

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI GÖÇ VE TERÖR BAĞLAMINDA TÜRKİYE
ÖRNEĞİ: 1991 VE 2011 GÖÇLERİ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Akın KAYA

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı
Uluslararası İlişkiler ve Terörizm Araştırmaları Programı

KASIM, 2022

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ULUSLARARASI GÖÇ VE TERÖR BAĞLAMINDA TÜRKİYE
ÖRNEĞİ: 1991 VE 2011 GÖÇLERİ KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Akın KAYA
(Y1812.305004)**

**Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı
Uluslararası İlişkiler ve Terörizm Araştırmaları Programı**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Turan ÇAĞLAR

KASIM, 2022

ONAY

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Uluslararası Göç ve Terör Bağlamında Türkiye Örneği: 1991 ve 2011 Göçleri Karşılaştırılması” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../2022).

Akın KAYA

ÖNSÖZ

Yüksek lisans programına başladıktan sonra Sokrates'in "Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir." sözünü yaşayarak gördüm, günden güne hiçbir şey bilmediğimi hissettim. Ders içinde ve dışında bana çok değerli bilgiler katan hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamın konu seçimi için beni cesaretlendiren Dr. Hüseyin Kazan'a da teşekkürü bir borç bilirim. Tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Turan Çağlar'a yönlendirmeleri ve desteklerinden ötürü şükranlarımı sunarım. Tezimi yazarken sağladığı desteklerden ötürü programdan arkadaşım Berat İnci ağabeyime ve son olarak süreçte maddi-manevi yanımda olan aileme çok teşekkür ederim.

Kasım, 2022

Akın KAYA

ULUSLARARASI GÖÇ VE TERÖR BAĞLAMINDA TÜRKİYE ÖRNEĞİ: 1991 VE 2011 GÖÇLERİ KARŞILAŞTIRILMASI

ÖZET

Günümüzde uluslararası göç, ülkeler için öncelikli sorun alanlarından bir tanesidir. Göç alan ve göç veren ülkeler açısından çok yönlü şekilde etkili olan göç, son yıllarda Türkiye için giderek daha büyük bir sorun haline almaktadır. Uluslararası göç hareketlerinde güvenlik konusunun dikkate alınması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı uluslararası göç ve terör bağlamında Türkiye örneğini araştırmaktır. Türkiye'ye yönelik 1991 ve 2011 göçlerinin etkileri çalışmada incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup uluslararası göç, terörizm ve Türkiye'ye yönelik göç hareketleri ile ilgili güncel literatür taranmıştır. 1991 Irak Kürtlerinin göçü ve 2011 Suriyelilerin göçü neticesinde terör örgütlerinin Türkiye'ye yönelik saldırıları artmıştır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre Türkiye'ye yönelik uluslararası göç hareketleri sınır güvenliği sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Göç hareketleri Türkiye'yi güvenlik, ekonomik, siyasi, sosyal açılardan etkilemektedir. Türkiye'nin geçmişte uluslararası göç hareketlerinde transit ülke konumunda olmasına karşın günümüzde hedef ülke olduğu ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uluslararası Göç, Terör, Türkiye.

**THE CASE OF TURKEY IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL
MIGRATION AND TERROR: A COMPARISON OF 1991 AND 2011
MIGRATIONS**

ABSTRACT

Today, international migration is one of the main issues for countries. Migration, which is affecting the receiving and sending countries in many ways, has become a bigger problem for Turkey in recent years. Security issues need to be taken into consideration in international migration movements. The aim of this study is to investigate the case of Turkey in the context of the relationship between international migration and terrorism. The effects of the 1991 and 2011 migrations to Turkey were examined in the study. A qualitative research method was used and the current literature on international migration, terrorism, and migration movements towards Turkey was reviewed in this study. As a result of the 1991 Iraqi Kurdish migration and the 2011 Syrian migration, the attacks of terrorist organizations against Turkey increased. According to the results obtained in the study, international migration movements towards Turkey revealed border security problems. Migration movements have affected Turkey in security, economic, political, and social aspects. Moreover, although Turkey was a transit country in international migration movements in the past, it has become a target country today.

Keywords: Migration, International Migration, Terror, Turkey.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONUR SÖZÜ	iii
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xix
I. GİRİŞ.....	1
A. Tez Çalışmasının Konusu	1
B. Literatür Taraması	3
C. Tez Çalışmasının Amacı.....	4
D. Tez Çalışmasının Önemi.....	4
E. Tez Çalışmasının Problemleri	5
F. Tez Çalışmasının Yöntemi.....	6
G. Tez Çalışmasının Varsayımları	6
H. Tez Çalışmasının Sınırlılıkları	6
I. Tez Çalışmasının Planı	7
II. TERÖR VE TERÖRİZM	9
A. Terörün Genel Tanımı	9
B. Terör ve Terörizm	11
C. Terör Türleri.....	15
1. Ayrılıkçı/Bölücü Terör.....	15

2. Etnik Terör.....	15
3. Dini Motivasyonlu Terör.....	16
D. Terörün Nedenleri.....	16
E. Terörün Sonuçları ve Etkileri.....	20
F. Dünyada Terör Riski Algısı.....	25
G. Terörle Mücadele.....	27
1. Dünyada Terörle Mücadele.....	27
2. Türkiye'de Terörle Mücadele.....	29
III. GÖÇ VE ULUSLARARASI GÖÇ.....	35
A. Göçün Tanımı.....	35
B. Göç Türleri.....	39
C. Uluslararası Göç ve Kapsamı.....	41
D. Uluslararası Göç Hareketlerinin Etkileri.....	47
IV. GÖÇÜN GÜVENLİK KONUSU HALİNE GELMESİ VE TERÖR.....	51
A. 11 Eylül Saldırıları.....	51
B. Dünyada Uluslararası Göçün Etkileri.....	52
C. Göçün Güvenliğe Etkileri.....	54
D. Güvenlik Konusu Olarak Göç ve Realizm.....	61
V. TÜRKİYE'YE DIŞARIDAN GELEN GÖÇLER.....	63
A. Türkiye'ye Dışarıdan Gelen Göçler.....	63
B. 1991 Yılı ve Sonrası Irak Kürtlerinin Göçü.....	68
C. 2011 Yılı ve Sonrası Suriyelilerin Göçü.....	71
VI. 1991 VE 2011 GÖÇLERİNİN GÜVENLİK BAKIMINDAN İNCELENMESİ.....	77
A. 1991 Göçü Sonrası Terörizm.....	77
B. 2011 Göçü Sonrası Terörizm.....	86
C. Göç Sonrası Terörizm ve Türkiye'de Yaşanmış Olaylar.....	91

D. 1991 ve 2011 Göçünün Benzerlikler ve Farklılıklar Açısından Karşılaştırılması	97
VII. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
VIII. KAYNAKÇA.....	109
ÖZGEÇMİŞ	123

KISALTMALAR LİSTESİ

- PKK** : Partiya Karkeren Kurdistane (Kürdistan İşçi Partisi)
ETA : Euskadi Ta Askatasuna (Bask Yurdu ve Özgürlük)
BM : Birleşmiş Milletler
DEAŞ : Islamic State of Iraq and Syria (Irak Şam İslam Devleti)
BMGK : Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
IRA : Irish Republican Army (İrlanda Cumhuriyet Ordusu)
ASALA : Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia (Ermenistan Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Örgütü)
Vb : Ve benzeri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1 Terörün Yasal Tanımında Yer Alan Bileşenler	10
Şekil 2 Terör Türleri	12
Şekil 3 Terörün Nedenleri	17
Şekil 4 Terörü Etkileyen Faktörler	19
Şekil 5 Göçün Kapsamı.....	36
Şekil 6 Göç Türleri	40
Şekil 7 Göçün Kavramsal Haritası	44
Şekil 8 Uluslararası Göçmenlerle İlgili Genel Durum.....	47
Şekil 9 Göç Alan Ülkeler Sıralaması	48
Şekil 10 Göç Veren Ülkeler Sıralaması	49
Şekil 11 Göç Kararı Verme Süreci	65
Şekil 12 Türkiye'ye Yapılan Sığınma Başvuruları	69
Şekil 13 Suriye'den Göç Hareketlerinin Ülkelere Göre Dağılımı	74
Şekil 14 1991 Göçündeki Sığınmacılara Yapılan Yardımlar	78
Şekil 15 Irak'ta PKK Varlığı	85
Şekil 16 Suriye'de Terör Örgütlerinin Genişlemesi ve Kontrol Ettiği Alanlar (2015).....	89
Şekil 17 Suriye'de Terör Örgütlerinin Genişlemesi ve Kontrol Ettiği Alanlar (2018).....	90
Şekil 18 Türkiye'de Düzenlenen Terör Saldırıları (1970-2015).....	101

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1 Terörizm Çalışmalarının Dönüşümü	13
Çizelge 2 Nefret Suçu ve Terörizm	21
Çizelge 3 Terörün Mikroekonomik Etkileri	23
Çizelge 4 Yıllara Göre Dünyada Terörün Maliyetleri (2000-2014)	26
Çizelge 5 Türkiye'nin Terörle Mücadelede Güçlü ve Zayıf Yönleri	30
Çizelge 6 Türkiye'nin Terörle Mücadelesinde Fırsatlar ve Tehditler	32
Çizelge 7 Farklı Disiplinlere Göre Göç	37
Çizelge 8 Göç Sistemleri Bağlantıları	42
Çizelge 9 Göç ve Kültürel Süreçler	45
Çizelge 10 11 Eylül Saldırıları Öncesi Terörizm Tanımlamalarında Öne Çıkan Nitelikler	53
Çizelge 11 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Birleşmiş Milletler'in Terörizm Sözleşmelerinin Onaylanma Durumu	57
Çizelge 12 Güvenlik Anlayışlarının Değişimi	59
Çizelge 13 Türkiye'de Çalışma İzni Verilen Yabancı Sayısı (2020)	66
Çizelge 14 Savaşın Sona Ermesinden Sonra Irak'tan Türkiye'ye Göç Verileri	68
Çizelge 15 2022 Yılı İtibariyle Türkiye'deki Suriyeli Sayısı	72
Çizelge 16 Irak Göçünün Ekonomik Yansımaları	80

I. GİRİŞ

Bu bölümde çalışma konusu hakkında tanıtıcı bilgilere yer verilirken neden böyle bir konu seçildiğinin ortaya koyulması hedeflenmektedir. Bununla birlikte literatür taraması, amaç, kapsam, problem, sınırlılıklar, önem gibi konulara dair bilgilere değinilerek çalışmada nasıl bir ilerleme kaydedileceği hakkında açıklanmalar getirilmektedir.

A. Tez Çalışmasının Konusu

Uluslararası göç hareketlerinin terör ile ilişkisi, tez çalışmasının konusunu oluşturmaktadır. Türkiye, uluslararası göç hareketlerinden etkilenen bir ülke konumundadır ve 1991 sonrası Irak Kürtlerinin göçü ile 2011 sonrası Suriyelilerin göçünün Türkiye'ye terör bağlamındaki etkileri tez çalışmasının konusunu meydana getirmektedir.

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Tarihin eski dönemlerinden bu yana insanlar savaş, çatışma, işsizlik gibi faktörlerin etkisi ile göç etmişlerdir (Adıgüzel, 2016: 6). Dolayısıyla göçe dayalı olarak gerçekleşen hareketlerin geçmişi çok eskidir ve insanların göç etmesinde temel odak noktası daha iyi şartlara ulaşmaktır. Bu durumun bir getirisi olarak dünya genelinde göç hareketlerinin devam etmesi beklenmektedir.

Karmaşık bir olgu olan göç, sosyal ve ekonomik değişkenlerin merkezi konumunda yer aldığı bir konudur (Güneş, 2013: 277). Uluslararası göç hareketlerini göç eden taraflar açısından ele almak gerektiği gibi göç edilen ülke ve toplum açısından da ele almak gerekmektedir. Küreselleşme ile birlikte göç, uluslararası gündemin öncelikli gündem maddelerinden birisi halini almış durumdadır. Ekonomik faktörlerin yanında güvenlikle ilgili faktörler de insanların ya da kitlelerin göç tercihini etkiler durumdadır.

Dünya genelinde göç hareketlerinin etkilediği birey ve ülke sayısı günden güne artış göstermektedir. Küreselleşme ile birlikte dünyada göçün düzenli artışında daha

iyi ekonomik şartlara sahip olan ülkelere göç edilmesi ön plana çıksa da savaşların getirdiği çatışma ortamı ve teröre dayalı göç hareketlerinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Bu çalışma, göç hareketlerinin terörü nasıl tetiklediği ve ne şekilde yönlendirdiğiyle ilgili incelemelerde bulunmaktadır.

Göç konusu güvenlik boyutunun göz önüne alınması gereken bir konudur. Ulusal ve uluslararası güvenlik süreçlerini ilgilendiren göç hareketleri, hızlı bir biçimde uluslararası ilişkileri etkileyen bir konu haline gelmiştir (Memişoğlu ve Yiğit, 2019: 40). Bunun bir getirisi olarak göçle ilgili konuların daha fazla gündeme gelmesi kaçınılmaz bir hal almış durumdadır.

Uluslararası göçmenlerin sayısının sürekli olarak arttığı bir ortamda göçün uluslararası bir sorun olarak değerlendirilmesi söz konusudur. Göç hareketleri ile birlikte ülkelerin siyasi ve ekonomik istikrarının riske girmesi, sosyal ve kültürel açıdan toplumun zarar görmesi gibi olumsuz durumlar gözlenebilmektedir (Deniz, 2014: 200). Bu durum, göçün Uluslararası İlişkilerde yoğun bir şekilde tartışılan konular arasında yer almasını beraberinde getirmiştir. Çalışmada uluslararası göç hareketleri açıklanırken 1991 ve 2011 yıllarında Türkiye'ye yönelik göç hareketleri özelinde değerlendirmelere yer verilmektedir.

Göç ve güvenlik konulu araştırmalarda terörizm ile ilişkili süreçlere yeterince yer verilmediği görülmektedir. Göç eden bireyler arasında terör saldırısı düzenleyen ya da toplum güvenliğine zarar veren bireyler bulunmakla birlikte bu konuda yapılan araştırmaların sayısı sınırlıdır. Hem iç göç hem de dış göç için terörizmle ilişkili süreçler kendisini göstermektedir (Güneş, 2013: 275).

İçinde bulunulan dönemde Türkiye ve benzer şartlara sahip olan ülkelerde terör ve göç arasında nedensel bir ilişki vardır. Göç ve terör bir diğ erinin nedeni ya da sonucu olarak kabul edilmektedir (Sevim, 2001: 13). Uluslararası göç hareketlerinin terörizm üzerine etkileri, özellikle Irak ve Suriye özelinde Türkiye'yi önemli ölçüde etkilemektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda belirli göç hareketleri ile terörizm ilişkisini inceleyen çalışma sayısı sınırlıdır ve bu çalışmanın söz konusu alana katkı sağlaması hedeflenmektedir.

B. Literatür Taraması

Ceylan ve Uslu (2019), Türkiye'ye yönelik kitlesel göç hareketleri kapsamında 1989 Bulgaristan, 1991 Irak ve 2011 Suriye göçlerini incelemiştir. Araştırmacılar, göçle ilgili kabul süreçlerine odaklanmışlardır. Araştırma, göçün sosyolojik etkilerine bakmaktadır. Araştırmada göç süreçlerinin güvenlik ve terörizm gibi konular açısından değerlendirmeler yer almamaktadır.

Salmaşur ve Şahin (2020), Suriye iç savaşının ardından başlayan göçün Türkiye'deki demografik yapıya etkisini incelemiştir. Araştırmacılar, göçle birlikte değişen demografik yapıyı ele alırken ekonomik süreçlere daha fazla odaklanmıştır. Araştırmacılar Suriye'den Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin güvenlik açısından etkisine bakmamıştır. Yine göç hareketleri ve terörizm ilişkisine dair araştırma yapılmadığı görülmektedir.

Özdemir (2017), Türkiye'ye yönelik 1991 ve 2011 yılındaki kitlesel göç hareketlerini karşılaştırmıştır. Araştırmada bu göçler, Türk dış politikası açısından ele alınmıştır. Göç hareketlerinin Türkiye'ye güvenlik, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan etkilerine bakılmamış, siyasi açıdan etkiler hakkında incelemeler yapılmıştır.

Ağır ve Sezik (2015), Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göç hareketlerinin neden olduğu güvenlik sorunlarını incelemiştir. Araştırmada iç savaşın uzaması ile güvenlik sorunları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Fakat ekonomik açıdan etkiler, sosyal ve kültürel açıdan etkiler, terörizmle ilişki gibi hususlar araştırmacılar tarafından incelemeye dahil edilmemiştir.

Mandacı ve Özerim (2013), uluslararası göçün güvenlik konusu haline gelmesinde radikal yaklaşımların etkisini incelemiştir. Araştırmada sosyal ve ekonomik faktörlerin etkisine bakılmamış, ancak göç süreçleri güvenlik açısından değerlendirmeye alınmıştır.

Kavak (2011), Körfez Savaşı sonrası Irak'tan Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin sonuçlarını araştırdığı çalışmada Türkiye'nin PKK sorunu nedeniyle göçmenleri kabul etme konusunda tereddütler yaşadığını ortaya koymuştur. Araştırmacı göç hareketini güvenlik ve insani boyutlardan ele almış, ekonomik boyuta yer vermemiştir.

Deniz (2011), 1990 sonrasında Türkiye'ye yönelik sığınma hareketleri hakkındaki çalışmada Türkiye'de ve Türkiye'nin komşu ülkelerinde yaşanan siyasi gelişmelerin etkisini ortaya koymuştur. Araştırmada göç hareketleri, savaşlar ve siyasi gelişmeler etrafında ele alınmıştır. Buna karşın araştırmada ekonomik açıdan yansımaları bakılmamıştır.

Benzer konularda yapılan çalışmalarda güvenlik, siyasi boyut, ekonomik boyut, sosyal boyut açısından değerlendirmeler yapılmış olmakla birlikte tüm boyutları birlikte içeren çalışma olmadığı söylenebilir. Türkiye'ye yönelik 1991 ve 2011 göçlerini uluslararası göç ve terör bağlamında ele alan çalışma sayısının sınırlı olması aynı zamanda bu çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

C. Tez Çalışmasının Amacı

Bu çalışmanın amacı uluslararası göç ve terör bağlamında Türkiye örneğini araştırmak olarak belirlenmiştir. Çalışma kapsamında 1991 ve 2011 göçlerinin Türkiye'ye etkileri karşılaştırılmaktadır. Uluslararası göç hareketlerinin Türkiye üzerindeki etkilerinin ayrıntılı olarak araştırılması, çalışmanın öne çıkan amaçları arasında yer almaktadır.

Çalışma kapsamında Türkiye'ye yönelik 1991 yılı ve sonrası Irak Kürtlerinin göçü ile 2011 yılı ve sonrası Suriyelilerin göçünün Türkiye'de gerçekleşen terör eylemleri ile ilişkili olduğu hipotezi test edilerek ilerleme kaydedilmiştir.

D. Tez Çalışmasının Önemi

Türkiye'nin güncel bir sorunu olarak göçü konu alması çalışmayı önemli hale getirmektedir. Uluslararası göç hareketlerini terör açısından incelemesi ve bunu 1991 ile 2011 yılındaki göçler özelinde ele alması çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Bu da çalışmanın önemi kapsamında yer alır. Tez çalışması ayrıca benzer konudaki araştırmalar için referans niteliği taşıyan/taşıyacak bilgilere ulaşması yönündeki beklentiler nedeniyle önemlidir.

Bireysel düzeyde göç ile kitlesel düzeyde göçün pek çok farklı yönü bulunmaktadır. Çalışmada kitlesel göç hareketleri açıklanırken bu farklılıkların ele alınması, tez çalışmasının önemi kapsamında yer alır.

Suriye’de devam eden iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan bireylerin hukuki açıdan statüsü, çalışma kapsamında göz önünde bulundurulması gereken ayrıntılardan birisidir ve çalışmayı önemli hale getirmektedir. Türkiye tarafından yapılan açıklamalarda Suriye’den kaçarak Türkiye'ye gelen kişilerin mülteci değil sığınmacı statüsünde olduğu ve geçici olarak Türkiye'de buldukları dile getirilmiştir. Türkiye 1991 yılı ve sonrası Irak göçünde de benzer şekilde geçici koruma statüsü vermeyi tercih etmiştir. Cenevre Sözleşmesinde mültecilerle ilgili hükümlerin uluslararası hukukta ayrı bir yeri olduğu için bu husus önemlidir. Türkiye'ye yönelik göçlere dair bilgi verilirken hukuki statüye dair bu bilgiler de dikkate alınacaktır.

E. Tez Çalışmasının Problemleri

1991 ve 2011 yılında Türkiye'nin sınırları dışından gelen göç hareketlerinin terör ile ilişkili olduğu düşüncesi çalışmanın temel argümanını oluşturmaktadır. Çalışmanın cevap aradığı temel sorusu; *1991 ve 2011 göçlerinin terör bağlamında Türkiye'nin güvenliğine etkileri nelerdir?* Çalışma kapsamında aşağıdaki diğer araştırma sorularına da cevap aranacaktır:

1. Terörün türleri, nedenleri ve sonuçları nelerdir?
2. Dünyanın göçe olan bakışı 11 Eylül terör saldırılarından ne şekilde etkilenmiştir?
3. Türkiye'de ve dünyada uluslararası göç hareketlerinin öne çıkan etkileri nelerdir?
4. 1991 yılındaki Irak Kürtlerinin göçü Türkiye'yi terörizm açısından nasıl etkilemiştir?
5. 2011 yılındaki Suriyelilerin göçü terörizm açısından Türkiye'yi nasıl etkilemiştir?
6. 1991 ve 2011 göçlerini güvenlik bakımından önemli hale getiren faktörler nelerdir?

F. Tez Çalışmasının Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmaktadır. Çalışmada uluslararası göç, terörizm ve Türkiye'ye yönelik göç hareketleri ile ilgili güncel literatür taranmaktadır. 2011 yılındaki göç hareketini 1991 yılındaki göç hareketi ile kıyaslayan çalışma sayısının sınırlı olması sebebiyle çalışmada literatürde yer alan bilgiler derlenecektir. Göç hareketlerinin etkilerinin benzer ve farklı yönlerinin ortaya koyulabilmesi için karşılaştırmalı yöntem kullanılması tercih edilmiştir. 1991 ve 2011 göç hareketlerinin terör eylemleri açısından etki biçimleri ve düzeyleri arasında karşılaştırma yapılmaktadır.

YÖK Tez Merkezi, Dergipark, Google Akademik gibi veri tabanlarının kullanıldığı tez çalışmasında makaleler ile yüksek öğretim tezleri gibi akademik kaynaklardan yararlanılmıştır. Tez çalışmasının yöntemi gereğince makalelerden ağırlıklı olarak faydalanılmıştır.

Doküman analizi, çalışmada faydalanılan yöntemlerden bir tanesidir. Nitel bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi, araştırmacının elde ettiği verileri doğru olarak kabul etmek durumunda olduğu bir yöntemdir.

G. Tez Çalışmasının Varsayımları

Araştırmada Türkiye'ye yönelik 1991 ve 2011 yılındaki göçlerin Türkiye'yi güvenlik açısından etkilediği varsayılmaktadır. Bu göç hareketlerinin terör eylemlerini artırarak Türkiye'de göçün güvenlik sorunu haline gelmesinde etkili olduğu çalışmanın varsayımları arasındadır.

H. Tez Çalışmasının Sınırlılıkları

Uluslararası göç hareketlerini 1991 ve 2011 yıllarında Türkiye'ye yönelik göçler özelinde ele alması çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma göç ve terör konusundaki literatürde yer alan bilgilerle sınırlıdır. 2011 sonrası göç verilerinin çalışma süresince değişmesi ve 1991 yılı ve sonrası Iraklıların göçüyle ilgili resmi verilere ulaşmanın güçlüğü çalışmanın sınırlılıkları arasındadır. 2011 sonrası göç konusunda açık kaynaklara erişim sağlanırken 1991 sonrası göç ile ilgili açık kaynaklar sınırlıdır. 1991 göçü sonrasında gerçekleştirilen terör eylemlerinde

teröristlerin isimlerine erişilemezken 2011 göçü sonrasında teröristlerin isimlerine bugün çoğunlukla ulaşılmıştır. 2011 sonrası göçün etkilerinin hala devam etmesi, sayıların sürekli değişime uğramasına neden olduğundan birincil kaynaklardan daha çok raporlara başvurulmasına neden olmuştur. Çalışmada ayrıca İngilizce literatürün kapsamlı bir biçimde taranamayacak olması sınırlılıklar arasındadır.

I. Tez Çalışmasının Planı

Birinci bölümde giriş niteliğinde bilgilere yer verilerek incelemeler yapılmaktadır. Çalışma konusu ile ilgili bilgilerin yanı sıra çalışmada nasıl bir yol izleneceği giriş bölümünü oluşturmaktadır.

İkinci bölümde terör ve terörizm kavramları araştırılmaktadır. Terör ve terörizm ayrımı, terör türleri, terörün nedenleri, terörün sonuçları ve etkileri, dünyada terör riski algısı, terörle mücadele gibi konular bu bölümde yer almaktadır.

Üçüncü bölümde göç ve uluslararası göç konuları ele alınmaktadır. Göçün tanımı ve göçün türlerinin yanı sıra uluslararası göç ile uluslararası göç hareketlerinin etkileri bu bölümde açıklanmaktadır.

Dördüncü bölümde göçün uluslararası güvenliğin konusu haline gelmesi ve terör ve göç arasındaki ilişkiye dair açıklamalar getirilmektedir. 11 Eylül saldırıları, dünyada uluslararası göçün etkileri, göçün güvenlik yaklaşımı üzerindeki etkileri dördüncü bölümde incelenmektedir.

Beşinci bölümde Türkiye'ye yönelik dış göç hareketlerinin değerlendirilmesi planlanmaktadır. Türkiye'ye dışarıdan gelen göçler araştırılırken 1991 yılında Irak Kürtlerinin göçü ile 2011 ve sonraki yıllardaki Suriyelilerin göçü ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Altıncı bölümde Türkiye'ye yapılan 1991 ve 2011 göçleri güvenlik bakımından incelemeye alınmaktadır. Bu bölümde göç dalgalarının terörizm açısından etkileri odak noktasında olacak şekilde açıklamalar yer almaktadır.

Yedinci bölümde ise ulaşılan sonuçlar tartışıldıktan sonra öneriler getirilerek çalışmanın tamamlanması tasarlanmaktadır.

II. TERÖR VE TERÖRİZM

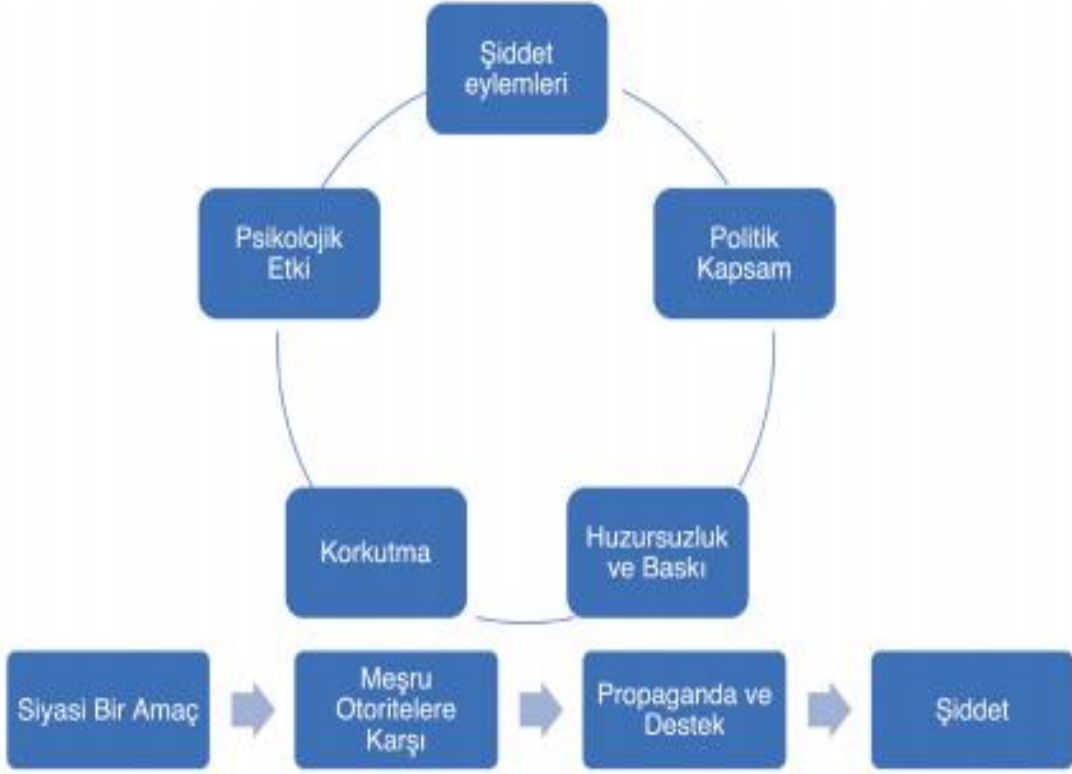
Çalışmanın bu bölümünde terörün genel tanımı, terör ve terörizm, terör türleri, terörün nedenleri, terörün sonuçları ve etkileri, dünyada terör riski algısı ve terörle mücadele konu başlıkları araştırılmaktadır.

A. Terörün Genel Tanımı

Türk Dil Kurumu, terörün kelime anlamını yıldırı olarak açıklamıştır (TDK, 2021). Terörün kelime anlamı şu şekilde açıklanabilir: “Terör sözcüğü kök itibari ile Latince’den gelmiştir. Latince “terrere” sözcüğünün türemesi ile ortaya çıkmıştır. Korku salmak, yıldırım ve dehşete düşürmek anlamına gelir” (Kartal, 2018: 42).

Terör konusunda genel manada kabul görmüş bir tanımdan bahsedilmesi güçtür. Türkiye’de Terörle Mücadele Kanunu’nda terörün tehdit yöntemleri kullanılması suretiyle Türkiye Cumhuriyeti’nin varlığını tehlikeye sokmak ve devletin iç-dış güvenliğine zarar verme odak noktaları üzerinde durulmuştur (Arıkoğlu Ündücü, 2011: 2). Çalışma kapsamındaki terör tanımı ise örgütlü bir biçimde yapılan şiddet eylemleri ve haksızlık, adaletsizlik gibi yöntemlerin kullanıldığı faaliyetler şeklindedir (Gürel, 2015: 16).

Terörün yasal tanımını oluşturan bileşenler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 1 Terörün Yasal Tanımında Yer Alan Bileşenler

Kaynak: Tangut, H. (2021). "Terörizm ile mücadelede teknoloji yönetimi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 7.

Şekil 1'e göre terörün tanımında şiddet eylemlerinin yanı sıra baskı, huzursuzluk, meşru otoriteye karşı gelme, propaganda ve destek unsurları ön plana çıkmaktadır. Terörü yasalara göre açıklamaya yönelik olması sebebiyle siyasi amaçların varlığı olağandır. Ayrıca terörün psikolojik etki ve korku gibi unsurları kullandığı değerlendirilebilir.

Terör, etkileri sebebiyle toplumlar için son derece önemli bir konudur ve bunun bir getirisi olarak akademik çalışmalarda terör konusunun daha yaygın şekilde incelenmeye başladığı bilinmektedir (Devran, 2015: 86). Bu durum terörle ilgili daha fazla açıklama getirilmesinin yanında terörün farklı yönleriyle ele alınmasını beraberinde getirmesi yönüyle önemlidir.

B. Terör ve Terörizm

Türkiye'de terör kavramı, Terörle Mücadele Kanunu'nda ayrıntılı bir biçimde tanımlanmış ve açıklanmıştır. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda terör şöyle ifade edilmektedir: “Terör, cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyet'in niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyet'in varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir” (Kartal, 2018: 43).

Terörizm ise “belli bir grubun herhangi bir amaç uğruna yaptığı, şiddet içerikli radikal siyasi eylemler bütünüdür” (Işık, Demir ve Kılınç, 2016: 47). Geniş kitleleri hedef alması, terörizm kavramının tanımlanmasında önemli bir yere sahiptir. Terörizm açıklanırken siyasi istekleri kabul ettirmek için şiddet kullanılırken toplumda endişe ve korku meydana getirilmesi hususları etrafında ilerleme kaydedilmesi söz konusudur (Ayhan, 2015: 120).

Terör türleri konusunda geniş bir bakış açısıyla inceleme yapıldığında aşağıdaki piramitte yer alan türlerden bahsedilmesi mümkündür.

Şekil 2 Terör Türleri

Kaynak: Kalaycı, İ. (2019). “Küresel terör/izm: ekonomi politiğinden finans politiğine”, Maliye Dergisi, sayı 176, s. 229.

Şekil 2’de yer alan bilgilere göre bölücü terör, etnik terör, dini motivasyonlu terörün yanı sıra küresel terör, ulus ötesi terör, trafik terörü, iktisadi terör, gıda terörü, ilaç terörü, çevre terörü, siber terör, mafya terörü, töre terörü, cinsel terör, medya terörü, asimetrik terör, devlet terörü gibi terör türlerinden bahsedilmesi mümkündür. Terör ve terörizm konusunun geniş kapsamlı olduğu bu bilgilerle anlaşılmaktadır. Örneğin Türkiye terör eylemlerine çok maruz kalan bir ülke olduğu için ilgili kanunda buna yönelik bir tanım yapılmıştır. Terörün farklı türlerinin ortaya çıkmasına paralel olarak ülkenin siyasi yapısını tehdit etmeyen terör türü örnekleri gözlenmiştir. Futbol terörü buna örnek olarak verilebilir. Terörün türlerine ilişkin değinilen bu bilgiler, aynı zamanda terör ve terörizme dönüşü açıklamada önemli bir yere sahiptir.

Birey ve toplumda korku oluşturulmasının yanında kendi ideolojisinin kabul ettirilmesi için kısıtlayıcı ve engelleyici güç kullanılması terör ve terörizmi açıklamada dikkate alınması gereken hususlar arasındadır (Yıldız, Yıldız ve Aytemiz, 2015: 396). Buradan hareketle Türk Dil Kurumunun terör ve terörizm için yıldırı ve yıldırıclık şeklindeki açıklamalarının kavramların anlamını ortaya koymada yetersiz kaldığı çıkarımı yapılabilir.

Aşağıdaki çizelgede terörizm çalışmalarında dönemlere göre dönüşüm konusuna dair bilgiler derlenmiştir.

Çizelge 1 Terörizm Çalışmalarının Dönüşümü

DÖNEMLER	SENELER	BELİRGİN ÖZELLİKLER
Hazırlık süreci	1960,1969	Genellikle siyasi şiddet içerisinde işlenmiştir. Uluslarda ayaklanmalar gibi literatürün alt kategorisinde değerlendirilmiştir. Aynı bir bilim dalı olarak değerlendirilmediği ancak bir alt kategori olarak kendisine yer bulduğu anlaşılmaktadır.
Yükseliş süreci	1970,1978	Süreç içerisinde konu artık farklı biçimde algılanmış ve devamında ise siyasal şiddetten farklı kategorize edilmiştir. Özellikle de uluslararası terörizm sebebiyle literatürde yeri daha belirgin olmaya başlamıştır.
Olgunlaşma süreçleri	1979,1985	Araştırmacıların konuyla alakalı uzmanlaştığı bir dönem olarak görüşmüştür. Böylece bu ayrı bir disiplin olarak görüşmüş ve araştırmacılar bu konu özelinde uzmanlaşma yolunda ilerlemişlerdir.

Çizelge 2 (devamı) Terörizm Çalışmalarının Dönüşümü

Kriz süreçleri	1986,2000	Bu süreçte akademik çalışmaların azaldığı görülmüştür. Ayrıca yayınlar ve konuya ayrılan fonun da azaldığı yine bu dönemde tespit edilmiştir. Dünya üzerinde genel manada konuya olan ilginin azaldığı bir dönem olarak dikkat çekmiştir.
Yeniden yükselme süreçleri	2001 ve sonrası	Konuyla alakalı en yoğun inceleme ve araştırma bu dönemden itibaren görülmüştür. ABD’de yaşanan 11 Eylül olaylarından sonra dünya gündeminde fazlaca yer almıştır. Bu ve benzeri sebeplerle birçok disiplin terörizm konusuyla ilgili incelemeler yapmıştır.

Kaynak: Avcı, E. ve Demir, C.K. (2017). “Terörizm çalışmaları: Türkiye'deki araştırmalara ilişkin betimsel bir analiz”, Güvenlik Stratejileri Dergisi, cilt 13, sayı 26, s. 5.

Dönemlerin kendilerine özgü dinamiklerinin terörizmi açıklamada etkili olduğunu göstermesi bakımından yukarıdaki çizelgede yer alan bilgilerin her birisi önemlidir. Çalışma kapsamında siyasi motivasyona sahip politik-ideolojik-bölücü terör, etnik-milliyetçi-dinci terör, küresel-ulusötesi terör türleri açısından incelemeler yapılmaktadır. Dolayısıyla terörizm çalışmalarının dönüşümünde bu terör türleriyle ilişki değerlendirmeler yer almaktadır. 11 Eylül saldırılarının terörizm açısından bir dönüm noktası olduğu çizelgede vurgulanmaktadır. Terörün sistemli ve sürekli bir strateji halini almasıyla birlikte terörizm kavramından bahsedilmektedir (Karakaya, 2019: 151). Terör ve terörizm hakkındaki açıklamalarda bu durumun dikkate alınmasında fayda vardır.

Soğuk Savaş döneminde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) tarafından devletlerin iç meselesi olarak ele alınan terör, El Kaide, DEAŞ (Islamic State of Iraq and Syria -Irak Şam İslam Devleti) gibi terör örgütlerinin küresel düzeyde eylemler yapmasına paralel olarak uluslararası toplumu tehdit eden bir sorun olarak

nitelendirilmeye başlamıştır. Birleşmiş Milletler'in (BM) ölüm veya ciddi bedensel yaralanmaya neden olmak amacıyla yapılan sivillere karşı suç eylemler şeklindeki terör tanımlaması, uluslararası bir bakış açısıyla hareket edilmesini beraberinde getirmiştir (Kaşıkçı, 2016: 5).

Çağdaş dönemde dünya genelinde kitle imha silahları ile birlikte terörizm, uluslararası sistemi en çok tehdit eden sorunlardan bir tanesi konumundadır (Terzi, 2018: 89). İletişim olanaklarının gelişmesiyle birlikte terör ve terörizm, hızlı bir biçimde yayılabilmektedir. Bu nedenle terör ve terörizmle mücadele adımlarının önemi giderek artmaktadır.

C. Terör Türleri

Terör türleri ile ilgili pek çok farklı sınıflandırma bulunmaktadır. Terör türleri kullanılan yöntemler, alınan destekler, dayanaklar gibi farklı faktörlere göre sınıflandırılabilir (Şimşek, 2016: 323). Bu bölümde ayrılıkçı/bölücü terör, etnik terör, dini motivasyonlu terör türleri açıklanmaktadır.

1. Ayrılıkçı/Bölücü Terör

Ayrılıkçı/bölücü terör, siyasi tehditlerin ön planda olduğu bir terör türüdür. İspanya'da ETA (Bask Yurdu ve Özgürlük; Euskadi Ta Askatasuna) ayrılıkçı/bölücü teröre örnek olarak gösterilebilir. Yine Türkiye'de PKK (Partiya Karkeren Kurdistan- Kürdistan İşçi Partisi), ayrılıkçı/bölücü terör örgütüdür (Altındağ, 2020: 33). Ayrılıkçı/bölücü terör, terör örgütünün bulunduğu ülkeden ayrılarak bağımsız olma amacına yöneliktir. Ayrılıkçı/bölücü terör örgütlerinde terörün zayıf olan tarafın silahı olduğu görüşü hakimdir (Biçer, 2019: 113). Bunun bir getirisi olarak toplumda ses getirecek ve korku oluşturacak terör eylemleri bu terör örgütleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

2. Etnik Terör

Etnik terör, toplumdaki etnik kökenin kullanılarak veya istismar edilerek yürütüldüğü terörist eylemleri ifade etmektedir. Etnik terör, yaygın bir biçimde karşılaşılan terör türlerinden bir tanesidir. Türkiye gibi farklı etnik kökende olan vatandaşların olduğu ülkelerde etnik terör örneklerinin gözlenmesi mümkündür. Terör türleri kapsamında etnik terör, ülkeler için öncelikli tehditlerden bir tanesi olarak

görülmektedir (Abdurrahmanlı, 2018: 598). IRA (Irish Republican Army-İrlanda Cumhuriyet Ordusu) ve ASALA (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia-Ermenistan Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Örgütü) terör örgütleri, etnik teröre örnek olarak verilebilir. IRA, İngilizlere karşı eylemlerde bulunurken ASALA da Ermenilerin Türklere karşı olan etnik problemlerini kullanarak terörist saldırılar gerçekleştirmiştir (Alptekin, 2018: 17).

3. Dini Motivasyonlu Terör

Dini motivasyonlu terör, dinin kullanılarak veya istismar edilerek terör eylemlerinin yapılmasını ifade etmektedir. El-Kaide, DEAŞ gibi terör örgütleri buna en uygun örnekler arasında gösterilmektedir. Terör örgütleri, dini referans göstererek yaptıkları propagandalar aracılığıyla kendilerine taraftar toplamaktadır (Çelik, 2015: 99). Bu konuda özellikle DEAŞ'ın dünyanın farklı yerlerinden insanları ikna ettiği ve terörist eylemlerde kullanıldığı bilinmektedir. Dini motivasyonlu terör, dini istismar ederek büyük çapta terör eylemlerinin yapılması örneklerini içermektedir.

Terörün türü ne olursa olsun insanları ve toplumları tehdit eden şiddet eylemlerinin varlığı söz konusudur (Şimşek, 2016: 319). Terör türleri, terörün hangi faktörlere göre sınıflandırıldığını ortaya koyması yönüyle önemli bir konu olarak görünmektedir.

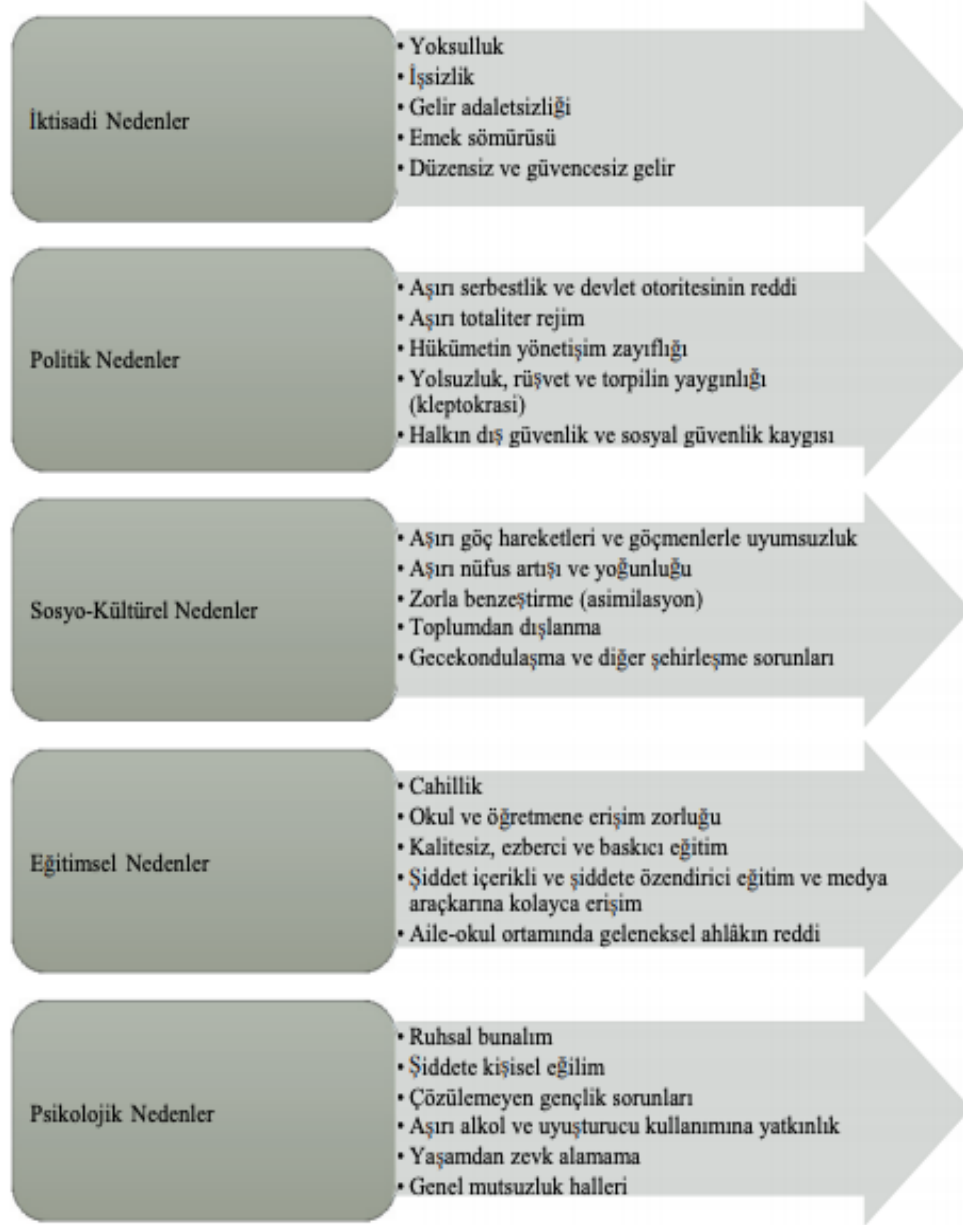
D. Terörün Nedenleri

Terörün nedenleri, terör türleri kapsamında verilen bilgilerle yakından ilişkilidir. Toplumun oluşturan gruplar arasındaki farklılıklar ideolojik faktörlerin etkisiyle teröre neden olabilmektedir. Nitekim Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliği, birbirleriyle savaşı göze alamadıkları için terörü bir araç olarak kullanmışlardır (Arıkoğlu Ündücü, 2011: 9).

Sosyal ve ekonomik açıdan zayıf durumda ve bir anlamda çıkmazda olan bireylerin terör örgütleri tarafından ikna edilerek militan kazandırılması sık sık örnekleri görülen bir durumdur. Bir ülkedeki sosyal ve ekonomik yapının bozuk olması, toplumda yeni bir düzen oluşturulacağı iddiasıyla terör örgütlerinin tabanına empoze etmeye çalıştığı düşünceleri daha fazla dile getirmesine neden olur (Kartal, 2018: 55).

Dünyada terör örgütlerini kullanarak uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, kara para aklama gibi faaliyetler yerine getirilmektedir (Abdurrahmanlı, 2018: 598). Maddi kazanç elde etmek için terör örgütlerinin paravan olarak kullanılması, terörün nedenleri arasında gösterilmektedir.

Aşağıdaki şekil üzerinde terörün başlıca nedenleri kategorilere ayrılarak derlenmiştir.

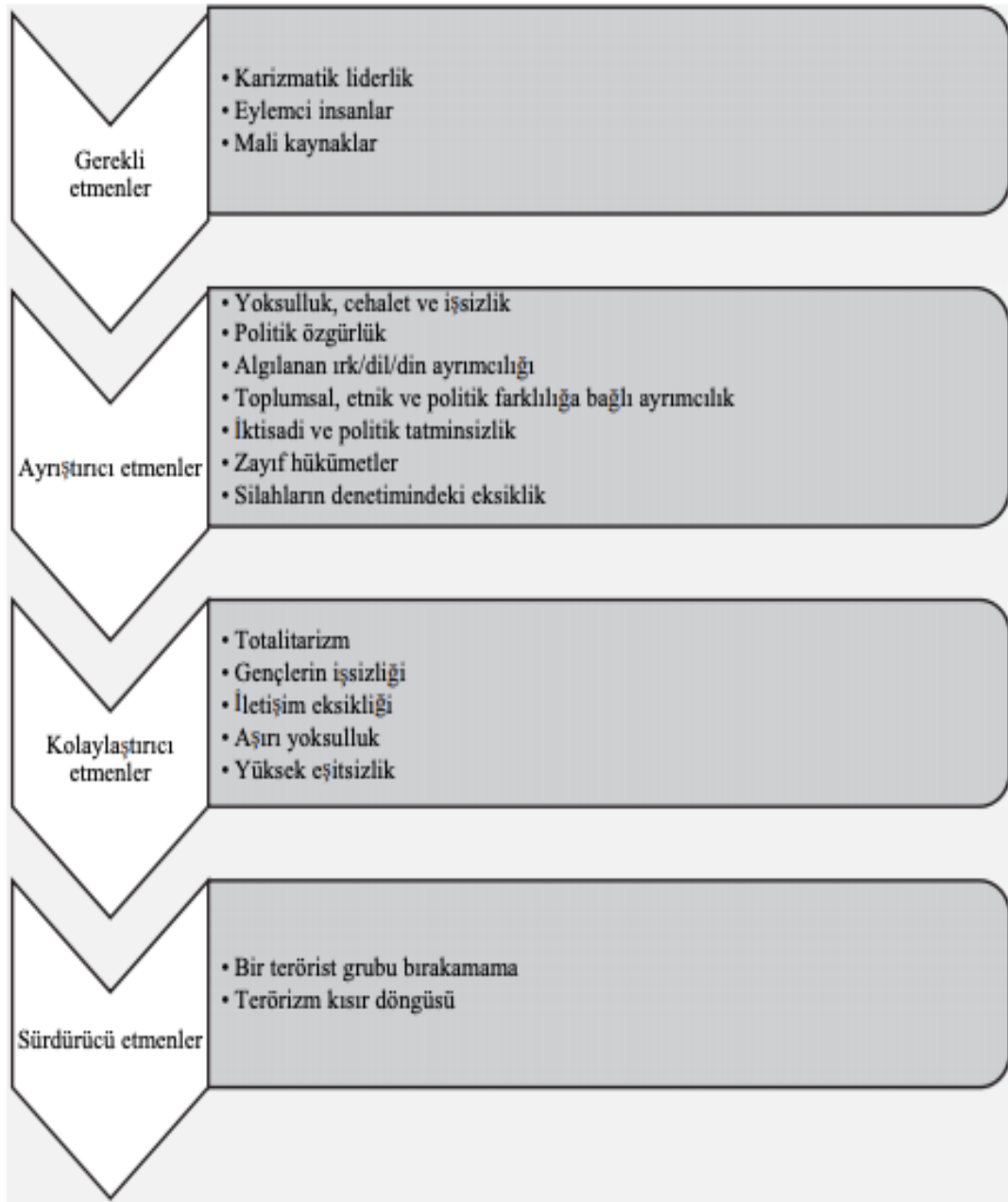

Şekil 3 Terörün Nedenleri

Kaynak: Tangut, H. (2021). “Terörizm ile mücadelede teknoloji yönetimi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 12.

Şekil 3'e göre bir ülkedeki ekonomik açıdan yetersizlikler, terörün ekonomik (iktisadi) nedenlerini meydana getirmektedir. Terör örgütleri, bireylerin içinde buldukları zorlu ekonomik şartları kullanarak örgüte militan kazandırmaktadır. Ülkelerin kendilerine özgü olan siyasi yapıları ise terörün bir diğer nedeni olarak görünmektedir. Devlet otoritesinin aşırı sert ya da aşırı serbest olması gibi durumlarda terörü ortaya çıkaran süreçler gözlenmekte iken yolsuzluk-rüşvet gibi örnekler de siyasi nedenler ve terör kapsamında yer almaktadır. Sosyal ve kültürel nedenler, toplumların şehirleşme, nüfus artışı, dışlanma gibi süreçleriyle yakından ilgilidir. Çalışmanın temel araştırma konusu kapsamında yer alan göç de sosyal ve kültürel nedenler kapsamındadır. Eğitim seviyesinin düşük olmasına neden olan örnekler ise terörün eğitimsel nedenlerini meydana getirmektedir. Kişiden kişiye değişkenlik gösteren stres, depresyon, şiddet eğilimi gibi nedenler ise psikolojik nedenler kategorisinde yer almaktadır. Terörün nedenleri konusunda verilen bilgilerden hareketle terör çok boyutlu bir şekilde ortaya çıkmaktadır denilebilir. Terörün belirli çevrelerde destek bulması ve yayılmasında bu durumun etkileri göz ardı edilmemelidir. Belirtilen boyutların birinin, birkaçının ya da tamamının etkisiyle terörün ortaya çıkması ve gelişim göstermesi söz konusu olabilir.

Terör ve terörizm üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkisi olan faktörler, terörün nedenleri kapsamında değerlendirilebilir. Aşağıdaki şekilde bunun örnekleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

Şekil 4 Terörü Etkileyen Faktörler

Kaynak: Kalaycı, İ. (2019). “Küresel terör/izm: ekonomi politikinden finans politikğine”, Maliye Dergisi, sayı 176, s. 232.

Şekil 4’te yer alan bilgilere göre terör; genç işsizliğinin yüksek olması, totaliter rejim, adaletsizlik, aşırı yoksulluk gibi nedenlerle kolaylaşmaktadır. Terörist gruba olan bağlılık, terörü sürdürücü bir etken olarak görünmektedir. Eylem için terörist bulunması ve mali kaynak oluşturulması, terörist faaliyetlerin sürdürülmesi için gereken koşulları açıklamaktadır. Bunlara ek olarak ayrıştırıcı konuların terörün nedenleri arasında etkili olan faktörlere örnek olarak verilebileceği görülmektedir.

Terörizmin nedenlerinin çok boyutlu olduğunu ortaya koyması yönüyle yukarıdaki şekilde yer alan bilgiler ayrıca önemlidir. Terör eylemlerinin ekonomik, siyasi, sosyo-kültürel, psikolojik nedenlerinin olduğunu destekleyen bu bilgiler aynı zamanda terörizmi çok yönlü bir bakış açısıyla incelemenin gerekliliği göstermektedir.

Küreselleşme ile birlikte dünyada uluslararası siyasetle ilgili farklı dengeler ortaya çıkmıştır. Buna paralel olarak ülkeler siyasi hedeflerine ulaşması için terör örgütlerini kullanmaya başlamışlardır (Sevinç ve Babahanoğlu, 2019: 973). Bu yöndeki girişimler, terörün nedenleri arasında gösterilmektedir. Nitekim dünyanın farklı yerlerinde küresel güçler destekli terör örgütlerinin eylemler yaptıkları bilinmektedir.

E. Terörün Sonuçları ve Etkileri

Terörizmin sonuçları ve etkileri arasında ilk olarak nefret suçlarına değinmek gerekmektedir. Nefret suçları ve terörizm, karşılıklı etkileşim halinde düşünülebilir. Nefret suçlarının terörizme neden olduğunu düşünenlerin yanında terörizmin nefret suçlarına neden olduğu düşüncesi de dile getirilmektedir. Nefret suçu ve terörizm etkileşiminin bir arada ele alındığı çalışma sayısı sınırlıdır (Ersoy, 2018: 145). Bu çalışmada terörizmin sonuçları ve etkileri arasında nefret suçu gösterilmiştir.

Aşağıdaki çizelgede terörizm ve nefret suçu kıyaslanmıştır.

Çizelge 3 Nefret Suçu ve Terörizm

ÖLÇÜTLER	BENZER ÖZELLİKLER	FARKLI ÖZELLİKLER
Tanımlanmakta olan davranışlar	<ul style="list-style-type: none"> - Suç tiplerinin ikisi de korkutma amaçları taşımaktadırlar. - Sivil insanlar bu suçları işlemektedir. - Grup içi ve gruplar arasında görülen çatışmaların adeta manifestosudur. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gayeler farklıdır. Terörün amacı genelde farklıdır. Bu siyasi veya ekonomik olabilir. - Birçok tanımlamaya göre terörizmin tanımlanabilmesi için şiddet olması gerekir.
Kavramsal özellik	<ul style="list-style-type: none"> - Belirli grubu kabul etmemenin dışa vurum biçimidir. - Genellikle şikayetlerin dışa vurumu olarak görülür. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hareketin İlerleyiş Biçimi: Nefretle alakalı suçlarda tespit edildiği üzere, suçlular genellikle mağdurlardan daha aşağı derecede statüye sahip olarak tespit edilmiştir.
Demografik özelliklere ait profil	<ul style="list-style-type: none"> - Suçluların genel olarak genç yaşta erkek insanlardan olduğu görülmüştür. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nefret suçu ile kıyaslama yapıldığında, terör suçlarını işleyenlerin daha iyi eğitilmiş oldukları anlaşılmıştır. - Nefret suçlarıyla ilgili durumlarda ırkla alakalı belirteçlerin daha ön plana çıktığı anlaşılmıştır.
İçerik faktörleri	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomik koşul genel olarak iki suç tipinde de önemli bir gösterge olmamıştır. 	<ul style="list-style-type: none"> -

Çizelge 4 (devamı) Nefret Suçu ve Terörizm

Suçla ilgili nitelikler	-	<ul style="list-style-type: none">- Terörizm daha çok insanların canlarına kastedmektedir.- Terörizm faaliyetlerinde genelde silah kullanılması durumu tespit edilmiştir.
-------------------------	---	--

Kaynak: Ersoy, U. (2018). “Terörizm ve nefret suçları arasındaki tetikleme etkisi”, Ankara Barosu Dergisi, sayı 2, s. 158.

Terörizmin sonuçları ve etkileriyle toplum genelinde korku artmakta ve yayılmaktadır. Toplumdaki birlik duygusu zarar görmektedir. İnsanlar hayatlarını kaybetmektedir. Psiko-sosyal sorunları (stres, kaygı, depresyon gibi) olan birey sayısında artış yaşanmaktadır. Ülke yönetimine olan güven azalmaktadır. Huzursuzluk hali toplum geneline yayılmaktadır. Ekonomik açıdan kayıplar yaşanmakta ve ülke ekonomisine duyulan güven kaybolmaktadır. Üretim süreçleri aksamaktadır. Ülkenin fiziki altyapısı zarar görmektedir (Alp, 2013: 2-3). Terörün toplumdaki huzura büyük ölçüde zarar verdiğini göstermesi bakımından bu bilgiler önemlidir. Ayrıca değinilen etkilerin ekonomik açıdan zorluklarla bir araya gelmesi, terörün etkileri ve sonuçlarının daha yıkıcı olmasına neden olmaktadır. Terörün ekonomik açıdan etkilerinin açıklanmasıyla birlikte bu ve benzer yöndeki etkilerin daha sağlıklı bir biçimde anlaşılması beklenmektedir.

Terörün ekonomik etkilerine dair yapılan çalışmalarda öne çıkan hususlar aşağıdaki çizelgede derlenmiştir.

Çizelge 5 Terörün Mikroekonomik Etkileri

ARAŞTIRMA/METOT	AÇIKLAMALAR	BULGULAR
Ender-Sandler, 1991. Vektör Otoregresyon Modelleri (VAR)	1970 ve 1999 yılları arasındaki terör eylemlerinin İspanya'da turizme olan etkisi incelenmiştir. Aylık verilerin kullanıldığı çalışmada terör eylemlerinin turizmi etkilemekte olduğu anlaşılmıştır. Ancak turizm faaliyetleri terörü etkilememiştir.	Elde edilen bulgulara göre ayda yaklaşık 140 bin turist terör eylemlerinden etkilenmektedir. Bu durumla karşı karşıya kalan turistlerin tatillerini yarıda kestikleri ya da tatil yaptıkları yerleri değiştirdikleri anlaşılmıştır.
Enders, 1992. Otoregresif Bütünleşik Hareketli Ortalama ve Transfer Fonksiyonu	Terör eylemleri neticesinde turizm gelirlerinin azaldığı anlaşılmıştır. 1974 ile 1988 yılları arasındaki dönemde Avusturya, Yunanistan ve İtalya'nın turizm gelirlerinin düştüğü görülmüştür.	Çalışmanın sonucunda ülkelerin önemli miktarda turizm gelirlerinden mahrum oldukları ve ciddi manada kayba uğradıkları anlaşılmıştır.
Drakos-Kuton, 2003. Otoregresif Bütünleşik Hareketli Ortalama	1992 yılları ile 2000 yılı arasındaki terör eylemlerinin turizm gelirlerini etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Araştırmaya Türkiye, İsrail ve Yunanistan dahil edilmiştir.	Elde edilen bulgulardan hareketle ülkelerin turizm gelirlerinden kayıpları %1-9 arasında değişmekle birlikte kesin olarak azalmıştır.
Enders-Sandler, 1996. İspanya için Otoregresif Bütünleşik Hareketli Ortalama	Terör eylemlerinin doğrudan yabancı yatırımlara olan etkisi araştırılmıştır. 1968 ile 1991 yılları arasındaki süreç işlenmiştir.	Terör eylemleri nedeniyle iki ülkede de yatırım düşmüştür. Yatırım azalış oranı Yunanistan ve İspanya da %12-13 civarında gerçekleşmiştir.

Çizelge 6 (devamı) Terörün Mikroekonomik Etkileri

Nitsch-Schumacher, 2004. Ticari Çekim Modeli.	1968 ile 1979 yılları arasındaki süreçte 217 ülkenin ticari ilişkileri incelenmiştir.	Elde edilen verilerden hareketle terör eylemleri ticareti önemli düzeyde etkilemektedir. Terör olmayan ülkelere kıyasla terör eylemleri yapılan ülkelerdeki ticari kayıp yaklaşık %10 olarak tespit edilmiştir.
Chen-Siems, 2004.	Önemli terör faaliyetleri neticesinde menkul kıymet piyasalarının toparlanma süreleri araştırmaya dahil edilmiştir.	11 Eylül terör saldırısı neticesinde ABD'nin piyasaları ortalama kırk günde toparlanmıştır. Bunun dışındaki eylemlerde ise piyasaların genel manada 1-3 gün içerisinde toparlandıkları anlaşılmıştır.
Eldor-Melnick, 2004.	İsrail özelinde yapılan çalışmalarla terörün menkul kıymet piyasalarına olan etkileri incelenmiştir.	İsrail'deki Tel-Aviv menkul kıymet borsasının %30 düzeyinde düşüş gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Ek olarak İsrail'deki intihar saldırılarının borsaları ciddi manada etkilediği anlaşılmıştır.

Kaynak: Gür, L. (2014). "Terörün ekonomiye ve ekonomik büyümeye etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, s. 32.

Çizelge üzerindeki bilgilerden hareketle terörün piyasalarda tedirginlik, turizm gelirlerinin düşmesi, ülkeye yapılan yatırımların sekteye uğraması gibi gelişmelere dayalı olarak mikroekonomik etkilerin gözlemlendiği değerlendirilebilir.

Terörün sonuçlarından bir diğeri de toplumlarda baskı meydana getirmesidir. Alınan önlemlere rağmen terör baskı aracı olarak kullanılmaya devam etmektedir (Kartal, 2018: 41). Bu durum ülkelerin güvenlik politikalarını yeniden gözden geçirmesine neden olmaktadır. Terörün sonuçları ve etkileri, bir ülkede çok yönlü olarak kendisini göstermektedir. Dolayısıyla baskı unsuru olarak terörün kullanılmasının çok yönlü yansımalarının olması beklenebilir. Türkiye, terörün baskı

aracı olarak kullanılması konusunda deneyimleri fazla olan bir ülkedir ve uzun zamandan bu yana terörün her türlü ile mücadele etmek durumunda kalmıştır ve hala mücadele etmektedir.

Bir ülkede terör sorununun olması, ülkenin yapacağı ekonomik kalkınma hamlesini etkilemektedir. Ülkenin farklı alanlarına yatırım olarak kullanılması tasarlanan paranın terörle mücadele edilmesi için kullanılması, ülkenin gelişimine zarar vermektedir. Elbette ki güvenliğin öncelikli olarak görülerek terörle mücadele için bütçe oluşturulmalıdır. Buradan vurgulanmak istenen terörün etkileriyle birlikte ülkelerde yatırımların zarar görmesi ve hem birey hem toplum düzeyinde ekonomik açıdan olumsuzlukların kendisini gösteriyor olmasıdır. Örneğin Soğuk Savaş döneminin bitmesinin ardından pek çok ülkede refah düzeyi büyük bir hızla artmakta iken Türkiye ekonomik kaynaklarının önemli bir kısmını terörle mücadele için ayırmıştır (Öztürk ve Işık, 2009: 102). Türkiye için verilen bu örneğin farklı ülkeler için geçerli olduğu düşünüldüğünde terörün pek çok ülkenin girişimlerine zarar verdiği çıkarımı yapılabilir.

F. Dünyada Terör Riski Algısı

Dünyada terör riski algısının belirgin bir biçimde gözlendiği alanların başında turizm gelmektedir. Turistler tarafından yaygın tercih edilen bir destinasyonda ya da yakın bir yerde meydana gelen terör saldırısı, turistlerin destinasyona olan ilgisini büyük oranda ortadan kaldırmaktadır (Can ve Özgen, 2020: 126). Yakın geçmişte Türkiye'nin de yüzleşmek durumunda kaldığı bu durum turizm faaliyetlerini durma noktasına getirmekte ve ülkelerin ekonomik açıdan kayıplar yaşamasına neden olmaktadır. Risk algısı perspektifinden bakıldığında ise insanların terör riskinin olduğu yerlere seyahat etme konusunda temkinli yaklaşımları olağandır.

Terör, küreselleşmenin sağladığı olanaklarla birlikte daha geniş bir alana yayılmış ve daha fazla propaganda şansına sahip olmuştur. Bunun bir getirisi olarak da dünyada terör riski algısı artış göstermiştir. Terör örgütlerinin internet üzerinden kolaylıkla propaganda yapabilmesi, geniş kitlelerin korkuya kapılmasına neden olmaktadır (Çingü, 2020: 359). Haliyle dünya genelinde terör riski algısında hızlı bir artış ortaya çıkmaktadır.

Terör riski algısında dünya genelinde terörün maliyet verileri fikir verecek niteliktedir. Aşağıdaki çizelge 2000’li yıllara ait 15 yıllık veri paylaşmıştır.

Çizelge 7 Yıllara Göre Dünyada Terörün Maliyetleri (2000-2014)

SENE	MALİYET (Milyar \$)
2000	4.93
2001	51.51
2002	7.65
2003	5.42
2004	11
2005	11.07
2006	15.77
2007	20.45
2008	13.41
2009	14.75
2010	12
2011	12.32
2012	16.97
2013	32.93
2014	52.91

Kaynak: Özdemir, A., Eser, M. ve Erol, H. (2018). “Küresel terörizm ve yoksulluk ilişkisi”, Social Science Development Journal, cilt 3, sayı 12, s. 437.

2001 yılında ABD’de yaşanan 11 Eylül saldırıları ile birlikte terör riski algısının zirveye çıkması, terörün maliyetinin çok yüksek olmasıyla ilişkilidir. Takip eden yıllarda nispeten yatay seyreden terör maliyet verileri, dünyada terör riski algısının çok yüksek olmadığı dönem olarak kabul edilebilir. Buna karşın 2010’lu yılların başlarında DEAŞ terör örgütünün ortaya çıkması ve birçok ülke için tehdit halini almasıyla birlikte terör maliyetlerinin arttığı bir dönemi yeniden ortaya çıkarmıştır ve bu dönemde dünyada terör riski algısı da artmıştır. Tüm bunlar terörün maliyetlerine yönelik verilerle terör riski algısı arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Dünyada terör saldırıları, insanların güvenlik kaygısı yaşamasına neden olmaktadır. Bu nedenle terör riski algısında insanların can güvenliğiyle ilgili korkularının ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmesinde fayda vardır. Örneğin 2015 yılında Paris'te DEAŞ tarafından yapılan saldırılar insanların sokağa çıkmaktan dahi çekinmelerine neden olmuş, halkın büyük bir endişe ve panik içinde olmasını beraberinde getirmiştir. Bu nedenle terör riski algısında halkın can ve mal güvenliğini sağlamaya yönelik süreçlerin ön plana çıkması söz konusudur (Biçer, 2019: 124).

G. Terörle Mücadele

1. Dünyada Terörle Mücadele

Terörle mücadele, çok yönlü bir süreç niteliği taşımaktadır. Nitekim terörle mücadele konusunda bütüncül yaklaşımlar ön plana çıkmaktadır. Bütüncül yaklaşımda terörle mücadele silahlı mücadelenin yanı sıra toplumsal, siyasi, ekonomik aktörler ile olmaktadır. Bu yaklaşım aracılığıyla bir yandan mevcut terör eylemlerini önlemek hedeflenirken bir yandan da insanların terör örgütlerine katılımının önüne geçilmesi için çaba gösterilmektedir (Akbulut ve Beren, 2012: 257).

Uluslararası alanda terörle mücadelede ülkelerin uluslararası hukuk kurallarına uygun hareket etmesi önemlidir. “Çağın yeni gelişmelerine karşı kendisini sürekli yenileyen bir bilim dalı olarak uluslararası hukuk terörün her tipine karşı çeşitli sözleşmelerle tedbirler almaktadır. Uluslararası terör ile ilgili olabilecek belirli konularda yürürlüğe giren 16 sözleşme imzalanmıştır. Yeni tip terörü de ortadan kaldıracı çalışmalar yapılmıştır. Örneğin Avrupa Konseyi Sanal Suçlar Sözleşmesi bunlardan biridir” (Ayhan, 2015: 129). Bu noktada devletlerin ulusal güvenlik kaygılarının hala ağır basmaya devam ettiğini göz önünde bulundurmak gerekir. Örneğin ABD uluslararası hukuka aykırı olmasına karşın güvenlik söz konusu olunca Irak'a askeri müdahalede bulunmuştur.

Terörün küresel bir algıyla tehdit edilmesi noktasında ABD gibi terörizmi kendi çıkarlarına uygun olarak şekillendiren ülkelerin bu yaklaşımı terk etmesi son derece önemlidir. Yakın geçmişte DEAŞ, PKK (isim değiştirerek YPG, PYD, SDG gibi farklı isimlerle de terör faaliyetlerini sürdürmektedir) gibi örnekler, terörle mücadele konusunda ülkelerin birlikte hareket etmesinin önemini ortaya koymuştur (Biçer, 2019: 129). Devletlere göre terörün farklı tanımları bulunduğu için terör

konusunda ülkeler arasında fikir ayrılıkları gözlenmektedir. Ülkeler çıkarları için terör örgütlerini kullandığı için bir ülkenin terör örgütü ilan ettiği grupları başka bir ülke direnişçi olarak nitelendirebilir.

“Terörle mücadeleyi salt silahlı mücadeleden ibaret görmeyen; toplumsal, siyasal ve ekonomik aktörlerin/projelerin de terörle mücadele sürecinde aktif olmalarını öngören bir yaklaşım olan terörle mücadelede, bütüncül yaklaşım stratejisi son dönemde kamuoyu tarafından daha fazla ilgi görmekte ve daha fazla öne çıkmaktadır” (Akbulut ve Beren, 2012: 257). Bu ifadeler dünyada terörle mücadele kapsamında göz önünde bulundurulmalıdır.

Ülkelerin terörle mücadelede dikkate alması gereken hususlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Ayhan, 2015: 139):

- i. Terörle mücadele için ayrı bir güvenlik birimi kurulmalı ve uzman kişilerin deneyiminden yararlanılmalıdır.
- ii. Terör propagandalarına karşı sağlıklı bilgi verecek bir mekanizma oluşturulmalıdır.
- iii. Terörle mücadelenin maddi açıdan büyük bir yük oluşturması sebebiyle etkin adımlar atılmasından kaçınılmamalıdır.
- iv. Terörü önlemek için yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası düzeyde iş birlikleri yapılmalıdır.
- v. Terörle mücadele hukuku etkin bir biçimde işletilmelidir.
- vi. Özellikle uluslararası terör için BM çalışmaları dikkate alınarak iş birlikleri yürütülmelidir.
- vii. Terörle mücadelede uzun vadeli bir bakış açısıyla hareket edilerek sürdürülebilir bir yaklaşım benimsenmelidir.

Görüldüğü üzere terörle mücadele çok fazla değişkenin yer aldığı kapsamlı bir süreç niteliği taşır. Özellikle iş birliği konusuna önem verilmesi, terörle mücadelenin başarısı açısından önemlidir.

Terörle mücadelede yakın geçmişte ülkelerin daha fazla yetki kullanmaya yönelik faaliyetleri bulunmaktadır. “Örneğin batılı devletler terörizm ve örgütlü suçlarla daha etkin mücadele için önleme amaçlı iletişimin denetlenmesi, elektronik gözetim yetkileri ve siber suçlarla ilgili düzenlemeleri revize etmişlerdir” (Sevinç ve Babahanoğlu, 2019: 979). Teröristlerin teknolojik olanakları kullanarak daha fazla eylemde bulunma girişimine karşılık bu yönde atılan adımlar gözlenmiştir.

2. Türkiye'de Terörle Mücadele

Türkiye, terörden çok zarar görmüş bir ülkedir. Güvenlikle ilgili konuların yanında siyasi, sosyal, ekonomik açıdan terör Türkiye'ye büyük ölçüde zarar vermiştir. Özellikle PKK'nın faaliyetleri nedeniyle Türkiye'de terörle mücadele konusunda bölücü eylemler konusunda hassasiyet gösterilmesi suretiyle ilerleme kaydedilmektedir (Ayhan, 2015: 121).

Çalışmanın bu bölümünde terörle mücadele açıklanırken Türkiye'nin terörle mücadelede SWOT analizinin yapılması suretiyle ilerleme kaydedilmektedir. Bu bilgiler aşağıdaki çizelgede gösterildiği gibidir.

Çizelge 8 Türkiye'nin Terörle Mücadelede Güçlü ve Zayıf Yönleri

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ol style="list-style-type: none"> 1) Güvenlikle ilgili kurumların organizasyon yapılarının her anlamda güçlü olmaları. 2) Güvenlik kurumlarının kurumsal olmak seviyelerinin üst düzeylerde olması. 3) Güvenlik kurumlarının süreç içerisinde yüksek düzeyde denetlenmeleri. 4) Toplum olarak güvenlik kuruluşlarına olan güven. 5) Üst düzeyde teknolojik alt yapının ve silahların bulunması. 6) İnsan haklarına olan saygı noktasında önemli hassasiyet. 7) Güvenlikle ilgili konularda ilgili kurumların AB normları ve dünya standartlarında uyumlu biçimde faaliyetlerini gerçekleştirmeleri. 8) Güvenlikle ilgili konularda uzman personelin ve profesyonel çalışanların sayılarının artması. 9) Çalışma ekibinin özverili ve yüksek düzeyde motivasyonlarının bulunması. 10) Güvenlikle alakalı konularda ayrılan bütçe miktarının artması. 11) Savunma sanayi faaliyetlerinde yerlilik oranının her geçen gün artması ve bu konuda her geçen gün dışa bağımlılığın azaltılıyor olması. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Güvenlik kurumlarının bazı konularda farklı örgütsel yapılara sahip olmaları. 2) Güvenlik kurumları arasındaki iş birliği ve koordinasyonun beklenen düzeyde olmaması. 3) Güvenlikle ilgili konularda kurumların iş yüklerinin son derece yüksek olması. 4) Güvenlikle alakalı konularda hizmetlerin kalitesi ve hızlarını daha da ileriye taşımak maksadıyla dünyadaki güncel teknolojik gelişmelerin tam manası ile takip edilemiyor olması. 5) Güvenlikle alakalı konularda henüz tam manası ile uluslararası düzeylerde gözetim-denetim yapılamıyor olması. 6) Terör-güvenlik konularında kamuoyunun tam manası ile bilgilendirilmemesi veya eksik bilgilendirilmeleri. 7) Hizmet sunumunda kalite-verimlilik noktasında ölçüme yönelik olarak faaliyetlerin gerçekleştirilemiyor olması. 8) Çalışanların yönetimi ve atama süreçlerinde liyakat ve uzmanlık noktalarında yeterince objektif davranılmaması.

Çizelge 9 (devamı) Türkiye'nin Terörle Mücadelede Güçlü ve Zayıf Yönleri

	<p>9) Genellikle çalışanların kendilerini geliştirmek maksadı ile gelişime açık yapıda olmamaları.</p> <p>10) STK ile güvenlik kurumları arasında sıkı iş birliği olmaması.</p> <p>11) Siber suçlarla alakalı yeterli altyapının tam manası ile oluşturulamaması.</p>
--	---

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı (2021). Güvenlik hizmetlerinde etkinlik, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, s. 50.

Türkiye'nin terörle mücadelesinde yakın geçmişte savunma sanayisinde yaşanan gelişmeler ve yerel kaynakların daha fazla kullanılması, güvenlik güçlerinin profesyonelleşmesi, güvenlik için ayrılan bütçenin artması, güvenlik güçlerinin sahip olduğu teknolojik ekipmanların niteliği, güvenlik güçlerinin özverili bir biçimde işlerini yerine getirme motivasyonuna sahip olması gibi güçlü yönleri vardır. Güvenlik kurumlarının koordinasyon eksikliği, siber suçlar gibi yeni suçlara dair altyapının yetersiz olması, güvenlikte milli bir yazılımın kullanılmaması ise Türkiye'nin terörle mücadelesinde zayıf yönlerini oluşturmaktadır.

Çizelge 10 Türkiye'nin Terörle Mücadelesinde Fırsatlar ve Tehditler

FIRSAT	TEHDİT
<p>1) Gerek duyulduğunda ihtiyaç duyulan hususlarla alakalı olarak yasal değişikliklerin hızlı biçimde hayata geçirilebiliyor olması.</p> <p>2) Toplum olarak ulusal tehdit durumunda tepki gücünün son derece hızlı olması.</p> <p>3) Türkiye'nin jeopolitik konumunu ve tarihi geçmişini ülke yararına kullanabiliyor olması.</p> <p>4) Küresel olarak ve ülke genelinde güvenlikle ilgili insanlarda farkındalık meydana gelmesi.</p> <p>5) Milli savunmayla alakalı teknolojik gelişmelerin sağlanması adına güçlü irade.</p> <p>6) Teknolojik olanakların artması güvenlikle ilgili problemleri çözüme avantaj sağlamaya başlamıştır.</p> <p>7) Genç nüfusa sahip olunması.</p> <p>8) Güvenlik hizmetlerinde ulusal-uluslararası kurumlarla iş birliği ve böylece farklı ülkelerden kurumlarla etkileşim kurulabilmesi.</p> <p>9) Suçlu ve suçlarla mücadelede bilimsel yöntem ve tekniklerin kullanılması.</p>	<p>1) Komşu ülkelerin siyasi manada istikrarsız, problemlili olmaları ve çatışma içerisinde bulunuyor olmaları.</p> <p>2) Türkiye'deki terör faaliyetlerine dış güçler tarafından hala destek veriliyor olması.</p> <p>3) Mülteciler ve düzensiz göçler neticesinde sınır güvenliği problemlerinin ortaya çıkması.</p> <p>4) Tehditler karmaşık olduğundan dolayı milli güce karşı risk oluşturması.</p> <p>5) Terör farklı şekillerde karşıya çıkmaktadır. Bunun neticesinde küresel hal almıştır ve kurumlar buna yetişmekte zorlanmaktadır.</p> <p>6) Siber tehditlerin artması ve faaliyet alanının genişlemesi.</p> <p>7) Teknolojide meydana gelen gelişmelerin suça ortak edilmesi ya da suçlarda kullanılması.</p> <p>8) Kent nüfusunun kontrolsüz biçimde artmasına paralel olarak farklı suç türlerinin meydana gelmesi.</p> <p>9) Etnik köken veya mezheple alakalı konularda toplumun ayrıştırılmaya çalışılması.</p>

Çizelge 11 (devamı) Türkiye'nin Terörle Mücadelesinde Fırsatlar ve Tehditler

10) Jandarma ve sahil güvenlik gibi kurumların da iç işleri bakanlığına bağlanması sonucunda teşkilatlar arası koordinasyonun gelişmesi ve etkin iletişim.	10) Küresel güçlerin terörle mücadelede samimi davranmamaları. Bunun neticesinde ise çatışma ortamını destekleyici ve terör eylemlerine zemin hazırlayan radikalizmin desteklenmesi
--	---

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı (2021). Güvenlik hizmetlerinde etkinlik, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, s. 51.

Türkiye'de toplumsal yapının terör tehdidine karşı hızlı tepki vermesi, savunma sanayisinde yeni milli teknolojilerin kullanılmaya başlaması, uluslararası güvenlik kuruluşları ile iş birliği gibi fırsatlar bulunmaktadır. Bu fırsatların değerlendirilmesi ile birlikte terörle etkin bir mücadele mümkün olmaktadır. Türkiye için terörle mücadelede komşu ülkelerdeki istikrarsızlık, düzensiz göç, teröre dış desteğin sürmesi, siber tehlike alanlarının giderek genişleme eğiliminde olması gibi tehditler bulunmaktadır ve bu konularda önlemler alınmalıdır.

Medyanın insan hayatını yönlendirici nitelikte etkilerine paralel olarak terör örgütlerinin medyayı propaganda aracı olarak kullanması söz konusudur. Özellikle sosyal medya araçlarını etkili bir biçimde kullanan terör örgütleri, bu sayede dünyanın farklı yerlerinden kendilerine militan toplamaktadır. Medyayı kullanarak propaganda yapılırken terör örgütlerinin hedef kitleleri belirlidir ve propagandalar bu kitlelere göre sürdürülmektedir (Ağırbaş, 2021: 60). Terörle mücadele bakımından bu durum değerlendirildiğinde ülke yönetimlerinin medyada (özellikle sosyal medyada) terör propagandası yapılmasına engel olacak düzenlemeler yapması gerektiği söylenebilir. Hem Türkiye'de hem de dünyada medyada terörle mücadeleyle ilgili yasal düzenleme hazırlıkları sürme eğilimindedir.

III. GÖÇ VE ULUSLARARASI GÖÇ

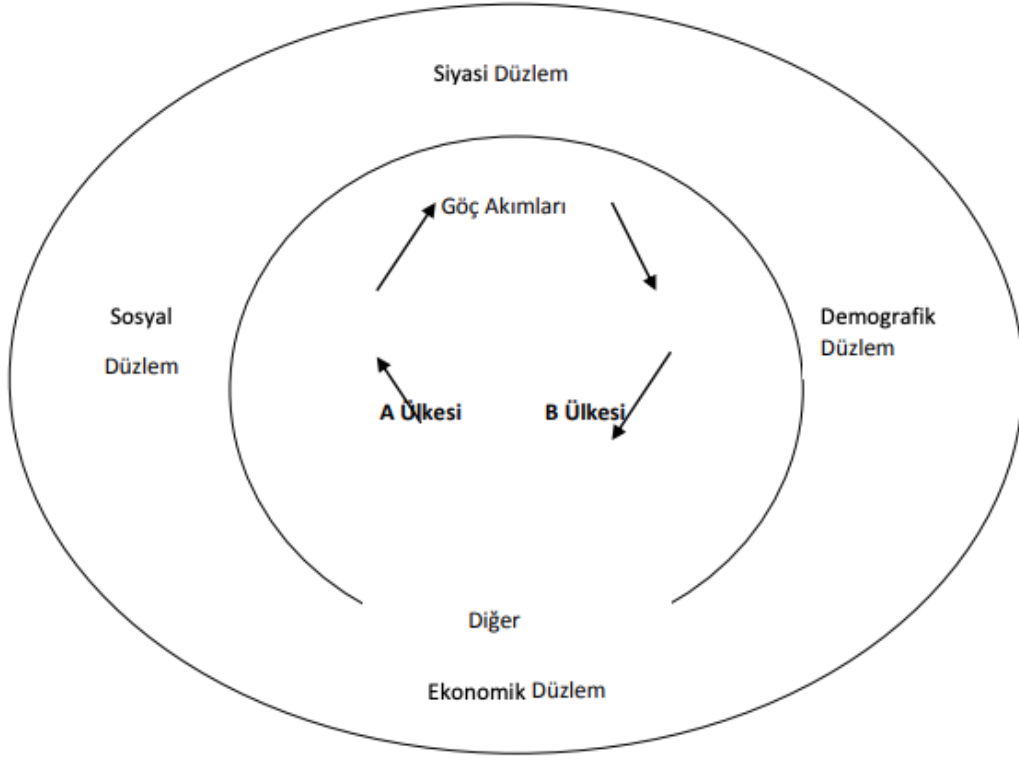
Çalışmanın bu bölümünde göçün tanımı, göç türleri, uluslararası göç ve kapsamı, uluslararası göç hareketlerinin etkileri konu başlıkları araştırılmaktadır.

A. Göçün Tanımı

Göç kavramı, tarihin eski dönemlerinden bu yana insan hayatının önemli bir parçasıdır. Küreselleşme ile birlikte değişen dünyada göç hareketleri daha fazla gündeme gelmeye başlamıştır ve bu durum göçle ilgili araştırmaların sayısının artmasını beraberinde getirmektedir. Kelime anlamı olarak göç, mekansal değişiklik şeklinde ifade edilmektedir (Ekici ve Tuncel, 2015: 11). Ancak göçün toplumsal yapıyı etkileyen çok daha geniş bir kapsamı vardır. Böyle bir yaklaşımla göç kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır. “Göç; bireylerin/ailelerin herhangi bir nedenle gelecek yaşantılarının ya bir bölümünü ya da tamamını geçirmek üzere bir yerleşim biriminden diğerine yapmış oldukları coğrafi nitelikli yer değiştirme olayıdır” (Bülbül ve Köse, 2010: 77).

Evensel bir olgu olarak göç, dünyanın her yerinde görülebilen potansiyeline sahiptir. Nitekim bu durum göç konusunun ilgi çekmesinin nedenlerinden birisidir. Göç, pek çok farklı disiplinle ilişkili bir süreç niteliği taşımaktadır. “Göç, insanların buldukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen addır” (Oral ve Çetinkaya, 2017: 1). Bu tanım göçün çok boyutlu yapısını destekler niteliktedir.

Yapılan tanımlar da dikkate alınarak göçün kapsamı aşağıdaki şekil üzerinde gösterildiği gibidir.

Şekil 5 Göçün Kapsamı

Kaynak: İçduygu, A., Erder, S. ve Gençkaya, Ö.F. (2014). Türkiye'nin uluslararası göç politikaları, Mirekoç Araştırma Raporları, İstanbul, s.41.

Şekil 5'te yer alan bilgilere göre göçün kapsamında siyasi, sosyal, demografik ve ekonomik düzlemin şekillendirici bir yapısı vardır. Göç akımlarının nasıl şekillendiğini ortaya koyması nedeniyle yukarıdaki şekil üzerinde yer alan bilgiler önemlidir.

Göçle ilgili yapılan açıklamalarda insanların hayatının geleceğini doğrudan etkilediğine vurgu yapılmaktadır. Buradan hareketle göçün yer değiştirme hareketlerinden çok daha fazlasını ifade ettiği değerlendirilebilir. Göç, geçici bir süre için yapıyor olsa da göçün insan hayatının geleceğini etkilemesi söz konusudur. Yaşam alanını değiştiren bir bireyin hayatında kayda değer değişiklikler yaşanması olağandır (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1349). Dolayısıyla göçün etkisi uzun süreli bir şekilde kendisini göstermektedir.

Disiplinler arası bir konu olan göçün farklı disiplinlere göre öne çıkan yönleri aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Çizelge 12 Farklı Disiplinlere Göre Göç

Disiplinler	Araştırmanın Soruları	Analizlerin Seviye ve Birimi	Baskın Teori
Antropoloji	Göçler kültürel etnik kimliği ne şekilde etkilemektedir?	Mikro Bireysel Hane-halkı Grup	İlişkisel ve yapıcı Uluslararası
Nüfus	Göçler nüfus yapılarını ne şekilde etkilemektedir?	Makro Nüfus	Akılcı ve realist
Ekonomi	Göçe olan yatkınlık ve etkinlik nasıl açıklanabilir?	Mikro Bireysel	Akılcı ve realist Yarar-Maliyetler Yararın en çoklanması
Coğrafya	Göçle ilgili mekan kalıpları nasıl açıklanabilir?	Makro ve mikro Hane-halkı	İlişkisel Yapısal Uluslararası
Tarih	Göçmen deyimi nasıl anlaşılabilir?	Mikro Bireysel Grup	Eschews teorisi
Hukuk	Hukukla ilgili konular göçü nasıl etkilemektedir?	Makro ve mikro Politik Kanuni düzen	Akılcı ve kurumsalcı

Çizelge 13 (devamı) Farklı Disiplinlere Göre Göç

Siyaset Bilimi	Otoriteler, göçleri kontrol edebilmek adına ne tür zorluklarla karşılaşmaktadır?	Makro Politik Uluslararası sistem	Kurumsalcı ve akılcı
Sosyoloji	Katılım ve dışlanma nasıl açılanabilir?	Makro Etnik grup Sosyal sınıf	Kurumsalcı ve yapısalcı

Kaynak: Tavas, O.E. (2015). “Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinde uluslararası göç stratejisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 59.

Çizelge 7’de yer alan bilgilere göre antropoloji disiplini açısından göç, kültürel değişim ve etnik kimlik açısından ortaya çıkan etkilere odaklanılmaktadır. Uluslararası ilişkiler ve yapısal yaklaşım antropoloji açısından baskın teoriler olarak görünmektedir. Nüfus, göçün nüfusu nasıl etkilediğini araştırmakta iken ekonomi göçe yatkınlık ve etkileri üzerinde durmaktadır. Bu disiplinlerde mikro ve makro analizlerin yer aldığı dikkat çekmektedir. Coğrafya disiplinde göç, mekansal kalıpları açıklamaktadır. Tarih disiplini ise göçmen deneyimlerini açıklamak üzerine çalışmalar yürütmektedir. Hukukta ise hukukun göçe yönelik etkileri ele alınmaktadır. Sosyoloji disiplini, göç kavramını katılım ve dışlanma açısından değerlendirmeye almaktadır. Göçmenlerin sosyal uyumu veya toplum tarafından dışlanması gibi süreçler sosyoloji disiplini açısından öncelikli bir yere sahip olup yapısalcı veya kurumsalcı teorilerin baskınlığı görülmektedir. Siyaset bilimi ise göçü devletlerin göç hareketlerini kontrol etme süreçlerini ön plana çıkararak incelemektedir. Makro politik analizler ve uluslararası sistem açısından değerlendirmeler, göçün siyaset bilimi açısından incelenmesinde öne çıkan hususlar arasında yer almaktadır. Tüm bu bilgilerden hareketle göçün disiplinler arası bir konu olduğu ve farklı yaklaşımların etkisinde araştırıldığı çıkarımı yapılabilir. Bu çalışma kapsamında göç, güvenlik açısından incelemeye alınmaktadır.

Göçle ilgili yapılan açıklamalarda farklı odak noktalarının olması sebebiyle üzerinde anlaşılan ortak bir tanımın varlığından bahsedilmesi güçtür. Göç, zaman ve mekan unsurlarının etrafında şekillenen bir yapıdadır (Şantaş, 2019: 896). Nitekim yapılan tanımlarda göçün bu yapısına göre hareket edilmesi dikkat çekmektedir. Göçün farklı disiplinlerin araştırma konusu olması da bu kapsamlı yapının ortaya çıkmasında etkindir.

B. Göç Türleri

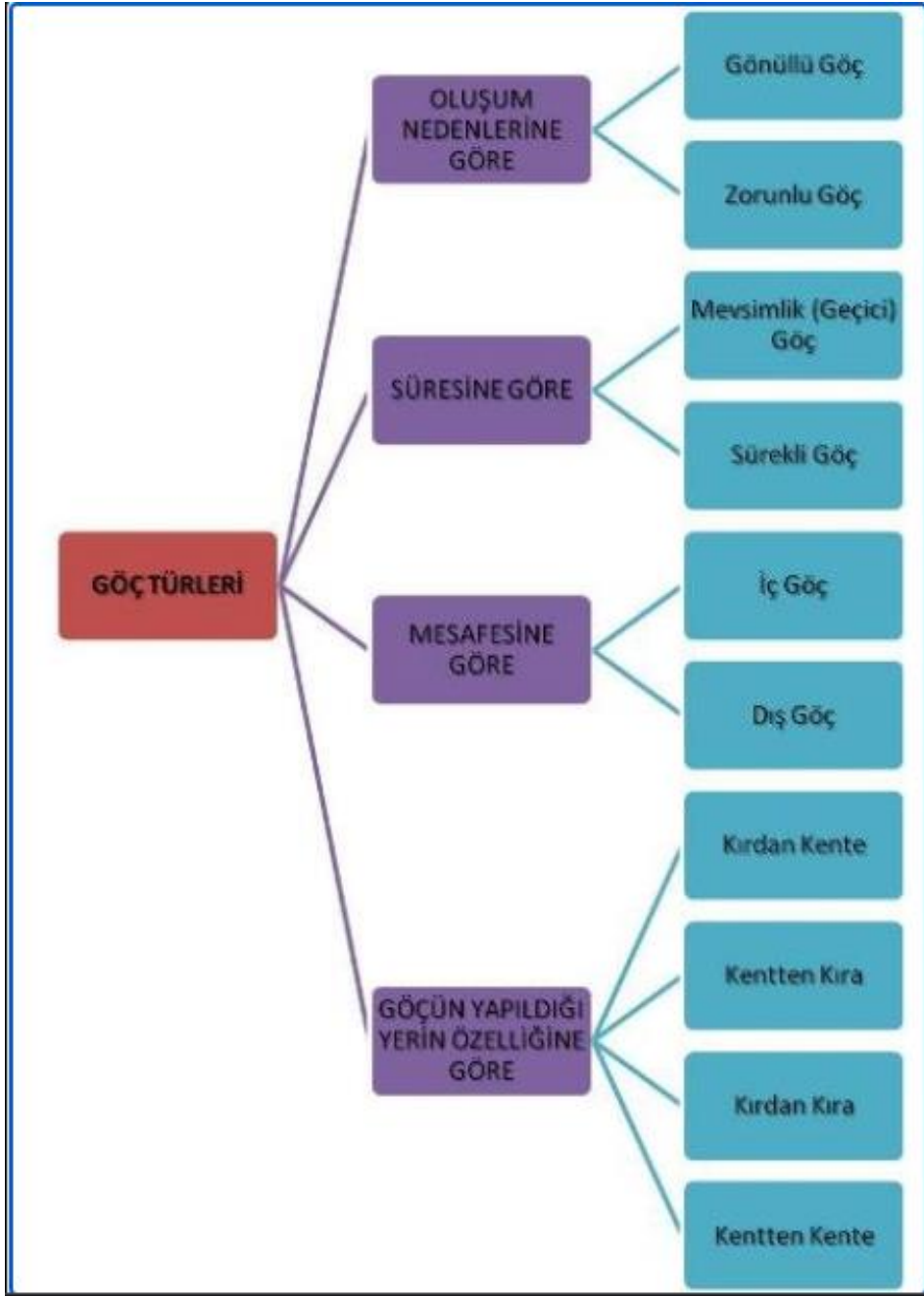
İnsanlık tarihi kadar eski bir kavram olsa da göç, çağdaş dönemde geçmişe göre daha farklı özelliklere sahiptir. Devletlerin dünyadaki kara ve deniz alanlarını sahiplendiği bir ortamda göçün sahipsiz bir alana yapılması seçeneği ortadan kalkmaktadır (Sezer ve Şanlı, 2017: 17). Haliyle göç siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan farklılıkların görüldüğü/görüleceği yerlere yapılmaktadır. Bu da göç türlerini ortaya çıkarmaktadır.

Başlıca göç türleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016: 2-3):

- i. Mevsimlik göçler,
- ii. Sürekli göçler,
- iii. Emek göçleri,
- iv. Zorunlu göç,
- v. Gönüllü göç,
- vi. Uluslararası göç,
- vii. Beyin göçü,
- viii. Mübadele göçü,
- ix. İşçi göçleri şeklindedir.

Sıralanan maddelerden anlaşılacağı üzere göç süresine, yer değiştirme boyutuna ve göçün nedenine göre gibi farklı faktörlerin etkisi altında gelişmekte ve

farklı göç türleri ortaya çıkmaktadır. Göç türlerinin ortaya çıkış şekline göre sahip olduğu kapsam aşağıdaki şekil üzerinde gösterildiği gibidir.

Şekil 6 Göç Türleri

Kaynak: <https://goc-cesitleri.nedir.org/>, 2016.

Şekil 6'da görüldüğü üzere göç türlerinin sahip olduğu kapsam açıklanırken oluşum nedenleri, süre, mesafe, göçün yapıldığı yerlerin özellikleri gibi hususlar etrafında şekillenen bir süreçten bahsedilmektedir.

Göç, çok yönlü bir biçimde incelenmesi beklenen ve dünyadaki tüm toplumların ilgilenmesi gereken bir konudur. Göç hareketleri ile birlikte ortaya çıkan süreçler ve sonuçların, toplumun tüm üyelerini ilgilendirmesi sebebiyle üzerinde önemle durulması beklenmektedir (Keskinel ve Doğan, 2020: 52). Uluslararası göç hareketleri, bu durumun daha fazla gözlemlendiği bir alan olduğu için bu konuda daha ayrıntılı açıklamalar gerekmektedir.

C. Uluslararası Göç ve Kapsamı

Bireylerin yaşadıkları yerden ayrılmaları oldukça zor bir karardır. Göçün uluslararası olması halinde yeni bir ülkede yaşama başlamanın pek çok zorluğu vardır. Bir ülke içinde dahi yaşanan yeri değiştirmek güçken uluslararası bir göçle başka bir ülkede yaşama konusunda cesaret gösterilmesi herkesten beklenmemektedir (Yıldırımoglu, 2005: 2). Uluslararası göç kavramını incelerken bu hususların dikkate alınarak ilerleme kaydedilmesi gerekir.

Uluslararası göç, göç eden kişilerin yaşadığı değişimlerin yanında göç alan bölgenin/ülkenin toplumsal yapısında meydana gelen değişimleri dikkate almayı gerektirmektedir. Sosyal, kültürel, ekonomik açıdan yaşanan değişimler, uluslararası göç kavramını açıklamada önemli bir yere sahiptir (Tümtaş ve Ergün, 2016: 1349). Bu değişimlerin göçün boyutuna göre dönüşüm halini alması söz konusu olabilmektedir.

Göç sistemleri arasındaki bağlantılar, uluslararası göçü açıklamada yardımcı rol üstlenmektedir. Aşağıdaki çizelgede bu bağlantıya dair bilgiler derlenmiştir.

Çizelge 14 Göç Sistemleri Bağlantıları

Bağlantı Türü/Bağlantı Kategorisi	Devletten Devlete Karşı İlişki	Kitleler Kültürü Bağlantısı	Aileler ve Kişisel Bağlantılar
Somut Bağlantı	Ticari ve mali akım.	Ulusal ve uluslararası medya yayını (Film, video, radyo veya gazete vb.)	İşçilerin döviz akımları
	Karşılıklı ekonomik ve teknik yatırımlar		Göçmenlerde yazışmalar
Düzenleyici Bağlantı	Dış göçler ve iç göçlerle alakalı politikalar	Dış göçü düzenlemekte olan normlar	Aileyle alakalı sorumluluklar
	Geçici işçi politikası	Göçmenlerle ilgili toplumsal kabuller	Toplumsal dayanışma
İlişkisel Bağlantı	İşgücü arzları ve talebin tamamlayıcı oluşu	Kültürel açıdan benzerlik veya farklılıklar	Göçmenlerin veya göçmen olmayanların sosyal statüleri ile ilgili hususlar
	Ekonomik manada bağımlı olmak	Değer sistemlerinin uyumu	

Kaynak: Tavas, O.E. (2015). "Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinde uluslararası göç stratejisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 56.

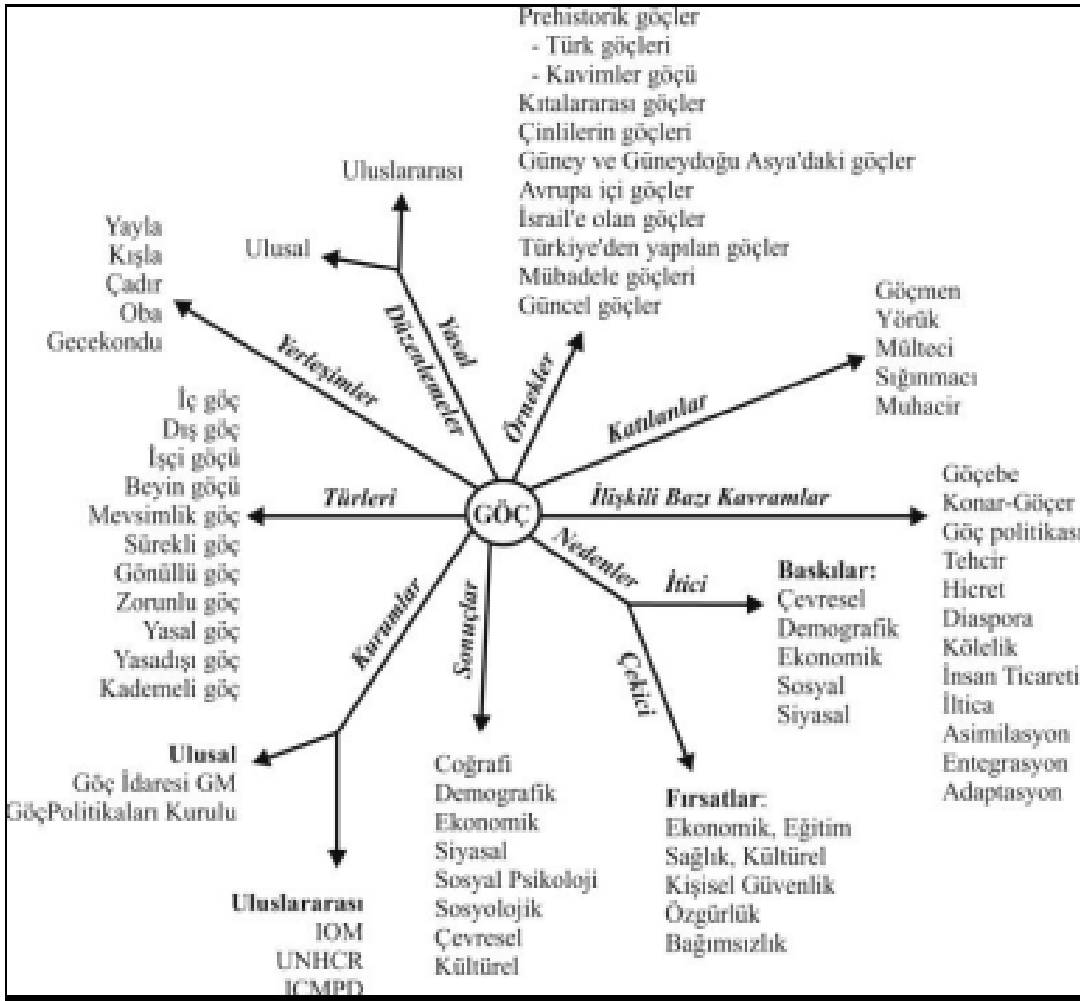
Çizelge 8'de görüldüğü üzere somut bağlantılar, düzenleyici bağlantılar ve ilişkisel bağlantılar, göç politikalarını açıklamaktadır. Kültürle ilgili faktörler, aile ve toplum üyelerinin algılamaları ve devletler arasındaki ilişkiler uluslararası göçü açıklamada önemli bir yere sahip görünmektedir.

Uluslararası göç, dünya genelinde gün geçtikçe daha fazla gündeme gelmektedir. Bu durumu destekleyen bazı veriler ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Deniz, 2014: 182):

- i. 1970-1990 yılları arasında dünyada göçmen sayısı 1,85 kat artış göstermiştir.
- ii. 1990-2010 yılları arasında dünyada göçmen sayısı 1,37 kat artış göstermiştir.
- iii. 1970-2010 yılları arasında dünya genelinde göçmen sayısı iki buçuk kattan fazla artmıştır.
- iv. 1970 yılında dünya genelinde 84 milyon göçmen bulunmakta iken bu rakam 1990'da 156 milyona, 2000 yılında 178 milyona, 2010 yılında ise 214 milyona yükselmiştir.
- v. Dünyadaki toplam göçmenlerin yaklaşık %30'u Avrupa kıtasında yaklaşık %23'ü ise Kuzey Amerika kıtasında yer almaktadır (bu oranın yaklaşık %20'si tek başına Amerika Birleşik Devletleri'ne ait görünmektedir).

Görüldüğü üzere gün geçtikçe dünyada göçmen konumundaki birey sayısı artmaktadır ve bu durum uluslararası göçü gün geçtikçe daha fazla konuşulan bir konu haline getirmektedir. Gelişmiş ülkeler, en çok göç alan ülkeler konumundadır.

Göçün kavram haritası, uluslararası göçü açıklamada yardımcı rol oynamaktadır ve aşağıdaki şekil üzerinde gösterildiği gibidir.

Şekil 7 Göçün Kavramsal Haritası

Kaynak: Sezer, A. ve Şanlı, C. (2017). "Coğrafya öğretim programında ve ders kitaplarında göç olgusu", Marmara Coğrafya Dergisi, sayı 36, s. 19.

Göçün kavramsal haritası; yerleşim yerleri, göçmenler, göçe neden olan gelişmeler, coğrafi ve ekonomik koşullar, ulusal ve uluslararası kurumlar, göçle ilgili yasal düzenlemeleri içermektedir. Göç kavramı geniş kapsamlı ve çok boyutlu bir konudur ve uluslararası göçten söz edildiğinde bu kapsam daha da genişlemektedir.

Uluslararası göç, pek çok farklı özelliğe sahip olan insanın bir araya gelmesine neden olmaktadır. Bunun bir getirisi olarak da sosyal ve kültürel uyum sorunları kendisini göstermektedir. Yeni bir yere göç eden insanların iklim, toplumsal yapı, dil, çevre gibi pek çok farklı unsurun etkisiyle birlikte sosyal ve kültürel açıdan uyum sorunları yaşaması kaçınılmazdır (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016: 5). Bu da

uluslararası göç kavramını açıklarken kültürel süreçleri dikkate almanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Göçmenlere karşı toplumun bakış açısının olumsuz olması ve nefret suçları gibi faktörler, uluslararası göç konusunun önemini artırmaktadır. Gelişmiş ülkelere yönelik göç hareketlerinin hız kazanması ile birlikte göçmenlere yönelik tepkiler de artış göstermektedir. Yakın geçmişte Almanya, Hollanda, Danimarka gibi ülkelerde göçmen karşıtı politikalar, siyasi partilerin vaatleri arasında yer almaktadır (Deniz, 2014: 179). Uluslararası göç bu yönüyle ülkelerin sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik durumlarıyla ilgili bir konudur.

Kültürel süreçler, uluslararası göçü etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Aşağıdaki çizelge üzerinde göç ve kültürel süreçler arasındaki etkileşime dair açıklamalar yer almaktadır.

Çizelge 15 Göç ve Kültürel Süreçler

SÜREÇLER	TANIM VE AÇIKLAMA
Kültürlemek	En geniş manası ile eğitim faaliyetleri. Sosyal bilimlerde ise bu hususa sosyalizasyon denilmektedir. İnsanın doğduğu andan itibaren ölene dek olan süreçte toplumun beklentilerine karşı etkilenmesi ve toplumsal normlara uyumu.
Kültürel Yayılma	Toplumlar arasında içten dışa veya tersi yönde düzenli olarak olguların yayılması sürecidir.
Kültürleşmek	Kültürel yayılma neticesinde farklı toplumların kültürlerinin birbirleri ile olan etkileşimleri ve bunun sonucunda ise her iki toplumun kültürlerinde meydana gelen değişimdir.
Kültürleşmek	Belirli bir grubun bir araya gelmesi neticesinde meydana gelen etkileşim neticesinde normalde var olan kültürde olmayan ve yeni bir kültürel olguların meydana gelmesi sürecidir.

Çizelge 16 (devamı) Göç ve Kültürel Süreçler

Kültür Şokları	Kendi kültürü dışında farklı bir kültürel ortama giren kimselerin karşılaştıkları zorluklar, bunalım, tepki ve uyum sorunlarıdır.
Dayatma ile Kültürleme	Herhangi bir kültüre mensup olan insanların başka bir kültüre zorla adapte edilmesi, kültürün zorla dayatılması.
Kültürel Özümseme	Var olan bir kültürün, başka bir kültürü kendisine benzetmesi süreci. Bir nevi kültürel egemenlik altına alınması.
Kültürel Değişim ve Kültürün Değişmesi	Tüm anlatılan bu sebepler ya da farklı sebeplerle toplumsal olarak kültürün zaman içerisinde değişikliği uğraması.

Kaynak: Çoban, Ç. (2014). “Uluslararası göçün kent üzerindeki etkilerinin sinemada temsili”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s.30.

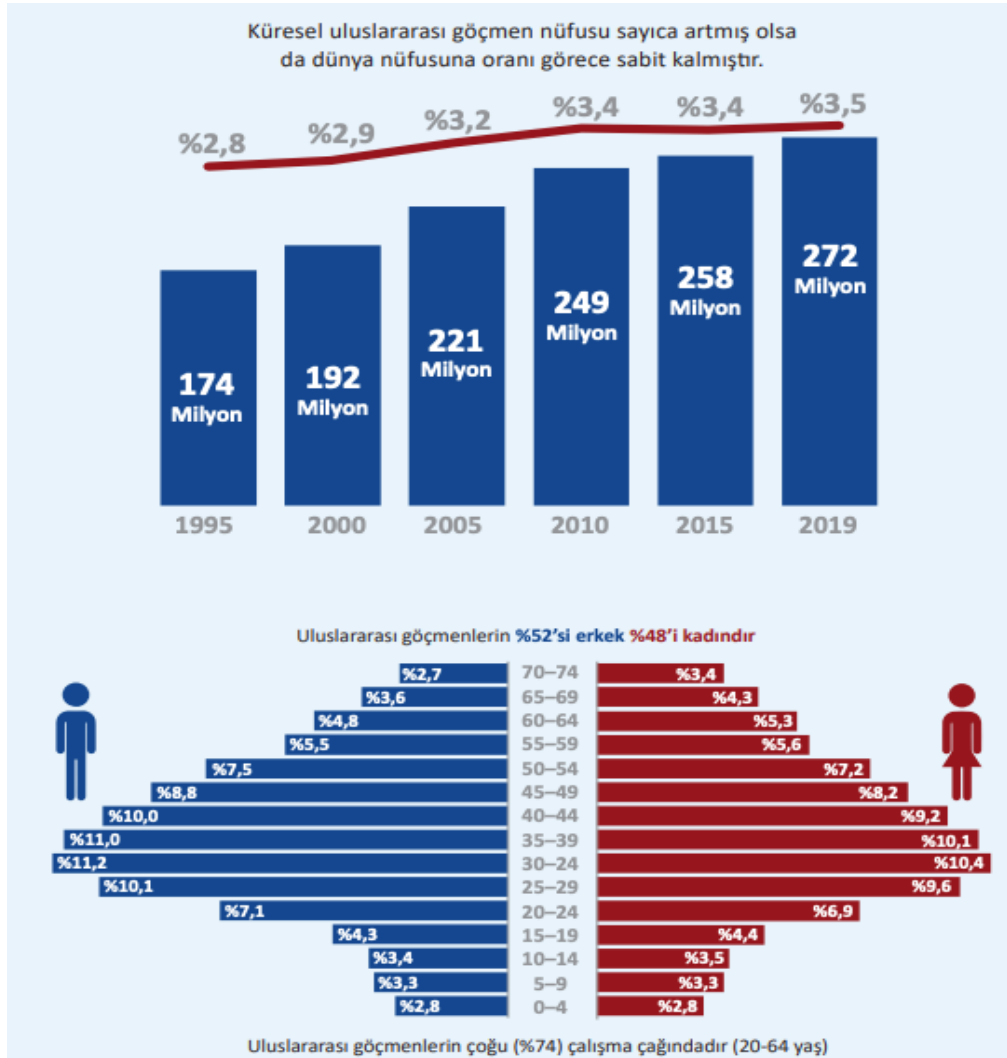
Çizelge 9’da yer alan bilgilerden hareketle kültürel yayılma, kültürleme, kültürleşme, kültür şoku, kültürel özümseme, kültürel değişme gibi kültürle ilgili süreçler uluslararası göçü açıklamada yardımcı rol üstlenmektedir. Uluslararası göç, çok sayıda faktörün etkili olduğu ve çok yönlü bir bakış açısıyla incelenmesi gereken bir konu olarak görünmektedir.

Uluslararası göç kapsamında sığınmacı ve mülteci kavramlarını açıklamak gerekmektedir. Çünkü uluslararası göç hareketlerinde göç eden kişilerin amaçları farklı olabilir. Savaştan kaçan kişinin amacı yaşamaya devam etmektir. Bununla birlikte bazı göçmenleri amacı ise daha iyi ekonomik koşullara sahip olmaktır. Bu da sığınmacı ve mülteci kavramları arasındaki ayrımı yapmayı gerekli kılmaktadır. “Mülteci; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan kişidir. Sığınmacı ise hukuki olarak mültecilik statüsü kazanabilecek olan ancak bulunduğu ülkede mülteci olarak kabul edilmeyen veya mültecilik başvurusu henüz sonuçlanmamış kişilerdir” (Savar ve Kedikli, 2019: 1121).

D. Uluslararası Göç Hareketlerinin Etkileri

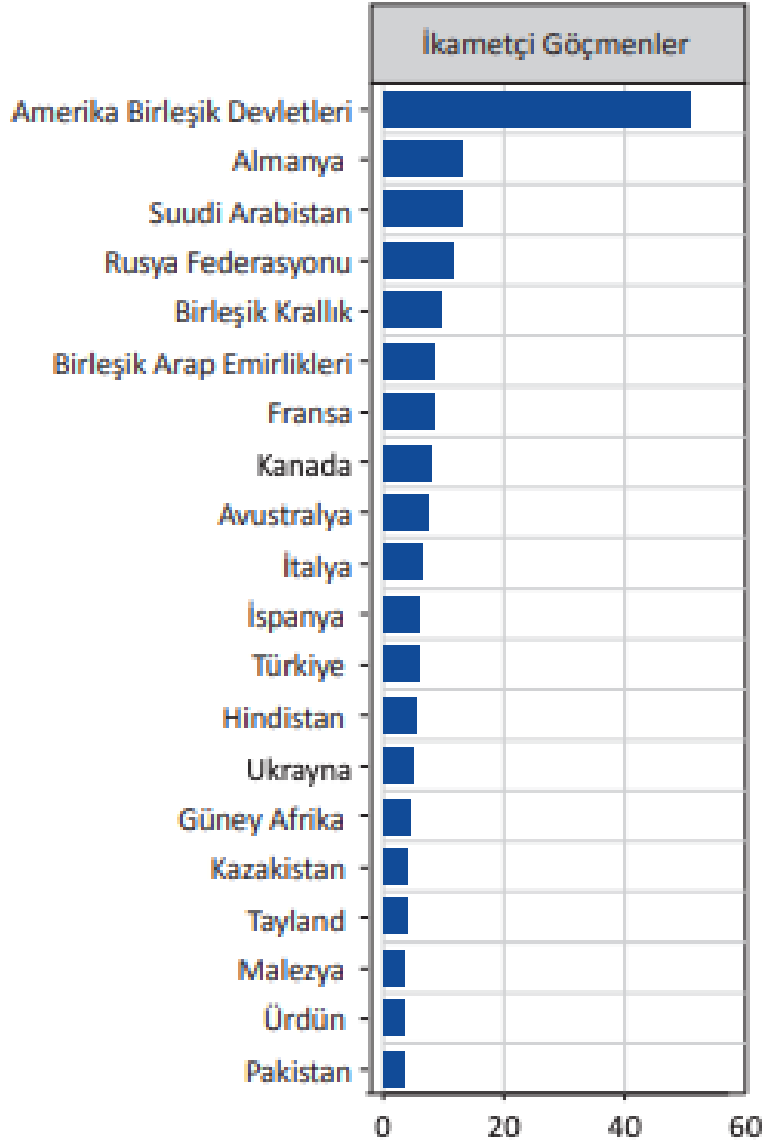
Uluslararası göç hareketleri, ülkeler üzerinde sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan etkisini göstermektedir. Özellikle küreselleşmenin hız kazanması ile birlikte uluslararası göç hareketlerinin yoğunlaşması, bu yöndeki etkilerin belirgin hale gelmesinde etkili olmuştur (Kınacıoğlu, 2012: 69). Yakın gelecekte bunun örneklerinin artması beklenmektedir.

Dünya göç raporunda açıklanan veriler, göç hareketlerinin etkilerine dair fikir verecek niteliktedir. Son açıklanan raporun öne çıkan verilerinden bazıları aşağıdaki şekillerde gösterilmiştir.

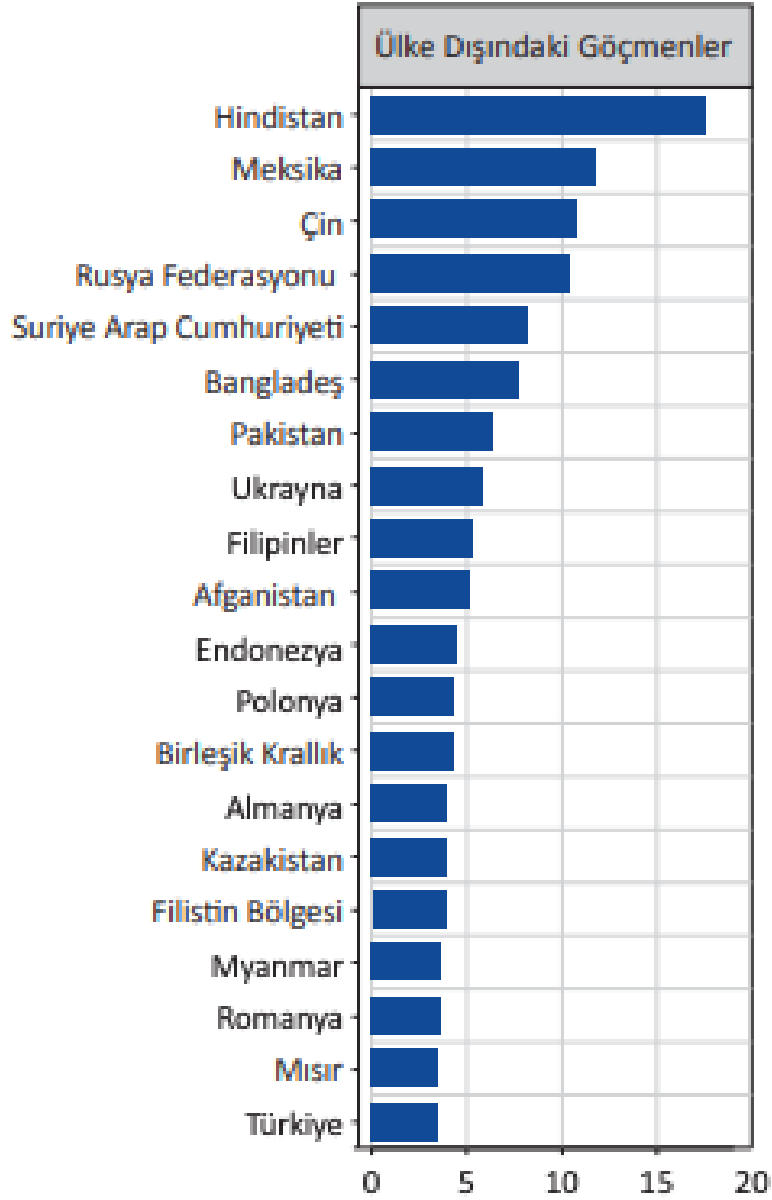
Şekil 8 Uluslararası Göçmenlerle İlgili Genel Durum

Kaynak: Dünya Göç Raporu (2020). “Göç ve göçmenler: küresel bakış”, Küresel Rapor, s. 10.

Şekil 9 Göç Alan Ülkeler Sıralaması

Kaynak: Dünya Göç Raporu (2020). “Göç ve göçmenler: küresel bakış”, Küresel Rapor, s. 14.

Şekil 10 Göç Veren Ülkeler Sıralaması

Kaynak: Dünya Göç Raporu (2020). “Göç ve göçmenler: küresel bakış”, Küresel Rapor, s. 14.

Uluslararası göçle ilgili olarak paylaşılan veriler, dünyada göçmen sayısının düzenli artışını destekler niteliktedir. Dikkat çekici verilerden birisi, göçmenlerin %74’ünün çalışma çağında olmasıdır. Bu da uluslararası göç hareketlerinin çoğunlukla yeni bir başlangıç umuduyla yapıldığını işaret etmektedir. Kadın ve erkek göçmenlerin oranı neredeyse aynıdır. Göçmen sayısının artmasına karşın dünya nüfusuna oranının 2010’lu yıllarda sabit olduğu görülmektedir. ABD, Almanya, Birleşik Krallık gibi

gelişmiş ülkelerin yanında Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri gibi ekonomik olanakların yüksek olduğu ülkeler ikametçi göçmenlerin en çok olduğu ülkeler arasındadır. Ülke dışındaki göçmenlerin verileri incelendiğinde ise Hindistan, Meksika ve Çin'in ilk 3'te yer aldığı görülmektedir. Rusya hem ikametçi göçmenler hem de ülke dışındaki göçmenler açısından 4. sırada yer almaktadır ve bu durum dikkat çekici bir ayrıntıdır. Türkiye açısından yapılan incelemelere göre ikametçi göçmenler konusunda dünyada 12.sırada yer almakta iken ülke dışındaki göçmenler açısından 20.sırada bulunmaktadır.

Küreselleşme, dünyada ekonomik faaliyetlerin uluslararası hale gelmesini sağlarken popüler bir kültür meydana getirmiş, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin gelişmesi suretiyle de insanlara kolay ulaşım olanakları tanımıştır (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016: 5). Bu durum uluslararası göç hareketlerinin artmasını beraberinde getirmiştir. Uluslararası göç, günümüzde pek çok ülkenin çözüm üretmesi gereken bir sorun niteliği taşımaktadır ve Suriye örneğinde olduğu gibi özellikle savaş zamanlarında etkisini yoğun bir biçimde hissettirmektedir.

IV. GÖÇÜN GÜVENLİK KONUSU HALİNE GELMESİ VE TERÖR

Çalışmanın bu bölümünde göçün güvenlik konusu haline gelmesi ve terör konusu gereğince 11 Eylül saldırıları, dünyada uluslararası göçün etkileri ve göçün güvenlik anlayışına etkileri konu başlıkları araştırılmaktadır.

A. 11 Eylül Saldırıları

ABD’de gerçekleşen 11 Eylül terör saldırıları, geçmişteki en büyük terör saldırılarından birisidir. 11 Eylül saldırıları, dünyada en büyük etkiyi meydana getiren terör saldırıları arasında gösterilmektedir. İnsanların hayatını kaybetmesinin yanında dünyada güvenlik açısından yeni bir döneme girilmesi, 11 Eylül saldırılarını ayrı bir konuma taşımaktadır (Mutlu ve Akbaş, 2016: 4). 11 Eylül saldırıları, ülkelerin terörle mücadele biçimlerini değiştirmiştir.

“New York’taki Dünya Ticaret Merkezi İkiz Kulelerine 11 Eylül 2001 Salı günü içi yolcu dolu iki uçağın füze gibi dalması ve üç bini aşkın masum sivilin yaşamını yitirmesine neden olması, dönemin ABD Başkanı George W. Bush’un söylemiyle teröre karşı çok uzun sürecek bir savaşın da başlangıcı oldu” (Akıner, 2004: 133). ABD bu saldırıların ardından hiçbir şeyin 11 Eylül öncesindeki gibi olmayacağını belirtmiştir ve bunun bir getirisi olarak 11 Eylül 2001, pek çok açıdan milat kabul edilmiştir. Bu saldırılar yalnızca ABD’yi değil tüm dünyayı etkilemiştir.

11 Eylül saldırıları, sıradan saldırılar değildir. Yakın geçmişi en çok etkileyen olaylardan birisi olan 11 Eylül saldırıları, ülkelerin terörizm politikalarının yanı sıra dünyadaki dış politika stratejilerini etkilemiştir (Özdemir, 2002: 153). Bu da 11 Eylül saldırılarının beraberinde getirdiği sonuçların düzeyini göstermesi bakımından önemlidir. Çalışma kapsamında 11 Eylül saldırılarının terörizm ve uluslararası göç açısından etkileri üzerinde durulmaktadır.

B. Dünyada Uluslararası Göçün Etkileri

11 Eylül saldırıları ile birlikte terörizm, belirli bir kitleyle anılmaya başlamış, El Kaide terör örgütünün saldırıları ve Bin Ladin'in açıklamaları sonrasında dünyada İslamofobi hızla artmıştır. Batı medyasında yapılan yayınlarda Müslümanlara karşı güvensizlik, korku ve dışlama gibi temalar ön plana çıkmıştır (Gölcü ve Çuhadar, 2017: 71). Bu da 11 Eylül saldırılarının uluslararası göç hareketlerini etkilemesini beraberinde getirmiştir. ABD'ye 11 Eylül saldırılarını düzenleyenler göçmen statüsünde olan El Kaide terör örgütü mensubu teröristlerdir. Bu teröristlerin Afganistan'daki terörist kamplarında katı bir İslami inanç süzgecinden geçerek sosyal statülerini iyileştirmek için eğitildikleri ifade edilmektedir (Abdybaeva, 2005: 12). Müslüman göçmenlerin bu saldırıları düzenlemesi, İslamofobinin artması ile sonuçlanmıştır.

Ülkeler ABD'de gerçekleşen 11 Eylül saldırılarının ardından güvenlik konusuna daha fazla önem vermeye başlamıştır. Bölgesel güvenlik girişimleri, 11 Eylül sonrası dönemde daha yaygın şekilde gözlenmiştir (Alagöz ve Kandemir, 2015: 109). Bu durum aynı zamanda ülkelerin uluslararası göçmenlere karşı olan yaklaşımlarının daha katı hale gelmesine neden olmuştur.

11 Eylül saldırılarının öncesinde terör tanımlarında tekrarlanan nitelikler aşağıdaki çizelgede gösterildiği gibidir. Sonrasındaki dönemi açıklamada yardımcı roller üstlenmesi sebebiyle bu bilgiler derlenmiştir.

Çizelge 17 11 Eylül Saldırıları Öncesi Terörizm Tanımlamalarında Öne Çıkan Nitelikler

SIRALAMA	SINIFLANDIRMA	GÖRÜLME ORANI (%)
1	Şiddet, güç	83,7
2	Siyasi veya politik	65
3	Terör sebebiyle görülen korkular	51
4	Tehditler	47
5	Psikolojik etkiler ve beklenti dahilindeki tepkiler	41,3
6	Kurbanlar ve hedef ayrımları	37,5
7	Amacı olan, planlı, sistemli veya organize	32
8	Savaş metotları, sistemli organize	30,5
9	Normalde kabul edilebilen kural ihlalleri	30
10	Zorlamak, gasp veya göreve itaatsizlik	28
11	Kamuoyu görünüşleri	21,3
12	Tamamen keyfi, rastlantı dahilinde veya karakterli.	21
13	Sivil insanlar, savaşımayan insanlar, tarafsız olanlar	17,3
14	Yıldırımak veya sindirmek	17
15	Kurbanın masum olması	15,3
16	Grupça hareketler, suç işleyen örgütler.	14
17	Görünüşün sembolik olması, bir başkasına	13,3
18	Ortaya çıkan şiddet derecesinin hesaplanamaz	9
19	Gizli olmak, örtülü doğa	9
20	Yaşanan buhranın seri biçimde devam etmesi.	7
21	Suç	6

Kaynak: Kalaycı, R. (2011). “11 Eylül sonrası BM Güvenlik Konseyi kararlarında terörizm”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 31.

Yukarıdaki çizelgede yer alan nitelikler, 11 Eylül saldırıları ile birlikte büyük bir değişime uğramış, terör tanımlarında sivillere yönelik saldırılar ve İslamofobi ile ilgili söylemler daha fazla yer edinmeye başlamıştır.

Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte farklı bir döneme giren dünyada 11 Eylül saldırıları ile birlikte siyasi ve askeri açıdan köklü değişimler yaşanmıştır (Bükeç ve Çelik, 2010: 1). ABD'nin ya bizimlesiniz ya teröristlerle söyleminin (dolaylı olarak

tehdidinin) ardından terörle mücadele adı altında Afganistan ve Irak'ı işgal etmesi, 11 Eylül sonrası dönemin önemli gelişmeleri arasındadır. Bu işgaller sonrasında yaşanan göçler ise Batı toplumlarının artan İslamofobik söylemleri ile yüzleşilmesini beraberinde getirmiştir. Bu örnek o dönem için Afganistan ve Irak'tan kaçan Müslümanlar adına geçerli olsa da farklı dönemlerde farklı toplumlar için örnekler gözlenmiştir denilebilir.

Dünyada gerçekleşen uluslararası göç hareketleri neticesinde terörist unsurlar, dünyanın farklı yerlerinde barınabilme olanağına sahip olmuştur. Bu şekilde saldırıların gerçekleşmesine yönelik pek çok örnek vardır. 2004 yılında Madrid'de El-Kaide terör örgütü tarafından gerçekleştirilen saldırı buna örnek verilebilir. Yine 2015'teki Charlie Hebdo saldırılarında Fransa'da göçmen olarak yaşayan teröristler eylemi düzenlemiştir. Charlie Hebdo saldırısından sonra Avrupa'da ve dünyanın farklı yerlerinde göçmen politikaları konusunda eleştiriler getirilmiştir (Meriç ve Yarar, 2015: 29). Uluslararası göç hareketlerinin etkileri açısından bakıldığında ise bu durum, göçmenler ya da göçmenlerin çocukları (yani bir sonraki kuşak) tarafından bir ülkede terör saldırılarının yapılabildiği anlamına gelmektedir. Madrid ve Charlie Hebdo saldırıları ile 2003 Türkiye HSBC saldırıları, 2004 Madrid saldırısı, 2005 Londra saldırısı, 2012 Toulouse saldırısı, 2015 Paris saldırıları (7 Ocak Charlie Hebdo, 9 Ocak, 13 Kasım), 2016 Berlin, 2016 Brüksel, 2016 Nice, 2017 Londra, 2017 Barcelona saldırıları uluslararası göç hareketlerinin terör eylemlerinin artmasında etkili olduğu çıkarımını mümkün kılmaktadır.

Uluslararası göç hakkında daha önceki bölümlerde bilgi verilirken sosyal, kültürel, toplumsal, ekonomik ve siyasi açıdan etkilere dair açıklamalar getirildiği için bu kısımda aynı etkilere değinilmesine gerek görülmemiştir ve güvenlik açısından etkilere odaklanılmıştır.

C. Göçün Güvenliğe Etkileri

11 Eylül saldırılarını takip eden dönemde Avrupa'da göçmen karşıtı söylemleri ön plana çıkaran siyasi partiler, ülke meclislerinde kayda değer düzeyde yer edinmeye başlamış ve koalisyonlar içinde yer almaya başlamıştır (Mandacı ve Özerim, 2013: 106). Bu partilerin göçmenleri tehdit olarak görmesi ve bunu her fırsatta dile getirmesi, göçün güvenlik konusuna dönüşmesine örnek olarak gösterilebilir. Özellikle Avrupa

Birliğinin (AB) bütnleŖme çabası içinde olduğu bir dönemde bu yöndeki giriŖimlerin etkileri daha önemli hale gelmektedir.

Dünyada gerekleŖen terör eylemleri, ülkelerin g politikalarını etkilemiŖtir. ABD’de yaŖanan 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından Avrupa lkeleri göçmen politikalarını katılaŖtırmıŖtır. Avrupa’ya göç etmek isteyen Müslümanların terör bağlantıları olabileceği Ŗphesi Avrupa lkelerinin g politikalarını katılaŖtırmasında temel etken konumundadır (Koçak ve Gündüz, 2016: 83). Dolayısıyla gle ilgili süreçlerde güvenlik araŖtırmalarının çok daha geniŖ bir kapsama sahip olması söz konusu olmuŖtur. Göçmenlerin Avrupa lkeleri ve ABD’ye giriŖ için vize almalarının giderek zorlaŖmasını da bu açıdan değerlendirmek gerekmektedir.

AB lkeleri, yakın gemiŖte özellikle Ortadoğu’da yaŖayan Müslüman nüfusun kendi topraklarına göç etmesini engellemek için g politikalarını gözden geirmiŖtir. Suriye’de devam eden i savaŖın sonucunda yaŖanan g dalgasında sınırdaki pek çok Suriyelinin yakalanması ve ülkelere sokulmaması buna örnek olarak gösterilmektedir (Aykaç ve Yertm, 2016: 21).

11 Eylül sonrasındaki dönemde AB’nin g politikalarını etkileyen bazı anlaşmalar olmuŖtur. Bunlardan bazıları; 2002 Sevilla AnlaŖması, 2009 Temel Haklar Ŗartı AnlaŖması, 2011 Nice AnlaŖması, 2004 Avrupa Anayasası AnlaŖması, 2008 Avrupa G ve Mülteci Paktı, 2004 Hague Programı, 2009 Stockholm Programı, 2009 Lizbon anlaşması Ŗeklinde sıralanmaktadır (Koçak ve Gündüz, 2016: 69). Anlaşmalar çoğunlukla güvenlik ve suçun önlenmesi gibi odak noktaları etrafında ŖekillenmiŖtir.

Yakın gemiŖte AB lkeleri ve ABD’de göçmen karŖıtı politikalar daha fazla kabul edilmeye baŖlamıŖtır. Bu ülkelere terör saldırıları ile Müslümanların zdeŖleŖtirilmesi sebebiyle göçmen politikaları katılaŖtırılmıŖ, 11 Eylül rneğinde olduğu gibi Müslümanların potansiyel birer tehdit olarak görülmesi söz konusu olmuŖtur. Uluslararası göç hareketlerinin geliŖiminde 11 Eylül saldırıları sonrası dönem, köklü ve büyük deđiŖiklikleri içermektedir. Bu nedenle dünyada uluslararası göçün etkileri ve gn güvenlik tehdidi etkileri açıklanırken 11 Eylül saldırıları ile iliŖkili bir biçimde ilerleme kaydedilmiŖtir.

NATO, terörizmi 1999 yılında Washington Zirvesinde uluslararası bir tehdit olarak kabul etmiŖtir. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından NATO, terörizm tehdidi

konusunda keskin bir düşünce değişikliğine gitmiş, ABD'nin terör konusundaki yaklaşımına paralel bir yaklaşımla hareket etmiştir (Şahin ve Güngörsen, 2021: 404). NATO'nun tutumu dünyadaki birçok ülkeyi etkileyen yapıda olması nedeniyle ayrıca önemli bir yere sahiptir

Uluslararası düzeyde yaşanan göç ve nüfus hareketleri, devletler tarafından merkezi otorite ve devletin temel özellikleri açısından bir tehdit olarak ele alınmaktadır (Kaygusuz, 2021: 68). Bu durumun bir getirisi olarak göçün güvenlik tehditleri algısında daha yaygın bir biçimde yer alması söz konusu olmaktadır. Devletlerin iç ve dış politika stratejilerinde göç unsurunun giderek daha fazla yer edinmeye başlaması da bu durumu destekler nitelikte görünmektedir. Göçmenler tarafından işlenen suçlar, göçün güvenlik tehdidi algısı olarak daha fazla gündeme gelmesindeki temel etkenlerden birisidir. Bu durumun toplumun demografik yapısı, sosyal ve ekonomik şartlar, kültürel süreçler ile bir araya gelmesi, göçün güvenlik tehdidi etkilerini daha sık karşılaşılan bir hale getirmektedir.

Küreselleşmenin etkilerini artırması ve Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte dünyada insan hareketliliği, yani uluslararası göç hareketleri artmıştır. Böyle bir durumda pek çok ülkenin uluslararası göç hareketlerini ulusal bir tehdit olarak görmesi sonucu ortaya çıkmıştır (Gök, 2016: 68). Göçün güvenlik konusu haline gelmesi ve bunun yaygınlaşması, ülkelerin nüfus ve demografik yapı politikalarının yanında siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel politikalarıyla ilgilidir.

Terörizmle ilgili kabul edilen sözleşmelerin verileri, 11 Eylül sonrası dönemde göçün güvenlik tehdidi algısı yönündeki etkileriyle ilişkili konulardan birisidir. Çizelge 11'de 11 Eylül saldırıları öncesinde ve sonrasında kabul edilen terörizm sözleşmeleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

Çizelge 18 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Birleşmiş Milletler'in Terörizm Sözleşmelerinin Onaylanma Durumu

Birleşmiş Milletlerin Terörizmle Alakalı Sözleşmeleri	Konuya Taraf Olan Ülke Sayıları	11 Eylül 2001 Olayından Sonra Onaylamış Olan Devletlerin Sayısı	Yüzde (%)
Terör finansmanının önlenmesine dair sözleşme, 1999.	104	99	95
Terörist bombalamasının önlenmesine dair sözleşme, 1997.	115	88	76
Keşif maksadı ile hazırlanan plastik patlayıcıların markalanması sözleşmesi, 1991.	100	29	29
Deniz seferlerinde güvenli faaliyete karşı yasadışı eylem önlenmesi sözleşmesi, 1988.	99	42	42
Kıta sahanlıkları üzerindeki kurulmuş olan sabit platformların güvenliğe karşı yasa dışı eylemlerin önlenmesine dair protokol, 1998.	92	39	42
Sivil havacılığa hizmet veren havalimanlarında şiddetin ve yasa dışı eylemlerin önlenmesine dair protokol, 1988.	139	29	21

Çizelge 19 (devamı) 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Birleşmiş Milletler'in Terörizm Sözleşmelerinin Onaylanma Durumu

Nükleer maddelerin fiziksel korumasına dair sözleşme, 1980.	96	28	29
Rehin alınmaya karşı uluslararası sözleşmeler, 1979.	136	40	29
Uluslararası manada korunması olan kimselere karşı işlenen suçların önlenmesi ve cezalandırılması hakkında sözleşme, 1973.	144	37	25
Montreal sözleşmesi (sivil havacılıkta kanunsuz eylem önlenmesi), 1971.	179	1	0,5
La Haye (kanun dışı yollarla ele geçirilmenin önlenmesi), 1970.	177	3	1,6
Uçakta işlenen suçlar ve bazı eylemlere dair sözleşme, 1963.	176	3	1,6

Kaynak: Kalaycı, R. (2011). “11 Eylül sonrası BM Güvenlik Konseyi kararlarında terörizm”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 110.

Yukarıdaki çizelgede yer alan bilgilerden hareketle 11 Eylül saldırılarının ardından terörizmle ilgili bazı sözleşmeleri ya da protokolleri imzalamak istemeyen ülkelerin tutumlarını değiştirmek durumunda kaldığı söylenebilir. Terörle mücadele konusunda yeni bir dönemi işaret eden 11 Eylül saldırıları, aynı zamanda ABD'nin hakim güç olarak istediklerini yapmasının diğer ülkeler tarafından seyredilmesi şeklinde etkilerini göstermiştir.

“Uluslararası göçün devletlerin siyasi istikrarını, demografik güvenliğini, kültürel kimliğini, sosyal güvenlik sistemini ve kültürel özelliklerini olumsuz etkileme olasılığı bilinen bir gerçekliktir. Günümüzde uluslararası göçün teröristlerin ülkelere giriş kanalı olarak kullanılabilmesi devletlerin güvenliğini de tehdit eden temel meselelerden biridir” (Zhanadilova, 2018: 119). Bu ve benzer örneklerin de etkisiyle göçün güvenlik tehditlerinde daha fazla yer edinmesi söz konusu olmaktadır. İçinde

bulunulan dönemin koşulları göz önüne alındığında yakın gelecekte göçün güvenlik tehditleri arasında yer alma oranlarının artması beklenebilir.

11 Eylül saldırıları sonrasında dünyada yeni bir döneme girilmiştir ve göçün güvenlik tehdidi algılarına olan etkisi güvenlik yaklaşımlarının değişmesine yol açmıştır. Çizelge 12’de bu değişim, tarihi süreç açısından ele alınmıştır.

Çizelge 20 Güvenlik Anlayışlarının Değişimi

GÜVENLİK ANLAYIŞI		BELİRLEYİCİ AKTÖR	TEMEL YAKLAŞIM	TEHDİT ALANI	ÇÖZÜM ÖNERİSİ
Toplumsal Sözleşme Kuramcıları	Hobbes	Mutlak devletler	Güvenlik odaklı. Devlet merkezli, gücü esas alır.	Doğadaki savaş ya da çatışma durumları	Toplumsal sözleşmeler ile bireysel güvenliğin sağlandığı devlet meydana getirilmesi
	Locke	İnsan haklarını ve özgürlüklerini dikkate alan devletler	Özgürlükçü. Devlete karşı hak ve özgürlükleri savunur.	Doğa durumunda saldırganı yakalamak ve cezalandırmak	Toplumsal sözleşmeler ile özgürlük ve haklara dayanan devlet oluşturmak
	Rousseau	Halkın iradesiyle meydana gelen ulusal devletler	Güvenlik odaklı. Ulus devleti koruma maksatlı.	Doğa durumunda mülkiyetle birlikte meydana gelen şiddet.	Toplumsal sözleşme ile genel iradenin yansıtıldığı devlet

Çizelge 21 (devamı) Güvenlik Anlayışlarının Değişimi

Geleneksel Güvenlik	Ulusal ve modern devletler	Güvenlik odaklı. Devlet odaklı askeri gücü esas almaktadır.	Devletten kaynaklı askeri tehdit, güvensiz ortam.	Devletin güvenliği askeri güçle korunabilir.
Yeni Nesil Güvenlik	Devletler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörler	Özgürlükçü. Geniş ve derin yaklaşım.	Terör, organize suç, kaçakçılık, mali suçlar ve çevre kirliliği.	Demokratik olmak ve ekonomik gelişmenin güçlenmesi
İnsani Güvenlik	Devlet, yerel toplum, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar	Özgürlükçü. İnsan odaklı, yoksulluğu kaldırmaya odaklı.	Yoksulluk, eşitsizlik, korku, iklim değişiklikleri, doğal afetler, ani sorunlar.	İnsani kalkınma ve insan haklarının güçlenmesi Eşitlik
11 Eylül Sonrasında Güvenlik	Küresel güce sahip olan devletler	Güvenlikçi. Korkuyu ve gücü esas alır. Hak ve özgürlükleri sınırlar.	Küresel terörizm	Dost ve düşman ayrımı yapılır. Çatışmacı ancak savaş önleyici

Kaynak: Özel, M. ve Dönmez, D. (2016). "Toplum sözleşmecilerinden 11 Eylül'e güvenlik anlayışındaki değişim", Türk İdare Dergisi, s. 270.

Yukarıdaki çizelgede yer alan bilgilerde güvenlik yaklaşımında geçmişten bugüne farklı konuların ön plana çıktığı görülmektedir. 11 Eylül sonrasındaki dönemde güvenlikte belirleyici aktörler küresel güçler olmuştur. Hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ve korkunun esas alınması bu dönemdeki güvenlik yaklaşımını açıklamaktadır. 11 Eylül sonrasındaki güvenlik yaklaşımında başlıca tehdit küresel

terörizm olarak görünmektedir. Terörizme küresel ölçekte vurgu yapılması dikkat çeken bir ayrıntıdır. Çözüm için getirilen öneriler ise önleyici uygulamalardır. Dost ve düşman ayrımının yapılması, 11 Eylül sonrasındaki güvenlik yaklaşımında yer alan çözüm önerilerinden birisidir. Güvenlik yaklaşımlarında terörizm ve uluslararası göç gibi konuların daha fazla yer edinmesi, 11 Eylül sonrası güvenlik tehdidi algısını açıklamada önemli bir yere sahiptir. Küresel terörizmin öncelikli tehditlerden bir tanesi konumuna gelmesi, uluslararası göç hareketlerinde güvenlik tehdidi algısının ön plana çıkmasındaki etkenlerden birisidir.

Uluslararası ilişkilerde realizm, yaygın şekilde karşılık bulmaktadır. 11 Eylül saldırılarının ardından realizm yaklaşımının etkililiği artış göstermeye başlamıştır. Güvenlik için şiddet kullanılmasının kaçınılmaz olabileceğini savunan realizm, dünyanın farklı yerlerinde düzenlenen saldırıların ardından ortaya çıkan tehditler karşısında şiddetin doğması realizmin öne çıkan yönlerinden birisidir (Karabulut ve Değer, 2015: 77). Bu yüzden 11 Eylül sonrası dönemde ulusal güvenliğin yeniden öncelik haline gelmesi ve ulusal güvenlik için gerekirse güç kullanımının yaygınlaşması, realist yaklaşım içerisindeki güvenlik-şiddet ilişkisini doğrular niteliktedir.

Güvenlik odaklı göç politikaları, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması, mültecilerin sınır dışı edilmesi gibi süreçleri beraberinde getirmektedir. Ülkelerin göç politikalarında kendi çıkarları belirleyici olmaktadır. Devletler çıkarları gereği bazı zamanlarda göçmenlerin gelişini teşvik etmekte, bazı zamanlarda ise göçmenlerin gelişine engel olmaktadır (Babahanoğlu ve Bilici, 2018: 737). Göçün güvenliği etkilerinde realizm açısından bu örneklerin dikkate alınmasında fayda vardır.

D. Güvenlik Konusu Olarak Göç ve Realizm

“Realizmin güvenlik anlayışında devlet temel aktör olarak yerini almakta ve devletin temel amacı bekasının sağlanması, çıkarının yerine getirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Temel analiz birimi olan devletin bekasının sağlanmasındaki araç ise güç unsurudur. Realizmin güvenlik anlayışı devletlerin sahip oldukları güç unsurları ve bu unsurların uluslararası ilişkileri güç mücadelesi üzerinden şekillendirmesine dayanmaktadır” (Küçüksolak, 2012: 203).

Realizm yaklaşımında uluslararası ilişkileri yönlendiren tek bir unsur bulunmaktadır ve bu unsur güçtür. Realizm, Soğuk Savaş döneminde uzun süre ön planda olmuştur ve güvenlik kaygısı olan ülkeler olası düşmanlıklar karşısında ülkelerle ticari ilişkilerini sınırlandırmıştır. Realist kuramcılar, güvenlik konusunu askeri güç ve strateji ile birlikte değerlendirmeye almıştır (İrge ve Al, 2017: 458).

Bir ülkenin gücünün askeri veya teknolojik güç ile sınırlandırmamak gerektiğini savunan realizmde coğrafi faktörler, demografik faktörler, çevresel faktörler, jeopolitik faktörler güç unsuru olarak kabul edilmektedir. Realizmin güvenlik konusundaki yaklaşımında uluslararası sistemde askeri gücü yüksek olan ülkeler, diğer ülkelere göre güvenliklerini daha iyi sağlama şansına sahiptir (Bakan ve Şahin, 2018: 140). ABD'nin 11 Eylül saldırıları sonrasındaki süreçte izlediği politikalar, bu yaklaşımı destekler nitelikte görünmektedir. Uluslararası sistemdeki süper güç konumunda olan ABD, 11 Eylül saldırıları sonrasında sahip olduğu askeri gücün etkisiyle kendi menfaatlerine göre operasyonlar düzenlemiştir.

“Uluslararası İlişkilerde realist yaklaşımın egemen olduğu görülmektedir. Özellikle 1. Dünya savaşı, 2. Dünya Savaşı ve sonrasında Soğuk Savaş dönemi devlet güvenliğinde realist yaklaşım, uluslararası literatürde egemenliğini kanıtlamıştır. Son olarak bu durum 11 Eylül saldırıları ile teyit edilmiş ve Bush doktrini bu durumun bir sonucu olmuştur” (Karabulut ve Değer, 2015: 70). Realizmin güvenlik konusuna olan yaklaşımı ve bunun dünyada nasıl karşılık bulduğunu açıklaması bakımından bu ifadelerin dikkate alınmasında fayda vardır.

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda uluslararası ilişkilerde pek çok yaklaşım dile getirilse de realizmin kabul görmeye devam ettiğini söylemek mümkündür. Güvenlikle ilgili konular, ülkelerin öncelikli gündem maddesi olduğu için bu konudaki tartışmaların güncelliği devam etmektedir denilebilir.

V. TÜRKİYE'YE DIŞARIDAN GELEN GÖÇLER

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye'ye dışarıda gelen göçler, 1991 sonrası Irak Kürtlerinin göçü ve 2011 sonrası Suriyelilerin göçü konu başlıkları araştırılmaktadır.

A. Türkiye'ye Dışarıdan Gelen Göçler

Göç hareketleri, geçmişten bu yana ülkeleri etkileyen bir yapıdadır. Türkiye'ye dışarıdan gelen göçler ekonomik, sosyal, siyasi, askeri açıdan etkisini göstermiştir (Yaycı, 2019: 332). Bu nedenle Türkiye'ye dışarıdan gelen göçler çok boyutlu bir biçimde incelenmesi gereken bir konudur.

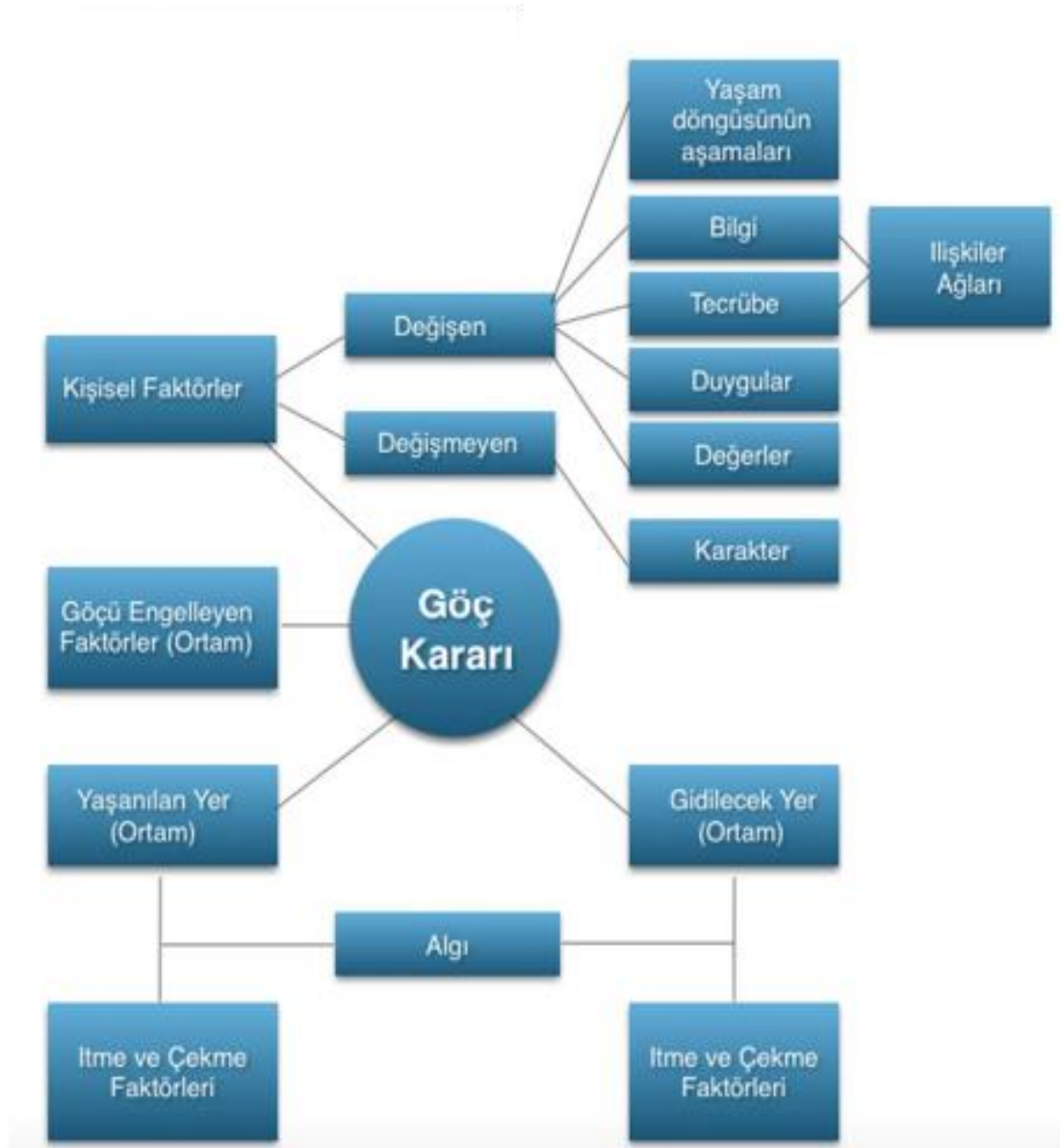
Cumhuriyet tarihinden itibaren Türkiye pek çok göç hareketine sahne olmuştur. Bu göçlere dair bazı veriler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Türkiye Uluslararası Göç Politikaları, 2014: 140-141):

- i. 1923-1950 yılları arasında Türkiye'ye Bulgaristan'dan 220 bin, Yugoslavya'dan 117 bin, Yunanistan'dan 394 bin olmak üzere toplam 825 bin kişi göç etmiştir.
- ii. 1950-1960 yılları arasında Türkiye'ye Bulgaristan'dan 154 bin, Yugoslavya'dan 138 bin, toplamda 312 bin kişi göç etmiştir.
- iii. 1960-1970 yılları arasında Türkiye'ye Bulgaristan, Yugoslavya, Yunanistan, Romanya gibi ülkeler öne çıkacak şekilde toplam 48 bin kişi göç etmiştir.
- iv. 1970-1980 yılları arasında Türkiye'ye toplamda 16 bin kişi göç etmiştir ve bu dönem göç rakamlarının diğer dönemlere göre sınırlı kaldığı bir dönem olmuştur.

- v. 1980-1990 yılları arasında Türkiye'ye neredeyse tamamı Bulgaristan'dan olacak şekilde (225 bin kişi) toplam 233 bin kişi göç etmiştir.
- vi. 1990-2000 yılları arasında Türkiye'ye 77 bin kişi göç etmiştir. Bu dönemde göçün yoğunluğunda Balkan ülkelerinin yanında Irak'tan gelen göçler ön plana çıkmıştır.

Sıralanan maddelerden anlaşılacağı üzere Türkiye'ye yönelik göç hareketleri, Cumhuriyet'in ilanında itibaren devam eden bir sorun konumundadır. Balkanlardaki Türk nüfusunun yanında Türkiye'nin yer aldığı coğrafyanın istikrarsızlığı, Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin temelini oluşturmaktadır. Yakın geçmişte ise Irak ve Suriye gibi komşu ülkelerde yaşanan ve devam eden savaşlar Türkiye'ye göç hareketlerini yönlendiren unsur olmuştur.

Göçmenlerin karar verme süreci aşağıdaki şekil üzerinde gösterildiği gibidir.

Şekil 11 Göç Kararı Verme Süreci

Kaynak: Çakran, Ş. ve Eren, V. (2017). “Mülteci politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye karşılaştırması”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt 13, sayı 39, s. 12.

Şekil 11’de yer alan bilgilere göre göç kararında yaşam döngüsü, bilgi, deneyim, duygular, değişimler gibi ilişki ağlarıyla yakın hususlara ek olarak kişisel faktörler, göçü engelleyen faktörler ile itme ve çekme faktörlerinin etkisi gözlenmektedir. Bununla birlikte gidilecek olan yer ve göçe ilişkin algı göç kararı verilmesinde etkili olmaktadır.

Geçmiş dönemde göç hareketlerinde transit ülke konumunda olan Türkiye, yakın zamanda hedef ülkelerden birisi olmuştur. Bakanlık tarafından açıklanan verilerde çok sayıda yabancıya çalışma izni verildiği açıklanmıştır ve buna yönelik veriler aşağıdaki çizelgede paylaşılmıştır.

Çizelge 22 Türkiye'de Çalışma İzni Verilen Yabancı Sayısı (2020)

UYRUK	İZİN SAYISI
AFGANİSTAN	1.921
ALMANYA	619
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	722
ARNAVUTLUK	174
AVUSTURYA	104
AZERBAYCAN	2.945
BELARUS	261
BREZİLYA	153
BULGARİSTAN	289
CEZAYİR	314
ÇİN	1.611
ENDONEZYA	1.417
ERMENİSTAN	254
ETİYOPYA	170
FAS	607
FİLİPİNLER	1.603
FİLİSTİN	508
FRANSA	378
GANA	133
GÜNEY AFRİKA	136
GÜNEY KORE	442
GÜRCİSTAN	4.873
HİNDİSTAN	850
HOLLANDA	168
IRAK	1.794
İNGİLTERE	795
İRAN	4.015
İSPANYA	202
İTALYA	307
JAPONYA	301
KANADA	186
KAZAKİSTAN	961
KIRGIZİSTAN	3.505

Çizelge 23 (devamı) Türkiye'de Çalışma İzni Verilen Yabancı Sayısı (2020)

KOLOMBİYA	136
KOSOVA	104
LİBYA	174
LÜBNAN	189
MAKEDONYA	101
MISIR	630
MOLDOVA	1.240
NEPAL	1.421
NİJERYA	253
ÖZBEKİSTAN	4.383
PAKİSTAN	347
POLONYA	129
ROMANYA	176
RUSYA	3.124
SURİYE	62.369
TACİKİSTAN	278
TAYLAND	243
TUNUS	346
TÜRKMENİSTAN	9.721
UKRAYNA	2.271
ÜRDÜN	327
YEMEN	181
YUNANİSTAN	393
DİĞER	2.340
TOPLAM	123.574

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2020: 9.

Çizelge üzerinde yer alan bilgilere göre Suriyeliler dışında pek çok ülkeden Türkiye'ye gelen göçmenlere çalışma izni verilmiştir. Dünyanın farklı yerlerinden gelen göçmenlerin Suriyeliler kadar tartışma konusu olmadığı bilinmektedir. Suriye'den gelen teröristler tarafından düzenlenen saldırıların bunda bir etken olduğu söylenebilir. Türkiye'de çizelge üzerinde yer alan verilerden çok daha fazla çalışma izni olmadan yaşayan yabancı olduğu bilinmektedir.

Türkiye'nin geçmişte aldığı göçler tarihi ve kültürel bağların bir sonucu olarak gelişmiş ve çoğunlukla Balkan ülkelerinde yaşayan Türklerin ülkesine dönmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Yakın geçmişte ise Irak ve Suriye'den gelen göçlerin

yoğunlukta olduğu gözlenmektedir. Ayrıca Türkiye'nin coğrafi konumu, Türkiye'nin göç hareketlerinde transit ülke olması ile sonuçlanmıştır (Güler, 2021: 227). Tüm bunlar Türkiye'nin göç noktasında aldığı kararları zorlaştıran bir faktör olarak görünmektedir.

B. 1991 Yılı ve Sonrası Irak Kürtlerinin Göçü

Türkiye'ye yönelik 1991 yılında Körfez Savaşı'ndan kaçan Irak Kürtlerine Türkiye tarafından geçici koruma statüsü verilmiştir. Birinci Körfez Savaşı'nın ardından yaşanan göç hareketlerinin yanı sıra 2003 yılındaki Irak Savaşı, Türkiye'ye yönelik Iraklı göçünün belirleyicisidir (Akkoyunlu Ertan ve Ertan, 2017: 14). 1991 yılında Irak Kürtlerinin göçü, Ortadoğu'ndan Türkiye'ye gelen büyük bir göç hareketi olarak görünmektedir.

1991 yılındaki Körfez Savaşı'nın bir sonucu olarak Türkiye'ye yönelik Irak Kürtlerinin göçü kapsamında 1991'de Türkiye'ye 467 bin kişi göç etmiştir (Kitlese Akınlar, <https://www.goc.gov.tr/kitlese-akinlar>). Türkiye'nin verdiği geçici koruma statüsü ile ülkede bir süre kalan Irak Kürtleri, savaşın sona ermesinin ardından kontrollü olarak ülkelerine gönderilmiştir.

Savaşın sona ermesinden sonra Türkiye'ye yönelik Irak'tan göç sayısı azalmıştır. Aşağıdaki çizelgede bu durum görülebilir.

Çizelge 24 Savaşın Sona Ermesinden Sonra Irak'tan Türkiye'ye Göç Verileri

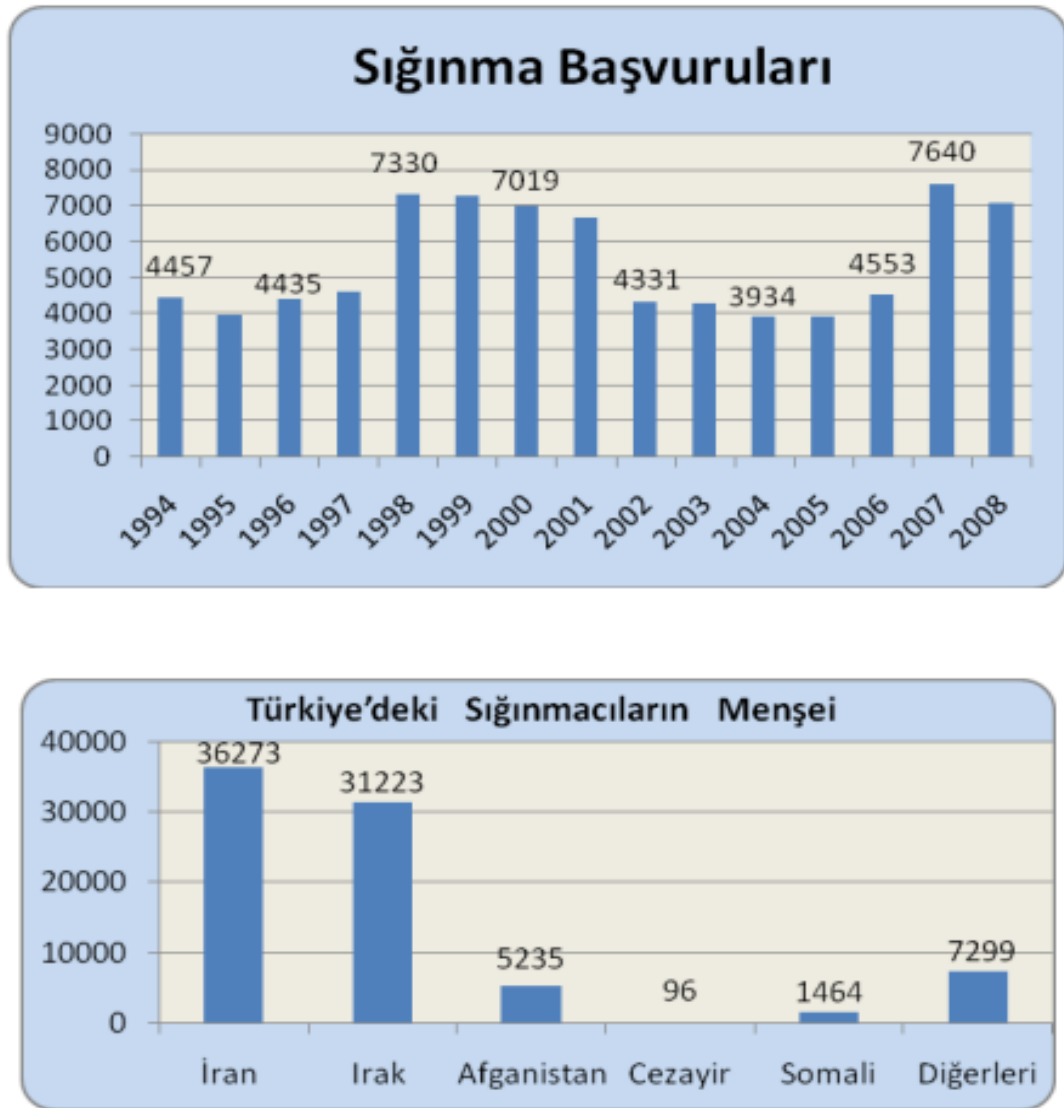
Yıllar	Irak'tan Göç Edenler
1994	2475
1995	2890
1996	2691
1997	3028
1998	4895
1999	2653
2000	2160
2001	1933
2002	1128
2003	366

Çizelge 25 (devamı) Savaşın Sona Ermesinden Sonra Irak'tan Türkiye'ye Göç Verileri

2004	954
2005	1047

Kaynak: Deniz, O. (2011). “1990 sonrasında Türkiye'ye yönelen sığınma hareketleri ve etkileri”, Ulusal Coğrafya Sempozyumu, sayı 6, s. 96.

1. Körfez Savaşı'nın sona ermesinden sonra Türkiye'ye yönelik sığınma başvuruları ve sığınmacıların menşei bilgileri aşağıdaki şekil üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 12 Türkiye'ye Yapılan Sığınma Başvuruları

Kaynak: Deniz, O. (2011). “1990 sonrasında Türkiye'ye yönelen sığınma hareketleri ve etkileri”, Ulusal Coğrafya Sempozyumu, sayı 6, s.97.

Yukarıda ortaya koyulan verilerden hareketle 1991 yılında Irak Kürtlerinin göçünü takip eden yıllarda Türkiye'ye farklı ülkelerden göç hareketleri olmuş ancak Irak Kürtleri ya da diğer Iraklılar bu göç hareketlerinin merkezi olmamıştır. Savaşla birlikte yaşanan olağandışı koşulların etkili olduğu 1991 sonrası göç hareketi, 2003 Irak Savaşı'ndan sonra yaşanan yönetim değişikliğiyle birlikte daha düşük düzeyde kalmıştır. Saddam Hüseyin yönetiminin Irak Kürtlerine yönelik politikaları, 1991 yılındaki göçte doğrudan etkili olmuş ve göç rakamları yüksek seyretmiştir.

1991 sonrası Iraklıların göç süreci ve PKK terör örgütünün bu süreci saldırılar için kullanması şu şekilde özetlenmektedir: Körfez Krizinde yenilgi alan Saddam Hüseyin yönetimi 27 Şubat'ta Kuveyt'ten çıkarılmış ve ateşkese zorlanmıştır. Bu yenilginin hemen ardından 1 Mart'ta ülkenin güneyindeki Basra şehrinde Şiiler ayaklanmıştır. Bu ayaklanma ile uğraşan Irak kuvvetlerinin ülkenin kuzeyinden güneyine çekilmesini fırsat bilen Kürtler 5 Mart 1991'de Süleymaniye'de ayaklanma başlatmışlardır. Kısa süre içerisinde ayaklanmaya Kürtlerin çoğunluğu destek vermiştir. Sayıları 10 bini aşkın olan isyancılara karşı azınlıkta kalan ordu güçleri çatışmaya girmeden teslim olmuştur. 15 gün içinde Musul hariç Kuzey Irak'ta kalan yerleşim yerleri isyancıların eline geçmiştir. Güney'de Şiiler Kuzey'de ise Kürtler 18 şehrin 14'ünü ele geçirmiştir. Saddam ve güçlü ordu komutanları orduyu toparlamış, isyancılara karşı ağır silahlarla saldırarak kaybedilen şehirleri bir bir geri almıştır. 5 Nisan'da isyanların tamamı bastırılarak tüm şehirlerde kontrol sağlanmıştır. Irak ordusundan kaçan Iraklı Kürtlere Türkiye kapılarını açmıştır. Mart ayının sonundan itibaren Türkiye sınırlarına yığılan Iraklı sığınmacılara Türkiye kapılarını açmıştır. Nisan ayının başında Türkiye'ye yaklaşık Şırnak ilinin nüfusu kadar göç dalgası yaşanmıştır.

Türkiye, İran ve Irak topraklarında gerçekleşen Kürt ayaklanmalarıyla uğraşırken 1991 yılında yaşanan gelişmeler Batılı devletler ve medya aracılığıyla Kürt meselesinin dünya gündemine girmesini sağladı. Uluslararası boyut kazanan Kürt sorunu PKK'nın güçlenmesiyle ve etki alanını arttırmasıyla devam etmiştir. 1988 yılından sonra Irak yönetimi ile ilişkilerini geliştiren PKK, Körfez Krizinin ardından ilişkilerini daha da geliştirmiştir. Savaşın bitmesiyle kuzeyden çekilen milis güçlerin silahlarını bırakarak çekilmesi PKK'nın mühimmat açısından gelişmesini sağlamıştır. Saddam'ın Kürtlere yönelik saldırılarından kaçan köylülerin bıraktıkları köylere PKK

yerleşerek kışları sığınacak bölge bulmuştur. Ayrıca Türkiye sınırına gitmeye çalışanların önleri kesilerek ellerindeki çok sayıda mühimmata el konulmuştur.

Saddam Hüseyin, Türkiye'nin Körfez Krizinde kendisine düşmanca tavırlar sergilediğini düşünmektedir. Türkiye'yi cezalandırmak isteyen Saddam, PKK'ya silahlar bırakıp Kuzey Iraklı isyancı Kürtleri Türkiye'ye yönlendirerek Türkiye'yi cezalandırmak istemiştir. Buna yönelik olarak PKK'nın sınır bölgelerinde tampon bölge oluşturacak şekilde yerleşmesine göz yummuştur. Güçlenen PKK 300-400 kişilik gruplar kurarak ordu birlikleri haline dönüşmüştür. Yerleştiği bölgelerde kamplar kurarak hazırlanan PKK, 4 Ağustos 1991'de Şemdinli'de bulunan Samanlı Karakoluna yüzlerce kişiden oluşan grupla baskın yapmıştır. Havan, uçaksavar, roketatar ve makineli tüfeklerle gerçekleştirilen saldırıda 10 asker şehit olmuş, 9 asker yaralanmış, 7 asker ise kaçırılmış, saldıran PKK'lılardan da ölenler olmuştur. Geri kalan teröristler kaçırıldıkları askerler ile birlikte sınıra yakın yerlerdeki kamplarına geri dönmüştür. Irak'ta güçlenen PKK, 1991 yılı itibarıyla Türkiye ile büyük bir savaşa koyulmuştur. Sınır karakollarına yapılan baskınlar 1992 yılında yerini şehir içi savaşlarına bırakmıştır. PKK lideri Abdullah Öcalan Şırnak ve Siirt'i öncelik olarak belirlemiş halkın da ayaklanmasını istemiştir. Mart ayında Cizre'de gerçekleştirilen Nevruz Bayramı kutlamalarında terör örgütü lehine bayrak açan ve sloganlar atan gruba güvenlik güçleri müdahale etmiştir. Bunun ardından bölgede tansiyon yükselmiş ve 18 Ağustos'ta PKK, Şırnak'a inmiş ve güvenlik güçleri ile 3 gün sürecek çatışmalar yaşanmıştır. Güvenlik güçlerinin sert karşılığı sonrası savaşı bölgeye yayan PKK Hakkari, Diyarbakır, Bitlis, Elazığ gibi doğu illerinde sivil, öğretmen, kadın, çocuk gözetmeden terör eylemleri gerçekleştirmiş ve çatışmalara girmiştir. Eylemlerini Türkiye'nin tamamına yaymaya kararlı olan terör örgütü batı illerinde de terör eylemlerinde bulunmuştur. 1993-1997 yılları arasında kanlı eylemler gerçekleştiren PKK'nın 1997 yılında eylemleri durma noktasına gelmiştir.

C. 2011 Yılı ve Sonrası Suriyelilerin Göçü

2011 yılı ve sonrasında Türkiye'ye yönelik Suriyelilerin göçü neticesinde Türkiye göç edenlere geçici koruma statüsü vermiştir. Suriye'den Türkiye'ye göç, yakın geçmişte Türkiye'nin yaşadığı temel sorun alanlarından birisini oluşturmaktadır. Geçmiş dönemde göç için transit ülke konumunda olan Türkiye artık göçmenlerin hedef ülkelerinden birisi haline gelmiştir (Akın ve Bozbaş, 2020: 47). Sürekli olarak

artan göçmen sayısı Türkiye'yi ekonomik, sosyal, siyasi, kültürel açıdan etkilemektedir. Güvenlik açısından etkiler ise bir sonraki bölümde açıklanmaktadır.

İç savaş başlamadan önce yaklaşık 21 milyon nüfusu olan Suriye'de 2015 yılına gelindiğinde yaklaşık 10 milyon kişi yerinden edilmiştir (Ağır ve Sezik, 2015: 96). Ülkesine terk eden Suriyelilerin merkez duraklarından birisi Türkiye'dir. 2022 yılı verilerine göre Türkiye'deki Suriyeli nüfusun bilgileri aşağıdaki çizelge üzerinde gösterildiği gibidir.

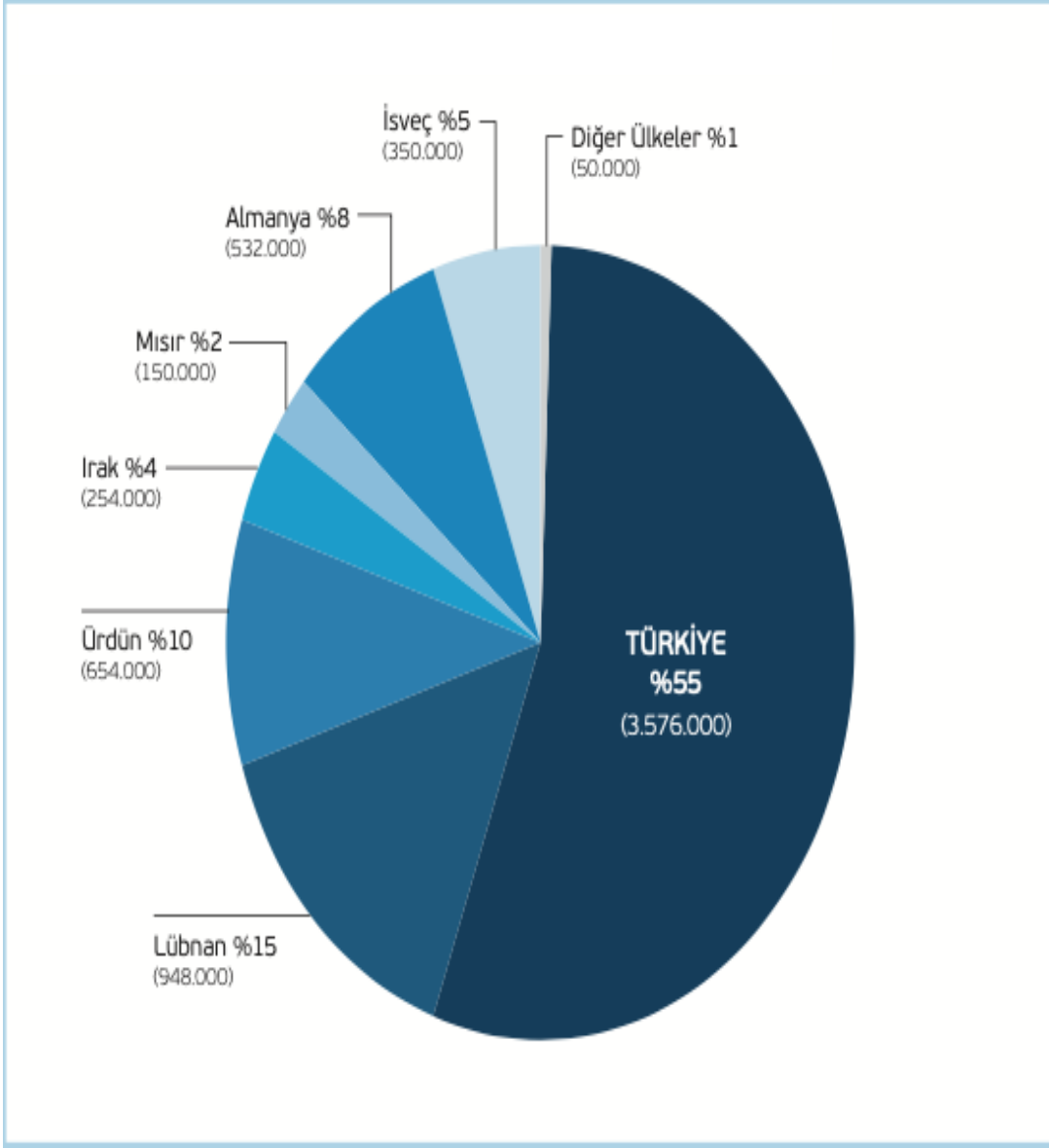
Çizelge 26 2022 Yılı İtibariyle Türkiye'deki Suriyeli Sayısı

Yaş Aralıkları	Erkek	Kadın	Toplam Mülteci Sayısı
0-4	255217	238168	493385
5-9	296307	278601	574908
10-14	229523	215938	445461
15-18	141036	121809	262845
19-24	273560	206600	480160
25-29	233373	166698	400071
30-34	167178	122933	290111
35-39	130137	100266	230583
40-44	88388	74751	163139
45-49	61158	59567	120725
50-54	46185	45185	91380
55-59	36416	36639	73055
60-64	23600	24572	48172
65-69	15480	16688	32168
70-74	3435	10385	19820
75 ve üzeri	8976	11725	20701
Toplam	2.016.149	1.730.525	3.746.674

Kaynak: "Türkiye'deki Mülteci Sayısı", <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>.

Resmi rakamlara göre 3 milyon 750 bin Suriyelinin Türkiye'de bulunduğu görülmekle birlikte resmi olmayan verilerle birlikte bu rakamın 5 milyon düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu da Türkiye'nin ne kadar büyük bir göç hareketi ile karşı karşıya olduğunun göstergesidir. Türkiye, mültecilerle ilgili hükümlerin yer aldığı 1951 Cenevre Sözleşmesinin tarafları arasındadır (Çakran ve Eren, 2017: 21). Göç eden yabancıların Türkiye'ye yerleşmesinin önüne geçilmesi amacıyla Türkiye'nin 1991 sonrası Irak Kürtlerinin göçü ve 2011 sonrası Suriyelilerin göçü örneklerinde geçici sığınma statüsü verdiği bilinmektedir. Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin yakın geçmişte çok büyük düzeylere ulaşması sebebiyle Türkiye'nin izlediği bu politika anlaşılabilir görünmektedir.

Türkiye'nin Suriye'den yapılan göçten diğer ülkelere göre daha fazla etkilendiği bilinmektedir. Buna göre ülkelere göre Suriyelilerin göç dağılımı bilgileri aşağıdaki şekilde gösterildiği gibidir.

Şekil 13 Suriye'den Göç Hareketlerinin Ülkelere Göre Dağılımı

Kaynak: Erdoğan, M.M. (2020). Suriyeliler barometresi, Orion Kitabevi, Ankara, s.

3.

Görüldüğü üzere Türkiye, 2020 yılı itibarıyla Suriye'den göç edenlerin %55'ini ağırlamaktadır. 2022 yılına gelindiğinde bu durumun farklı olduğunu söylemek güçtür ve Suriyelilerin göçü Türkiye'yi büyük oranda etkilemiştir. Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır, Almanya ve İsveç gibi ülkeler 2011 yılından itibaren Suriyelilerin göçüne ev sahipliği açısından ön plana çıkmaktadır. Suriye'ye komşu olan diğer ülkelerin yoğunluğu yukarıdaki şekil üzerinde dikkat çekmektedir.

Dünyada 2020 yılı itibariyle 272 milyon uluslararası göçmen vardır ve bu rakam toplam dünya nüfusunun %3.5'ine karşılık gelmektedir (Güler, 2021: 218). Türkiye, en fazla zorunlu göçmene ev sahipliği yapmaktadır ve bunların büyük bir kısmı Suriyeli göçmenlerdir (Memişoğlu ve Yiğit, 2019: 44). 2011 yılında başlayan ve 2022 yılı itibariyle hala devam eden iç savaş, kitlesel göç hareketlerine yol açmıştır ve hala büyük göçlerin yaşanma riskini barındırmaktadır.

Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere yönelik izlediği açık kapı politikası, Suriyelilerin Türkiye'nin farklı yerlerine hızla yayılmasını beraberinde getirmiştir. Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay gibi Suriye ile sınırı olan şehirlerin yanı sıra İstanbul, Ankara, Adana gibi büyük şehirler Suriyelilerin yoğun olduğu şehirler arasındadır. 2011 yılından itibaren Suriye'den Türkiye'ye yönelik göç hareketi nedeniyle Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Türk Kızılayı görevlendirilmiştir (Ceylan ve Uslu, 2019: 211).

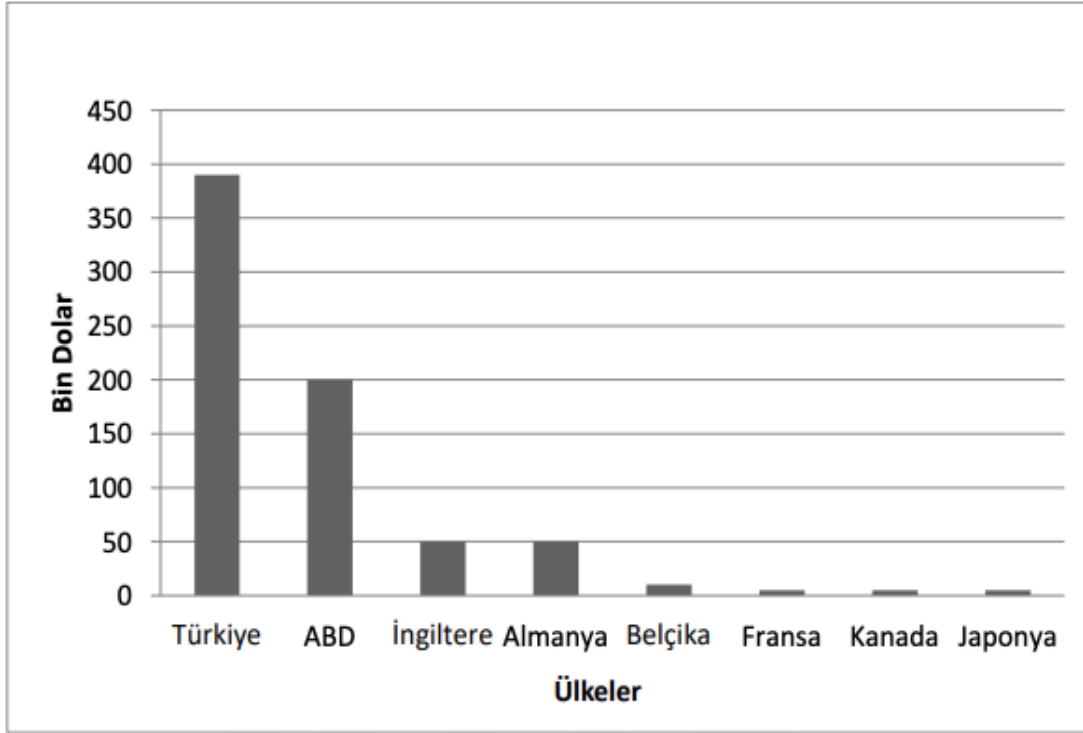
VI. 1991 VE 2011 GÖÇLERİNİN GÜVENLİK BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde 1991 göçü sonrası terörizm ve 2011 göçü sonrası terörizm konu başlıkları araştırılmaktadır.

A. 1991 Göçü Sonrası Terörizm

“Körfez krizi bir anlamda Türkiye için Batı’ya sadakatının denendiği fakat aynı zamanda Doğu ile de ilişkilerini devam ettirme konusundaki kararlılığının sınındığı bir deneyim olmuştur. Krizin başladığı andan itibaren Batı ile yakın bir iş birliği içerisine giren Türkiye, bölgesel dengeleri ve bu bölge ile olan tarihsel ve kültürel bağlarını da her zaman göz önünde bulundurmak zorunda kalmıştır” (Molla, 2009: 38). Bu durum bir yandan da terör örgütü PKK tarafından kullanılmış, Türkiye'nin güvenliğine zarar veren saldırılar yapılmıştır. 1990’lı yıllar Türkiye için terörün en yoğun olduğu dönemlerden birisi olarak görünmektedir.

1991 göçü sonrası gelen sığınmacılara yapılan iç ve dış yardımlar Şekil 14 üzerinde gösterildiği gibidir.

Şekil 14 1991 Göçündeki Sığınmacılara Yapılan Yardımlar

Kaynak: Özdemir, E. (2017). “Türk dış politikası açısından bir kriz örneği: Iraklı Kürt sığınmacılar ile Suriyeli mültecilerin karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 54.

Görüldüğü üzere, Türkiye ekonomik açıdan gerisinde olduğu ABD, İngiltere, Almanya, Fransa, Japonya gibi ülkelerle kıyaslandığında Iraklı göçmenlere daha fazla harcama yapmak durumunda kalmıştır.

Türkiye'nin sınırında yaşanan savaşlar, Türkiye'nin sınır güvenliği açısından uzun vadeli sorunlar meydana getirmiştir. Bir yandan sınır komşularının desteği bir yandan da göçle birlikte uygun koşulların oluşması, Türkiye'ye yönelik terör faaliyetlerinin artmasına yol açmıştır. PKK terör örgütünün eylemleri için uygun koşulların oluşmasına zemin hazırlayan gelişmeler aynı zamanda Türkiye için uzun süreli güvensizlik atmosferinin ortaya çıkmasında etkindir (Özdemir, 2020: 71). 1991 yılında yaşanan savaşın ardından gözlenen göç hareketleri, bu durumu destekleyen başlıca örneklerden bir tanesi olarak görünmektedir.

“Irak, Suriye ve Afganistan başta olmak üzere iç karışıklık yaşanan ülkelere güvenlik gerekçesiyle ortaya çıkan göçlerin külfetini ilk etapta Türkiye üstlenmek

zorunda kalmaktadır. Dünyada gelinen noktada ise göçmenler adeta stratejik bir savaşın unsuru gibi kullanılmaya başlanmıştır” (Güler, 2021: 232). Bunlar aynı zamanda Türkiye'nin 1991 Irak Kürtlerinin göçü sonrasında yaşadıklarını açıklamaktadır. Göç hareketlerinin yoğunlaşması ile boşalan bölgelerde terör örgütlerinin hakimiyet alanı bulması, terörizmin gelişmesinde etkili olmuştur. Türkiye, bu süreçten en çok etkilenen ülke konumundadır.

Düzensiz göç hareketleri, ülkelerin istemedikleri bir durumdur ve çok boyutlu bir biçimde ülkeler üzerinde etkisini göstermektedir. Buna karşın Türkiye'de ve dünyada düzensiz göç hareketlerinin önüne geçmek için yeterli önlemler alınmadığı, özellikle yasal çalışmaların sınırlı kaldığı bilinmektedir. Göçmenler bu durumun farkında oldukları için kaçak olarak yaşamaya çalışmaktadır ve böylece göçmenlerin sayısını doğru şekilde tespit etmek güçleşmektedir (Memişoğlu ve Yiğit, 2019: 44). 1991 yılındaki Irak Kürtlerinin göçü için de bu durum geçerlidir.

Komşu ülkelerde yaşanan istikrarsızlıklar ve çatışmalar, Türkiye'ye yönelik göç hareketlerini etkilemektedir (Akkoyunlu Ertan ve Ertan, 2017: 13). Türkiye'nin göçe dayalı olarak terörizm sorunu ile mücadele etmek durumunda kalması da çevre ülkelerdeki istikrarsızlık ve çatışmalar ile yakından ilişkilidir. 1991 yılında gerçekleşen Körfez Savaşı'nın ardından ülkede oluşan otorite boşluğu, terör örgütü PKK'nın güçlenmesine neden olmuştur. Bu da Türkiye'nin güvenliğini tehdit eden temel gelişmelerden birisi olmuştur. Körfez Savaşı'nın ardından Ortadoğu ülkelerinde Saddam Hüseyin'e karşı güvensizlik artmıştır. Ülkelerin güvenlik politikalarını etkileyen bu durum aynı zamanda terör örgütlerinin faaliyetlerini etkilemiştir (Karabulut ve Eryılmaz, 2016: 28). Nitekim bu dönem PKK terör örgütünün güçlendiği ve Türkiye'ye yönelik saldırılarının artırdığı bir dönemdir. Saddam Hüseyin yönetiminin saldırıları sonrasında yaşadıkları yeri terk eden insanların yerini terör örgütü mensupları doldurmuş ve bir anlamda Türkiye'ye saldırmak için koşullar oluşmuştur.

Daha önce ifade edildiği üzere göçün ekonomik yansımaları, terörizmle mücadele açısından etkisini gösterme potansiyeline sahiptir. Aşağıdaki çizelge üzerinde 1991 yılındaki göçün ekonomik açıdan zararlarına dair bilgiler yer almaktadır.

Çizelge 27 Irak Göçünün Ekonomik Yansımaları

Mültecilerin Sebep Oldukları Toplam Zarar (31 Mayıs 1991)		
Vatandaşın mallarına verilen zarar	(TL)	(Amerikan Doları)
Ekili arazilere verilen	1.314.000.000	328.500
Hayvanlara verilen zarar	33.700.000.000	8.425.000
Ağaçlara verilen zararlar	23.570.000.000	5.892.550
Ara Toplam	58.584.200.000	14.646.050
Kamu Malına Verilen Zararlar		
Su şebekelerindeki yenileme masrafları	25.200.000.000	6.300.000
Yolların tahrip edilmesi	148.000.000.000	37.000.000
Sulama şebekelerinin tahrip edilmesi	39.200.000.000	9.800.000
Araç-gereç veya iş makinesi hasarları	3.350.000.000	10.837.500
Ara Toplam	255.750.000.000	63.937.500
Çevreye Verilen Zararlar		
Ormanlık alanlara verilen zararlar	63.600.000.000	15.900.000
Çevrenin temizlenmesinin maliyeti	8.000.000.000	2.000.000
Ara Toplam	71.600.000.000	17.900.000
İş gücü kayıpları	13.820.000.000	3.455.000
Genel Toplam	399.754.200.000	99.938.550

Kaynak: Kavak, G. (2011). "I. Körfez Savaşı sonrası Irak'tan Türkiye'ye göçler ve sonuçları", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü, s. 169.

1991 yılındaki Irak Kürtlerinin Türkiye'ye göçü, PKK terör örgütünün Türkiye'deki eylemlerinin artmasına neden olmuştur. Göç dalgasını kullanarak kamufle olan teröristlerin Türkiye'ye daha kolay sızmaları, Türkiye'nin terörle mücadelesindeki koşulları daha çetin hale getirmiştir.

17 Ocak 1991 tarihinde yapılan bombardıman ile başlayan Körfez Savaşı, 28 Şubat 1991 tarihine kadar devam etmiştir. Irak'ın BM kararlarına uyacağını bildirmesiyle birlikte savaş sonlanmıştır. 1990 yılında başlayan ve 1991 yılına kadar süren bu dönemde Irak'ın bölünmesinin önü açılmıştır. Irak'ın kuzeyinde yaşayan Kürtlerin ayaklanmasının ardından ülkenin güney bölgelerinde yaşayan Şii nüfusun da Irak yönetimine karşı ayaklanması Saddam Hüseyin yönetimindeki Irak'ı zor bir dönemde bırakmıştır (Yaycı, 2019: 336). Ayaklanmalara gösterilen tepkiler karşısında Türkiye sınırına yoğun bir göç hareketi yaşanmıştır. Daha sonraları özerk yönetim halini alacak olan bölge üzerinden aynı zamanda Türkiye'ye yönelik çok sayıda terör saldırısı düzenlenmiştir. Bölgedeki otorite boşluğunun bir sonucu olarak PKK, Irak'ın kuzeyine yerleşerek Türkiye'nin özellikle sınırdaki karakollarına saldırılar düzenlemiştir. PKK, bu dönemde göç hareketini kullanarak Türkiye'nin sınır şehirlerine teröristler yerleştirerek saldırılar için zemin oluşturmuştur.

Terör örgütü PKK, 1991 yılında yaşanan savaşın ardından bölgede oluşan yeni şartları kullanarak Türkiye'ye olan saldırılarını artırmıştır. Irak'ın kuzeyinde PKK tarafından oluşturulan Sinaht, Banık, Avagöze, Haftanın gibi üsler terör saldırıları için ana merkez olarak kullanılmıştır ve bu üsler, Türkiye'ye yaklaşık 15 kilometre mesafededir (Törel, 2002: 126). Göç sonrasında Irak'ın içinde bulunduğu durum, bölgede bir terör örgütünün pek çok üs kurmasına olanak tanımıştır. 1991 yılında Irak Kürtlerinin göçünün sonrasında Türkiye'de terörizm sorununun artması ve öncelikli gündem maddelerinden bir tanesi halini alması, göç ve terörizm ilişkisini destekleyen bir örnek olarak görünmektedir.

Irak'ta yaşanan savaş ve sonrasında devam eden çatışma ortamı, Türkiye'ye yönelik tehditlerin çoğunlukla güneyden geldiğinin kabul edilmesi şeklinde etkili olmuştur. Irak'ın yanı sıra Suriye ile olan ilişkilerde de bu yaklaşımın yansımaları görülmüştür. "1990'lı yıllardan sonra, özellikle de Körfez Savaşı'ndan sonra, bölgede meydana gelen istikrarsız ve güvensiz ortam, Kürt ve irtica sorunlarıyla birleşince, Türkiye Soğuk Savaş boyunca ileri sürdüğü kuzeyden ve 1974 sonrasında batıdan

gelen tehdit algılama iddiasını terk ederek, artık tehdidin güneyden geldiğini vurgulamaya başladı” (Keskin ve Turan, 2018: 203). Nitekim PKK liderinin Türkiye'ye iade edilmesi noktasında 1998 yılında Türkiye ile Suriye savaşın eşğine gelmiştir. Tüm bunlar 1991 yılındaki Körfez Savaşı'nı takip eden dönemde bölgedeki otorite boşluğunun bir sonucudur ve oluşan koşullar Türkiye'ye yönelik PKK terör örgütü saldırılarının artmasını beraberinde getirmiştir.

PKK terör örgütü tarafından Türkiye'ye yönelik yapılan saldırılar, 1991 yılındaki göçten sonra artmış, personel ve sivil olarak şehit düşen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı sayısında kayda değer artışlar görülmüştür. 1991 yılında 244 olan şehit personel sayısı 1992'de 629'a, 1993'te 715'e, 1994'te ise 1145'e yükselmiştir. Yine aynı dönemlerdeki sivil şehit sayısı 1991'de 233, 1992'de 832, 1993'te 1479, 1994'te ise 992 olarak açıklanmıştır (Milliyet, 24 Haziran 2010). Irak'ın içinde bulunduğu durum nedeniyle Türkiye'ye yönelik göç hareketinin meydana getirdiği koşullar, PKK terör örgütünün eylem yapabilmek için alan bulmasına neden olmuş, aynı zamanda Irak'ın kuzeyinde bulunan teröristler göçü kullanarak Türkiye sınırlarına kolaylıkla girmiştir. Böylece terör örgütünün Türkiye'de yaptığı terörist eylemlerinde büyük bir artış meydana gelmiştir ve bu artışlar çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine ve yaralanmasına neden olmuştur.

Terör örgütü PKK'nın 1991 yılı sonrasında düzenlediği eylemlerden bazıları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (İndigo, 8 Ocak 2018):

- i. İstanbul Ticaret Odası içindeki saatli bomba eyleminde 1 kişi hayatını kaybederken 16 kişi yaralanmıştır (20 Şubat 1992).
- ii. Şırnak Uludere'deki Taşdelen Karakolu'na PKK'nın Kuzey Irak ve Suriye kamplarından gelen 600 kişilik grup ile baskın yapmıştır. Karakolda bulunan 27 asker şehit düşmüş 1 asker kaçırılmıştır. (15 Mayıs 1992).
- iii. Hakkari Şemdinli'de Alan Karakoluna İran tarafından gelen grupça düzenlenen baskında 10 asker şehit olmuştur. (30 Ağustos 1992).

- iv. Türkiye-İrak-İran üçgeninde bulunan Aktütün Karakoluna, Kuzey Irak'tan gelen 400 kişilik grup baskın yapmıştır. 22 asker şehit olmuştur. (12 Eylül 1992).
- v. Hakkari Şemdinli'de Derecik Karakoluna Kuzey Irak'tan gelen 600 kişilik grup tarafından gerçekleştirilen baskında 28 asker şehit olurken 194 PKK'lı öldürülmüştür. (29 Eylül 1992)
- vi. Bitlis'teki Cevizdalı köyünü basan PKK'lı teröristler kadın ve çocukların da olduğu 30 kişiyi öldürmüştür (1 Ekim 1992).
- vii. Elazığ-Bingöl yolunda erleri taşıyan otobüsün yolunu kesen teröristler 33 eri kurşuna dizmiştir (24 Mayıs 1993).
- viii. Başbağlar katliamı olarak da bilinen olayda PKK'lı teröristler 28 kişiyi öldürüp köydeki evleri ateşe vermiştir (6 Temmuz 1993).
- ix. Siirt'in Şirvan ilçesinde kadın ve çocukların bulunduğu 23 kişi PKK'lı teröristlerce öldürülmüştür (4 Ekim 1993).
- x. Elazığ'a bağlı Maden ilçesinde yolcu otobüsünü durduran PKK'lı teröristler 8 kişiyi kurşuna dizmiştir (1 Ocak 1994).
- xi. Mardin'in Savur ilçesinde 4 öğretmen PKK'lı teröristler tarafından katledilmiştir (4 Kasım 1994).
- xii. Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde PKK'lı teröristlerin düzenlediği saldırıda 18 kişi hayatını kaybetmiştir (1 Ocak 1995)
- xiii. Askeri konvoya roketle yapılan saldırı sonucunda Tunceli'de 18 asker şehit olmuş, 10 asker de yaralanmıştır (19 Mart 1995).
- xiv. Hakkari Çukurca Üzümlü Sınır Karakolu, Kuzey Irak sınır noktasındadır. Bu karakola Kuzey Irak'tan gelen gruplar tarafından 26 Mayıs 1992 tarihinde baskın yapılmıştır. 1993 yılında ise 3 kez saldırı düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere PKK terör örgütünün 1991 yılını takip eden süreçte yaptığı eylemlerde büyük bir artış meydana gelmiştir. Asker ve polislere yönelik saldırıların yanında köy basarak sivillerin katledilmesi, teröristlerin başvurduğu yöntemlerden birisi olarak görünmektedir. Kadın ve çocukları katlederek evleri yakan PKK, ülke genelinde korku ikliminin hakim olmasını hedeflemiştir. 1991 yılındaki göç hareketinin etkisiyle Irak'ın kuzeyinde kurduğu kamp bölgelerinden Türkiye'ye kolaylıkla giren teröristler sınır karakollarına baskınlar düzenlemiştir. Göçü takip eden dönemde Türkiye'de eylem yapmaktan geri durmadıkları görülmektedir.

1991 yılındaki Körfez Savaşı sonrasında Irak'ın kuzeyinde Kürt sorunu daha fazla dile getirilmeye başlamış ve uluslararası bir boyut kazanmıştır. Irak'ın kuzeyinde geniş bir hareket imkanına sahip olan PKK, İran ve Suriye sınırlarına kadar geniş bir alanda terörist yetiştirmek için kamplar kurmuş ve bu bölgede serbest bir şekilde hareket etmeye başlamıştır (Sümercan, 2010: 77). Yakın geçmişe kadar bu durum benzer şekilde seyretmiştir. Başka bir ifadeyle 1991 yılı ve sonrası Iraklıların göçü sonrasında oluşan koşullar, Türkiye için hala tehdit oluşturmaya devam etmektedir.

Irak'ta 1991 yılındaki savaştan sonra artan PKK varlığı, terör örgütünün ülkede çeşitli yerleri kontrol altında tutmasını beraberinde getirmiştir. Şekil 15'te buna yönelik örnekler yer almaktadır.

Şekil 15 Irak'ta PKK Varlığı

Kaynak: Anadolu Ajansı, 21 Ekim 2016.

PKK terör örgütünün Irak'taki varlığına dair verilen bilgilere göre Duhok, Erbil ve Süleymaniye'de toplam 515 köy terör örgütünün kontrolünde yer almaktadır. Bu da oldukça dikkat çeken bir ayrıntıdır. Bölgede ve Türkiye'de terörist eylemlerini sürdüren PKK, bir yandan da kontrol ettiği bölgeleri genişletmektedir. Irak'taki istikrarsızlık ve ülke yönetiminin zayıf kalması, bu verilerin ortaya çıkmasındaki temel etkindir. Irak'ın kuzeyindeki özerk yönetimin ve bu bölgede söz sahibi olan tarafların PKK'nın bölgedeki varlığına izin vermesi, terör örgütünün bölgede kontrol ettiği yerlerin artmasına neden olan hususlardan bir diğeri olarak görünmektedir. Bunlar aynı zamanda göç hareketleriyle birlikte bölgede oluşan otorite eksikliğinin beraberinde getirdiği güvenlik sorununa örnek olarak gösterilmektedir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından dünyadaki tehdit algılamaları değişmiştir ve terörizm, tehdit algılarında merkezi bir konuma sahip olmuştur (Karamanoğlu, 2016: 12). 1991 yılında Körfez Savaşı'nın ardından Türkiye'ye yönelik yoğun göç hareketi, o dönem Türkiye'de terörist eylemlerini sürdüren PKK için bir fırsat olmuş, PKK'lı teröristler göç eden kişiler arasına karışarak Türkiye'ye girme ve ülkede barınma fırsatına sahip olmuşlardır. Bu teröristler, zamanı geldiğinde terör eylemlerini gerçekleştirmekten geri durmamıştır. Tüm bunlar, 1991 yılındaki göç

hareketinin ardından Türkiye'de terör saldırılarının hızlı bir şekilde artış göstermesinde etkindir. Ayrıca bu dönemdeki saldırılarda terör eylemlerinin bilançosu büyük oranda artış göstermiştir.

B. 2011 Göçü Sonrası Terörizm

Türkiye, Körfez Savaşı sürecinde yaşadığı deneyimlerin etkisiyle Suriye iç savaşı sonrasındaki göç dalgası karşısında temkinli davranmaya çalışmıştır. Körfez Savaşı sonrasında Türkiye, göçmenlerin maliyetinin yanında geri dönmeme riski ile karşı karşıya kalmıştır. Bununla birlikte PKK, bu dönemde terör saldırılarını artırmış ve saldırı için uygun bir ortam oluşmuştur. Benzer deneyimlerin 2011 Suriye iç savaşı sonrasında olmaması için çaba gösterilmiş olsa da Türkiye bir süre sonra sınırlarını açmıştır (Özdemir, 2016: 235). Bunun sonrasında Türkiye için ekonomi ve güvenlik odaklı endişeler artarak devam etmiştir.

Suriye iç savaşı ülke ve bölge düzeyini aşmış, küresel bir sorun haline almıştır. Dünyanın önde gelen ülkeleri için bir güç gösterisi haline alan Suriye iç savaşı, göç hareketlerinin de yansımalarıyla birlikte terörizm sorununu ortaya çıkarmıştır. Ülkenin farklı bölgelerine hakim olan terör örgütleri, Türkiye başta olmak üzere bölge ülkeleri için tehdit oluşturmaktadır. Türkiye, uzun yıllardan bu yana Suriye'deki gibi bir göç dalgasıyla karşılaşmamıştır (Akin ve Bozbaş, 2020: 47). Konuyu terörizm açısından değerlendirirken bunu da göz önünde bulundurmak gerekir.

Türkiye'ye yönelik 2011 yılı ve/veya sonrası Suriyeli göçü sonrasındaki terörizmle ilgili bilgiler ve veriler daha tazedir. Bu noktada öne çıkan bazı gelişmeler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Ağır ve Sezik, 2015: 107-108; Karaduman ve Akbulutgiller, 2018: 13):

- i. 11 Şubat 2013 tarihinde Hatay Cilvegözü Sınır Kapısında, Suriye plakalı bomba yüklü aracın patlatılmasıyla 13 kişi hayatını kaybederken 26 kişi de yaralanmıştır. Bu saldırı sonrasında Suriye uyruklu Yusuf Bakır ve Ahmet Bakır kardeşler yakalanarak müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır.
- ii. 11 Mayıs 2013 yılında Reyhanlı'da belediyenin önünde ve PTT'nin önünde üç dakika arayla gerçekleştirilen ve bomba yüklü araçların

patlatılmasıyla meydana gelen saldırılarda 53 kişi yaşamını yitirmiştir. Bu saldırılardan sorumlu tutulan Yusuf Nazik ve Nasır Eskiocak Türk olmalarına rağmen saldırıyı finanse edenin Suriye'nin istihbarat servisi El Muhaberat çalışanı Hacı kod adlı Muhammed Ali olduğu belirtilmiştir.

- iii. 2014'te Şanlıurfa Ceylanpınar'da Türkiye güvenlik güçleri tarafından kaçakçılara açılan ateşe PKK terör örgütü unsurları tarafından karşılık verilmesi ile 1 asker şehit olmuştur.
- iv. 20 Mart 2014'te Türkiye-Suriye sınırını kolayca geçen DEAŞ'lı üç terörist Niğde'ye kadar ulaşmış, burada çevirme yapan güvenlik güçlerine saldıran teröristler 2 güvenlik personelini ve kaçırdıkları kamyonun şoförünü öldürmüştür. Yakalanan teröristler Alman vatandaşı Benyamin Xu, İsviçre vatandaşı Çendrim Ramadani ve Makedonyalı Muhammed Zakiri'dir. Benyamin Xu "Suriye'den savaştan dönüyorduk" diye ifade vermiştir (Hürriyet, 25 Mart 2010).
- v. 6 Ocak 2015'te Sultanahmet Meydanı'nda Rus vatandaşı Diana Ramazova, Turizm Şube Müdürlüğüne ait kulübeye girip üzerindeki bombayı patlatarak 1 polis memurunun ölümüne neden olmuştur. Eylül 2014'te kaçak yollarla Suriye'ye geçip DEAŞ'a katılıp kamplarda 3 ay kalan Ramazova kaçak yollarla Türkiye'ye girmiştir.
- vi. Yine 2015'te DEAŞ'ın Ankara Gar Meydanında düzenlediği bombalı saldırıda 100'ün üzerinde kişi hayatını kaybetmiştir.
- vii. 12 Ocak 2016'da Sultanahmet Meydanı'nda Suriye uyruklu Nebil Fadli, turist kafilesinin ortasında üzerindeki bombayı patlatarak 12 kişinin ölümüne neden olmuştur.
- viii. 29-30 Ocak 2016'da Cizre'de gerçekleştirilen operasyonlarda iki Sırp keskin nişancıdan biri öldürülürken diğeri yaralı şekilde ele geçirilmiştir. Güvenlik uzmanı Mete Yarar başka bir Sırp keskin nişancının Kobani'den Silopi'ye geldiğini ve 3 güvenlik görevlisini

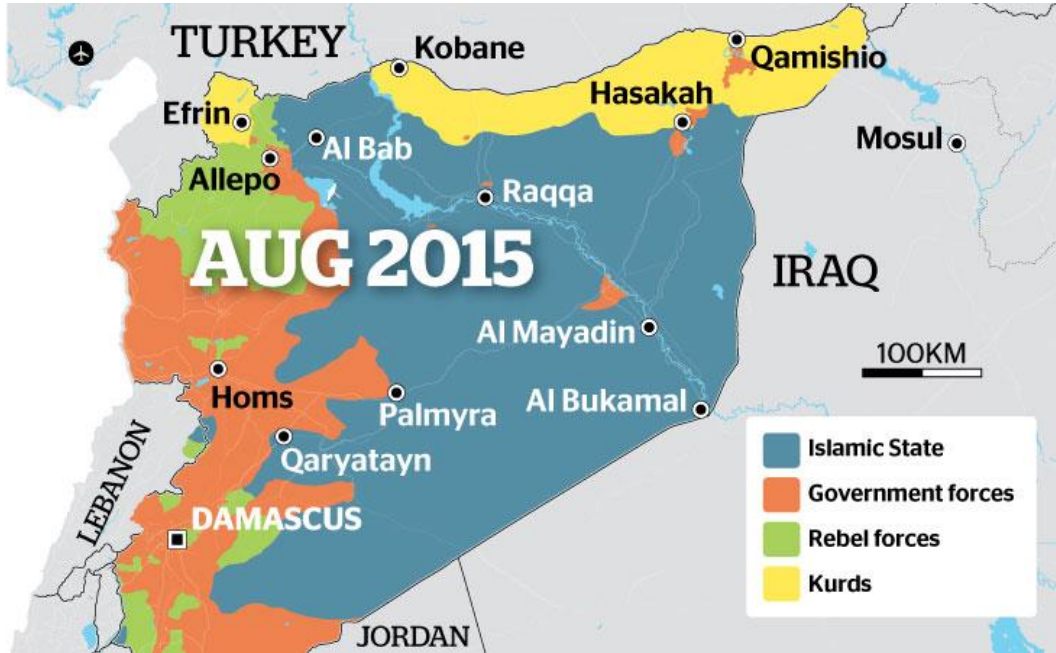
öldürdükten sonra yine Kobani'ye geçtiğini belirtmiştir (Hürriyet, 2 Şubat 2016).

- ix. 13 Mart 2016'da PKK terör örgütü tarafından Ankara'da düzenlenen terör saldırısı 36 kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Saldırımı PKK'nın kolu olan TAK üstlenmiştir. Bu eylemi gerçekleştiren terörist Seher Çağla Demir, Suriye'de PKK/YPG kamplarında eğitim almış ve Türkiye'ye gelerek eylemi gerçekleştirmiştir.
- x. İstanbul Atatürk Havalimanına DEAŞ tarafından yapılan saldırıda 45 kişi hayatını kaybetmiştir. Saldırımı Rus vatandaşları Rakim Bulgarov, Vadim Osmanov ve kimliği belirlenemeyen üçüncü bir saldırgan gerçekleştirmiştir. Saldırımı gerçekleştiren teröristleri yönlendiren ve organize edenin DEAŞ içinde Suriye'deki Kafkas ve Çeçen gruplara liderlik eden Ahmed Çatayev olduğu iddia edilmiştir.
- xi. 2016'da İstanbul Beşiktaş'ta PKK'ya bağlı bir paravan örgütün üstlendiği saldırıda 39'u polis toplam 46 kişi hayatını kaybetmiştir.
- xii. 16 Ekim 2016'da Gaziantep'in Şahinbey ilçesinde DEAŞ'ın Gaziantep sorumlusu Türk vatandaşı Mehmet Kadir Cebael ve Suriye uyruklu Muhammed Şerif kaldıkları eve gerçekleştirilen polis baskını sırasında üzerlerindeki bombaları patlatarak 3 polisin şehit olmasına ve 13 kişinin yaralanmasına neden olmuşlardır.
- xiii. Yılbaşı gecesinde 2017'nin ilk saatlerinde İstanbul'un ünlü gece kulüplerinden Reina'da DEAŞ tarafından yapılan terör saldırısı sonucu 39 kişi hayatını kaybetmiştir. Olayın faili Özbekistan vatandaşı Abdulkadir Masharipov'dur.
- xiv. 5 Ocak 2017'de İzmir Adliyesi'ne gerçekleştirilen saldırıda 2 kişi hayatını kaybederken, 7 kişi yaralanmıştır. Saldırımı Suriye uyruklu Fadi ve Türk vatandaşı Azad gerçekleştirmiştir. Bu kişilere mühimmatı sağlayan ise Suriye uyruklu Delil Hiso'dur.

Yukarıdaki terör eylemlerinde yabancı teröristlerin düzenlediği saldırılar dikkat çekmektedir. Yabancı uyruklu teröristlerin yanında yabancı uyruklulardan yardım almış ya da Suriye'ye geçip oradaki kamplarda eğitim alarak geri dönen teröristler eylemleri düzenlenmiştir.

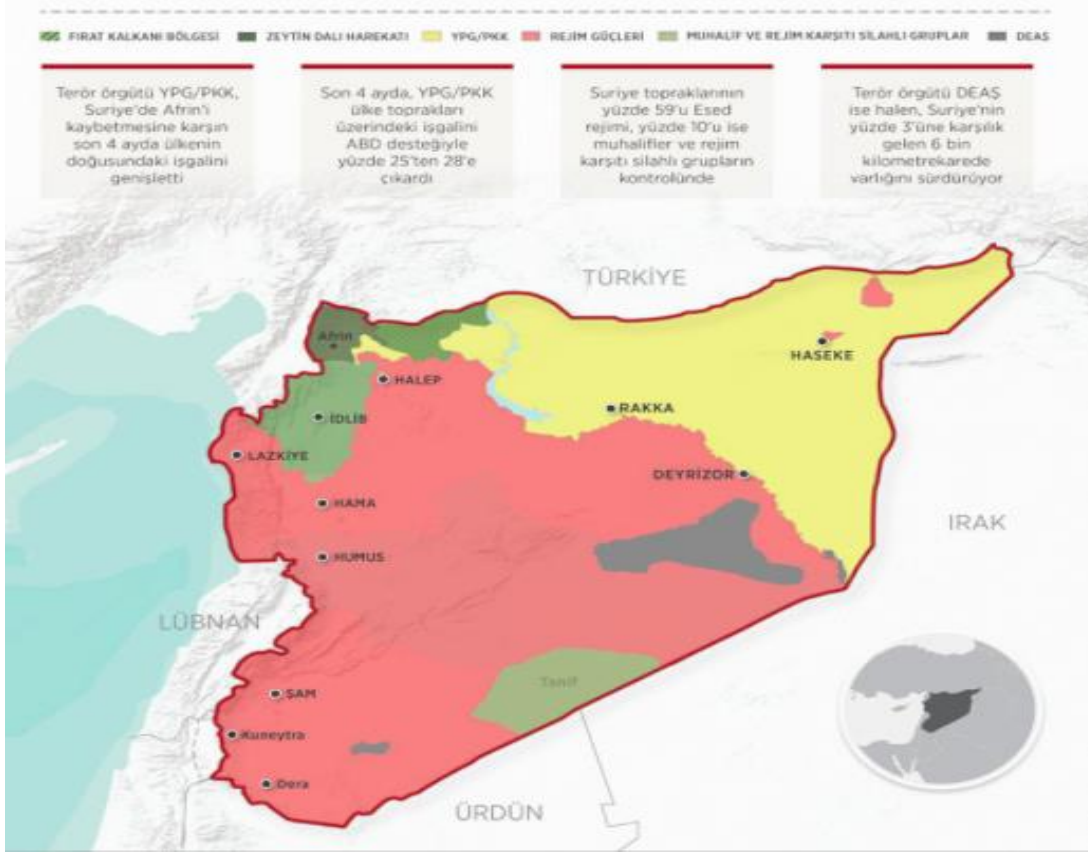
Terörizm; uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı ve diğer kaçakçılık faaliyetleri, haraç, büyük soygunlar, zorunlu bağışlar gibi kaynaklardan beslenmektedir (Abdurrahmanlı, 2018: 598). Sayılan bu kaynaklar, savaşın yaşandığı ve göç hareketlerinin yoğun olduğu ülkelerde yaygın bir şekilde gözlenmektedir. Hem Irak hem de Suriye özelinde terör örgütlerinin güçlenmesinde ve Türkiye'ye yönelik terörizm tehdidinin artmasında belirtilen koşullar etkilidir. Bunları terörü finanse eden ülkelerin yardımlarıyla bir araya getiren terör örgütleri, terör eylemleri düzenlemektedir. Türkiye, bunu yakından deneyimleyen bir ülke konumundadır.

Terör örgütlerinin 2011 yılı ve/veya sonrası Suriyelilerin göçü sonrasında Suriye'de toprakları ele geçirmesi ve ülkenin önemli bir kısmını kontrol altına alması, göç ve terörizm ilişkisi kapsamında yer almaktadır. Şekil 16 ve Şekil 17'de buna yönelik örnekler görülmektedir. Teröristlerin bu bölgelerden Türkiye'ye kolaylıkla giriş yapabilmeleri nedeniyle bu haritalar önemlidir.

Şekil 16 Suriye'de Terör Örgütlerinin Genişlemesi ve Kontrol Ettiği Alanlar (2015)

Kaynak: Stratejik Ortak, 30 Aralık 2015.

Şekil 17 Suriye'de Terör Örgütlerinin Genişlemesi ve Kontrol Ettiği Alanlar (2018)

Kaynak: Anadolu Ajansı, 8 Ağustos 2018.

Şekil üzerinde yer alan bilgilere göre Suriye topraklarının önemli bir kısmı DEAŞ, PKK/YPG gibi terör örgütlerinin kontrolü altındadır. Göç hareketlerinin ardından bölgede oluşan otorite boşluğu, terör örgütleri tarafından toprakların işgal edilmesi ile sonuçlanmıştır. Ayrıca bu bölgelerde devlet otoritesi olmadığı için Türkiye sınırına saldırılar yapılmakta ve yine sınırdan Türkiye'ye girilerek terör saldırıları için teröristler serbest alan bulmaktadır. Her ne kadar 2018 yılında Suriye yönetimi toprakların önemli bir kısmını kontrol altına alsada terör örgütlerinin ülkenin önemli bir kısmını işgal etmeye devam etmesi, güvenlik sorunları oluşturmaya devam etmektedir. Görüldüğü üzere PKK/YPG, 2018 yılında Suriye'nin yaklaşık %28'ini işgal etmiş durumdadır. Türkiye tarafından Suriye'ye yönelik yapılan sınır ötesi hareketler aracılığıyla tehditlerin azaltılması söz konusu olsa da bölgede terör örgütlerinin varlığı sürmektedir. Göç hareketleri sonrasında bölgedeki demografik yapıyı değiştiren terör örgütleri, aynı zamanda özerk yönetimler kurmaya çalışarak güvenlik açısından tehditler oluşturmaktadır.

2011 yılında başlayan ve hala devam eden Suriye iç savaşında göç eden kitlelerin yerini terör örgütü mensupları almakta, bölgenin demografik yapısı büyük bir değişime uğramaktadır. Suriye’de oluşan yeni koşullarda Kürt gruplar, uluslararası güçlerin birbirleri ile olan güç mücadelesinde kullanılacak gruplar arasında görünmektedir (Karabulut ve Eryılmaz, 2016: 38). Suriye’nin toprak bütünlüğünün korunmaması halinde 1991 yılında yaşadığı olumsuz deneyimi bir kez daha yaşamak durumunda kalacak olan Türkiye, Suriye politikasını buna göre düzenlemektedir.

C. Göç Sonrası Terörizm ve Türkiye’de Yaşanmış Olaylar

Bu bölümde Türkiye’ye Irak ya da Suriye’den göç eden kişilerin karışıkları terör eylemleri ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Suriye sınırında Türk Silahlı Kuvvetleri’nin (TSK) yaptığı çalışmalarda 1 Ocak-30 Haziran 2015 tarihleri arasında 241’i Çinli, 56’sı Rus, 30’u Filistinli, 13’ü İngiliz, 12’si Fransız, 7’si Afgan ve 6’sı Güney Koreli olmak üzere 468 yabancı terörist sınırı geçerken yakalanmıştır (Anadolu Ajansı, 2016). 2015 yılının 11 ayında yakalanan yabancı terörist sayısı 961’i bulmuştur. Yakalananların hangi ülke pasaportu taşıdığına dair açıklama yapılmasına Ankara’daki büyükelçiliklerin tepki verdiği haberlere yansımıştır (Hürriyet, 2016).

13 Kasım 2016’da Şırnak’ın Silopi ilçesinden Irak’a geçmeye çalışırken yakalanan 2 Çekya vatandaşı Miroslav Farkas ve Marketa Vselichova tutuklanmıştır. Şahısların sosyal medya hesapları incelendiğinde Avrupa’da çeşitli ülkelerde terör örgütü YPG/PKK adına propaganda yaptıkları tespit edilmiş, ayrıca telefonlarında YPG/PKK üniformalı görüntüleri bulunmuştur. Çek hükümeti tarafından şahısların terörist olmadığı Suriye’de Kürtler için hastane kuracakları ileri sürülmüştür (Euronews, 2020).

Suriye’de devam eden iç savaşa paralel olarak yaşanan göç hareketliliğini kullanarak Türkiye’ye kolayca giriş yapan Suriye uyruklu teröristler, Türkiye sınırları içerisinde terör saldırıları gerçekleştirmektedir. Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde Cilvegözü Sınır Kapısında yapılan saldırı buna bir örnektir. 2013 yılında gerçekleşen terör saldırısında 18 kişi ölmüş, 24 kişi de yaralanmıştır. Bu terör saldırısını Suriye uyruklu 2 kardeş düzenlemiştir. Terör saldırısının faili Suriye uyruklu teröristler 19 kez

ağırlaştırılmış müebbet cezası almıştır. Failler, Türkiye'nin ülke bütünlüğünü ve devlet birliğini bozma suçundan ceza almışlardır (Anadolu Ajansı, 2 Ekim 2017).

Çankırı ilinde gerçekleşen başka bir operasyonda DEAŞ mensubu olan 19 yabancı uyruklu terörist göz altına alınmıştır. Haber, 2 Kasım 2017 tarihine ait bir haber olarak görünmektedir. Teröristlerden 8 tanesi sınır dışı edilmek için ilgili göç birimlerine gönderilirken 11 tanesi ise adliyeye sevk edilmiştir. Terörist oldukları belirlenen zanlılardan bir kısmı mahkeme tarafından cezalandırılırken bir kısmı ise sınır dışı edilmiştir (Anadolu Ajansı, 2 Kasım 2017).

Kürt halkının haklarını savunduğunu iddia eden PKK ve onun uzantılarından birisi olan YPG'nin aslında Kürtlere büyük zararlar verdiği örneklerinden yalnızca birisi Suriye'de yaşanmıştır. Suriye'de devam eden savaşta ülkenin çeşitli yerlerindeki demografik yapıyı değiştirmek isteyen PKK/YPG terör örgütünün baskısı karşısında bir milyona yakın kişinin (Kürt sivilin) yaşadığı yeri terk ettiği bilinmektedir (Yenişafak, 14 Ekim 2019). Terör örgütlerinin otorite boşluğu olan ülkelerdeki faaliyetlerinin Türkiye'nin güvenliğine zarar verecek pek çok gelişmeyi beraberinde getirdiği bu ve benzer örnekler aracılığıyla anlaşılmaktadır. 1991 Irak Kürtlerinin göçü sürecine dair verilen bilgileri destekler nitelikte terör örgütü, devlet ile halkın arasını açmakta ya da oluşan bu durumu kullanmakta, takip eden süreçte halka baskı uygulayarak bölgenin demografik yapısını değiştirmekte ve boşalan yerlere terörist unsurları yerleştirerek kendisine terör eylemleri için alan oluşturmaktadır.

11 Aralık 2021 tarihli bir başka haberde Türkiye'nin Osmaniye şehrinde Suriye uyruklu DEAŞ terör örgütü mensubu bir teröristin jandarma ekipleri tarafından yapılan operasyonla yakalandığı paylaşılmıştır. Suriye'de terörist eylemlerde bulunan ve DEAŞ terör örgütü saflarında çatışmalara giren terörist, Osmaniye'de kaldığı evde terör örgütüne ait dijital materyaller ile yakalanarak göz altına alınmış, sonrasında ise tutuklanmıştır (TRT Haber, 11 Aralık 2021).

Türkiye, sınırında yaşanan gelişmeler karşısında kendisini teröristlerden korumak için farklı seçenekleri kullanmaktadır. Bunun örneklerinden bir tanesi de teröristlerin ülkeye girişini önlemek için yüz tanıma sisteminin kullanılmasıdır. 21 Ocak 2022 tarihli bir haberde Afyonkarahisar ilinde terörle mücadele ekiplerinin yabancı uyruklu bir teröristi yüz tanıma sistemi aracılığıyla tespit ettiği görülmektedir.

Türkiye'ye Suriye sınırından giriş yaptığı tespit edilen teröristin illegal yollar aracılığıyla sınırdan geçiş yaptığı belirlenmiştir. Teröristin 2020 yılında PKK/YPG terör örgütüne üye olmak suçundan Mersin'de ceza aldığı ve sınır dışı edildiği bilgisi paylaşılmıştır. Ancak buna karşın Türkiye'ye tekrardan giriş yaparak terör eylemi düzenlemek için faaliyetler yürüttüğü anlaşılmaktadır. Türkiye, söz konusu teröristi sınır dışı etmek için Göç İdaresi ile iletişime geçildiğini açıklamıştır (Yenişafak, 21 Ocak 2022). Bu noktada verilen cezaların caydırıcı nitelikte olmadığı ve bunun teröristler tarafında suiistimal edildiği yorumu getirilebilir. Daha önce sınır dışı edilen bir teröristin yeniden giriş yapması ve olası bir saldırının içinde yer almasından hareketle Türkiye'nin takip ettiği politikayı gözden geçirmesi gerektiği değerlendirilebilir.

Kırşehir ilinde gerçekleştirilen bir operasyonda terör örgütü DEAŞ'ın keskin nişancısı olduğu belirlenen bir terörist göz altına alınmış ve çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklanmıştır. 21 Ocak 2022 tarihli bu haberde Kırşehir ilinin merkezinde yaşayan Irak uyruklu DEAŞ mensubu teröristin yapılan takipler neticesinde yakalandığı ve tutuklanarak cezaevine gönderildiği yönünde bilgilere yer verilmiştir (TRT Haber, 21 Ocak 2022).

11 Nisan 2022 tarihli bir haberde PKK/YPG mensubu bir teröristin Şanlıurfa il sınırları içinde yakalandığı bilgisi paylaşılmıştır. Teröristin Türkiye'nin Suriye'de düzenlediği sınır ötesi operasyonlarda Türkiye'ye karşı çatışmalarda yer aldığı ifade edilmiştir. Teröristin kod adının paylaşıldığı haberde aynı zamanda TSK'ye karşı çatışan safta bulunduğu dile getirilmiştir. Terörist, çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklanmış ve cezaevine gönderilmiştir. Türkiye'ye karşı silahlı çatışma suçunun kanıtlandığı bir terörist olması sebebiyle sınır dışı etme kararı yerine tutuklama kararı verilmiştir. Teröristin sığınmacı kılığında Türkiye'ye giriş yaptığı paylaşılan detaylardan bir tanesidir (İhlas Haber Ajansı, 11 Nisan 2022). Suriye'de devam eden savaş süresince Türkiye'nin sık yaşadığı bir örnek olarak bu durum bir yandan masum insanlara karşı bakış açısını etkilerden bir yandan da Türkiye'nin güvenliğini tehdit etmektedir.

30 Mayıs 2022 tarihli bir haberde DEAŞ mensubu bir teröristin canlı bomba suçlamasıyla tutuklandığı görülmektedir. Suriye uyruklu DEAŞ mensubu terörist, Emniyet ekipleri ve terör şube tarafından yürütülen ortak operasyonla birlikte yakalanmıştır. Terörist, İstanbul ilinin Küçükçekmece ilçesinde saldırı hazırlığı içindeyken etkisiz hale getirilmiştir. DEAŞ terör örgütü mensubu olan teröristin düzenlemeyi planladığı saldırıyla ilgili dijital materyaller, ilgili ekipler tarafından incelemeye alınmıştır (Haberler.com, 30 Mayıs 2022). Suriye uyruklu DEAŞ mensubu teröristin, Türkiye'nin izlediği göçmen politikasının (savaşta kaçanlar için açık kapı politikası izlenmektedir) kolaylaştırıcı etkileriyle birlikte Türkiye'ye girişte zorlanmadığı tahmini yapılabilir.

Suriye uyruklu teröristlerin Türkiye sınırındaki şehirlerde yakalanmasına yönelik pek çok örnek bulunmaktadır. Kilis, Suriye sınırında yer alan şehirlerden birisi olduğu için bu haberlerin sık gözlendiği bir yapıdadır. 2022 yılının Haziran ayında Kilis'te PKK/YPG üyesi Suriye uyruklu kişi yakalanmıştır. Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından düzenlenen operasyonla birlikte yakalanan teröristlerin İstanbul'un farklı ilçelerinde buldukları tespit edilmiştir. Yakalanan teröristler çıkarıldıkları mahkeme tarafından tutuklanmış ve cezaevine gönderilmiştir (CNN Türk, 6 Haziran 2022). Suriye'de devam eden savaşla birlikte Türkiye'ye giriş yapan teröristlerin ülke içinde kendilerine kolay hareket alanı buldukları bu bilgiler aracılığıyla anlaşılmaktadır.

Suriye sınırında yer alan Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde PKK/YPG mensubu bir teröristin yakalandığını gösteren haberde teröristin daha önce Antalya ilinde bulunduğu dikkat çekmektedir. 24 Haziran 2022 tarihli haberde teröristin Suriye'nin Resulayn bölgesinde PKK/YPG terör örgütünün özel kuvvet biriminde yer aldığı ve terörist faaliyetlerde bulunduğu ifade edilmiştir. Teröristin Türkiye sınırları içine girdiğinin belirlenmesinin ardından istihbarat birimleri ve jandarma ekipleri tarafından koordine olarak gerçekleşen operasyonla birlikte Suriye uyruklu terörist yakalanmıştır (En Son Haber, 24 Haziran 2022). Şanlıurfa'da yakalanan teröristin daha önce Antalya il sınırları içinde olduğu göz önünde bulundurularak yabancı uyruklu teröristlerin Türkiye'nin izlediği göç politikasını kullanarak ülkenin farklı yerlerinde buldukları yorumu yapılabilir.

22 Haziran 2022 tarihli bir haberde Kayseri ilinde yapılan bir operasyonda DEAŞ mensubu 6 teröristin yakalanarak göz altına alındığı görülmektedir. Teröristlerin yapmayı planladıkları saldırılara ait olan materyallere emniyet güçleri tarafından el konulmuştur. Ayrıca bu 6 teröristin Suriye’de ve Irak’ta terörist eylemlerde buldukları tespit edilmiş, Türkiye’ye de aynı amaçla geldikleri belirlenmiştir (Habertürk, 22 Haziran 2022). Suriye ve Irak gibi ülkelerde kendilerine daha fazla serbest alan bulan DEAŞ’lı teröristler, bu ülkelerdeki faaliyetlerin yanında Türkiye’ye coğrafi açıdan yakınlığını kullanarak eylem girişimlerinde bulunmaktadır. Bu teröristlerin ülkeye girişte ülkedeki savaştan kaçan mülteci/sığınmacı izlenimi verdikleri düşünülmektedir ve devam eden savaştan kaçan milyonlarca insan olduğu için Türkiye’ye kolaylıklar girme şansı bulmaktadırlar.

Irak ya da Suriye uyruklu teröristlerin Türkiye sınırları içerisinde düzenlenen operasyonlarla ya da yapılan rutin kontrollerle yakalanmaları olağan hale gelmiş örnekler arasındadır. Bunu destekleyen verilerden bir tanesi 6 Haziran 2022 tarihli bir gelişmedir. Habere göre Kayseri il sınırları içinde DEAŞ terör örgütüne mensup olan bir terörist, jandarma ekipleri tarafından göz altına alınmıştır. Melikgazi ilçesinde gerçekleşen operasyonda Suriye uyruklu terörist, saldırı hazırlığıyla ilgili olan dijital materyaller ile birlikte ele geçirilmiştir (Milliyet, 2 Haziran 2022). Türkiye’nin farklı bölgelerinde yer alan şehirlerinde saldırı hazırlıkları içinde olan teröristlerin yakalanması ve bu teröristlerin Türkiye’ye büyük oranda Suriye sınırından giriş yapması, üzerinde durulması gereken bir konu olarak görünmektedir.

Türkiye’ye karşı çatışmak için eğitilen teröristlerin Türkiye sınırları içinde yakalanması, terör ve göç sürecinin Türkiye’ye olan etkileri arasındadır. Irak, Suriye, Lübnan, Afganistan gibi farklı ülke vatandaşı olan ve Türkiye’ye yasa dışı yollarla giriş yapan teröristler, Irak’ın kuzeyinde ya da Suriye’de TSK’ya karşı çatışmak için eğitim almaktadır. 11 Haziran 2022 tarihli bir haberde 4 yabancı uyruklu teröristin Ankara’nın Beypazarı ilçesinde yakalandıkları bilgisi paylaşılmıştır. Teröristlere ait dijital materyallerin incelenmesi ile birlikte PKK/YPG mensubu oldukları belirlenen teröristlerin saldırı hazırlığında oldukları belirlenmiştir. Teröristlerden 2 tanesi tutuklanarak cezaevine gönderilirken 2 tanesi ise sınır dışı edilmiştir (Aydınlık, 21 Haziran 2022). Türkiye’ye karşı çatışmalarda yer almak için eğitim verilen teröristlerin Türkiye sınırında kendilerine hareket alanı bulabilmeleri, Suriye iç savaşı

sürecinde yürütülen göç politikasının bir sonucu olarak görünmektedir. Farklı terör örgütlerinin bünyesinde yer alan teröristlerin çeşitli yollarla Türkiye’de bunu yapabilmeleri, çözüm bekleyen bir konudur.

Türkiye’de güvenlik güçleri tarafından düzenlenen operasyonlarla birlikte yabancı uyruklu teröristlere çok sayıda gözaltı gerçekleşmiştir. 26 Temmuz 2022 tarihli bir haberde Türkiye’de 19 yabancı uyruklu PKK/YPG mensubu teröristin göz altına alındığı paylaşılmıştır. Terör örgütleri ile ilişkili olan teröristlerin durumunun yapılan uzun incelemeler sonrasında karara bağlandığı, haberde paylaşılan hususlardan bir tanesi olarak görünmektedir (Habertürk, 26 Temmuz 2022).

DEAŞ ya da PKK mensubu teröristlerin Türkiye sınırından giriş yaparak çeşitli eylemler için hazırlık yapmaları son yıllarda öne çıkan gündem maddelerinden bir tanesidir. Örneğin, 9 Haziran 2022 tarihli haberde Irak uyruklu PKK mensubu bir teröristin Afyonkarahisar ili sınırları içinde yakalandığı bilgisi açıklanmış, teröristin polis ekiplerinin yoğun takibi sonrasında etkisiz hale getirildiği ifade edilmiştir. Afyonkarahisar ilinde ikamet eden teröristin kırsal alanlarda faaliyetler yürüttüğü bilgisi paylaşılmıştır (Afyon Şehir, 9 Haziran 2022). Türkiye’nin farklı şehirlerinde terör örgütü üyelerinin faaliyet gösterdiği ve bunların yabancı uyruklu teröristler olduğunu ortaya koyması bakımından bu bilgiler önemlidir.

Paylaşılan haberler aracılığıyla Suriye iç savaşı sonrasında Türkiye’nin izlediği göç politikasının teröristlerin Türkiye’nin farklı şehirlerinde kendileri için barınma ve hareket alanı buldukları, ülkenin farklı şehirlerine giriş çıkış yapabildikleri yönünde bir değerlendirme yapılabilir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda Türkiye’de güvenlik güçleri, Suriye’den gelen göç dalgası karşısında yoğun bir mesai harcamaktadır. Sığınmacı kılığında Türkiye’ye giriş yapan teröristler, Türkiye’nin farklı yerlerine kolaylıkla seyahat edebilmekte, saldırılar için hazırlıklarını sürdürmektedir. Yardıma muhtaç durumdaki sığınmacıların durumunu kullanan teröristler Türkiye’nin pek çok şehrine yayılarak Türkiye’nin güvenliğini tehdit edecek nitelikte terör saldırıları için girişimlerde bulunmaktadır. Çoğunluğu yabancı uyruklu olan teröristler, Türkiye’nin komşularında bulunan istikrar ve otorite boşluğunu etkili bir şekilde kullanarak terör eylemleri için fırsat bulmaya çalışmaktadır.

D. 1991 ve 2011 Göçünün Benzerlikler ve Farklılıklar Açısından Karşılaştırılması

Yabancı terörist savaşçılar, yakın geçmişte Türkiye için 2011 yılında başlayan ve hala devam eden Suriye iç savaşı ile birlikte yoğun şekilde gündeme gelen konular arasındadır. Yabancı savaşçılar, taraflardan herhangi birinin vatandaşı olmayan, yurt dışından çatışma bölgesine giden, maddi bir kazanım elde etmeden kendine göre bir davayı güderek bir iç çatışmada yer alan grup ya da orduya katılan kişi olarak açıklanmaktadır (Global Savunma, 5 Mart 2020). Suriye’de iç savaşın ardından bölgede terör örgütlerinin hakimiyet alanının artmasıyla birlikte DEAŞ ve PKK/YPG saflarında yer alan yabancı terörist savaşçıların sayısı hızla artmıştır. Nitekim bu dönemle birlikte terör örgütlerine Suriye başta olmak üzere artan katılımın ardından yabancı savaşçı kavramı yerine yabancı terörist savaşçı kavramı kullanılmaya başlamıştır. Türkiye, yabancı terörist savaşçılardan en çok etkilenen ülkelerin başında yer almaktadır. Türkiye’nin coğrafi konumu bu durumun temel nedenlerinden bir tanesidir. Suriye’de DEAŞ, PKK/YPG terör örgütleri safına katılmak isteyen yabancı terörist savaşçılar, Türkiye’yi geçiş güzergahında kullanmaktadır. 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşından 2022’ye kadar 102 farklı uyruktan toplamda 9.000 yabancı terörist savaşçı sınır dışı edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2 Ağustos 2022). Türkiye tarafından sınır dışı edilen yabancı terörist savaşçıların çoğunlukla AB ülkeleri vatandaşları oldukları açıklanmıştır. Farklı ülkelere gelen teröristlerin DEAŞ ya da PKK/YPG saflarında yer alması, Türkiye’nin içinde yer aldığı operasyonlarda sık karşılaşılan bir durumdur. Örneğin Suriye’de düzenlenen operasyonlarda etkisiz hale getirilen teröristlerin bölge ülkelerinin vatandaşı olmaması, dünyanın uzak yerlerinden gelerek terör örgütlerinin safına katılması söz konusu olmaktadır. 1991 ve 2011 göç hareketleri hakkında karşılaştırma yapılırken bu durumun temel farklılıklar arasında yer aldığı değerlendirilebilir. 1991 yılında yaşanan göç sürecinde Türkiye’ye karşı eylemlerde yabancı terörist savaşçılardan ziyade bölgedeki grupların yer aldığı değerlendirilebilir.

Göç hareketlerinin göç alan ülkeye ekonomik açıdan yansımaları kaçınılmazdır. 1991 Irak Kürtlerinin göçü ve 2011 Suriyelilerin göçü Türkiye ekonomisine önemli ölçüde zarar vermiştir. 1991 yılındaki göç hareketiyle Türkiye’ye gelen göçmenlere uluslararası yardımlar 10 gün sonra ulaşmış, bu süreye kadar Türkiye’nin yardımları

ile göçmenlerin ihtiyaçları karşılanmıştır (Ceylan ve Uslu, 2019: 210). Bu da ekonomik bir yük anlamına gelmektedir. 2011 yılı ve sonrası Suriyelilerin göçünde ise Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan göçmenler için 40 milyar dolar harcama yapıldığını dile getirmiştir (Salmaşur ve Şahin, 2020: 96). Her iki göçün de ülke ekonomisine yük oluşturması benzer yönler kapsamında kendisine yer edinmiştir.

Verilen bilgiler dikkate alarak 1991 ve 2011 göçlerinin benzerlikler açısından karşılaştırılması halinde aşağıdaki hususlar ön plana çıkmaktadır:

- i. Türkiye'nin güvenlik sorunları ile karşılaşmasını beraberinde getirmesi hem 1991 yılı ve sonrası Iraklı göçü hem de 2011 yılı ve sonrası Suriyeli göçü için geçerlidir.
- ii. Türkiye'ye girişlerin kolay bir şekilde olması (sığınmacı kılığında yaşanan örnekler gibi) 1991 yılı ve sonrası Iraklıların göçü ve 2011 yılı ve sonrası Suriyelilerin göçü için benzer noktalar arasındadır.
- iii. Türkiye'yi hedef alan terör saldırıları için hareket alanının bulunması hem 1991 Irak Kürtlerinin göçü hem de 2011 Suriyelilerin göçü örneklerinde gözlenmektedir.
- iv. Terörist gruplar karşısında Türkiye'nin izlediği güvenlik politikaları karşısında batı ülkelerinin ve medyalarının izlediği ayrımcı tutum, iki dönem için de ortak bir özellik olarak görünmektedir.
- v. Teröristlerin Türkiye'ye yönelik saldırı hazırlığında iken yakalanması ya da Türkiye'nin güvenliğini hedef alan terör saldırıları düzenlemesi, 1991 ve 2011 yılındaki göçler için benzer yönler arasında kendisine yer edinmiş durumdadır.
- vi. Zor durumda kalan mazlumlara ülke güvenliğini tehlikeye atmak pahasına kapıların açılması, 1991 Irak Kürtlerinin göçü ve 2011 Suriyelilerin göçü için benzer noktalardan bir diğeridir.
- vii. Türkiye'nin yer aldığı coğrafyadaki ülkelerin (dolayısıyla da Ortadoğu bölgesinin) istikrardan uzak bir durumda olması, her iki dönem için de benzer yönler arasındadır. Nitekim bu istikrarsız yapı, bu göç

hareketlerinin ortaya çıkmasında ve devam etmesinde doğrudan etkili olmuştur.

- viii. Terör örgütlerinin faaliyetleri, ekonomik sorunlar, ülke yönetimlerinin istikrarsızlığı, ülkedeki mezhep çatışmaları hem 1991 Irak Kürtlerinin göç dalgasını hem de 2011 yılı ve sonrası Suriyelilerin göç dalgasını etkileyen ortak faktörler arasındadır.

Hem 1991 Irak Kürtlerinin göçü hem de 2011 Suriyelilerin göçü sürecinde Türkiye için büyük tehditlerin ortaya çıkması, benzer yönlerin öne çıkardığı husus olarak görünmektedir. Türkiye'de hem iç güvenlik hem de dış güvenlikle ilgili sorunların kendisini göstermesi bunun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Güvenlik anlayışının değişmesi ve güvenliğin öncelikli gündem maddesi haline gelmesi 1991 Irak Kürtlerinin göçü ve 2011 Suriyelilerin göçü için geçerli hususlar arasında kendisine yer edinmiştir.

Verilen bilgileri dikkate alarak 1991 ve 2011 göçlerinin farklılıklar açısından karşılaştırılması halinde aşağıdaki hususlar ön plana çıkmaktadır:

- i. Teröristlerin saldırı biçimlerinin değişmesi ve kanıt olarak ele geçirilen malzemelerin değişmesi, 1991 ve 2011 göç süreçlerini birbirinden ayırmaktadır. Örneğin gelişen teknolojiyle birlikte artık teröristler dijital materyalleriyle birlikte yakalanmaktadır.
- ii. 1991 yılı ve sonrası Iraklıların göçünde Türkiye için yalnızca PKK terör örgütü tehdit olarak ön plana çıkmakta iken 2011 göçünde DEAŞ, PKK/YPG, Haşdi Şabi, El-Nusra gibi terör örgütlerinin tehdit halini aldığı görülmektedir. Türkiye'nin daha fazla terör örgütü ile mücadele etmek durumunda kalması, 2011 göçünü ayrıca önemli hale getirmektedir.
- iii. Türkiye'nin istihbarat ağının genişlemesi, 2011 yılındaki göçü 1991 yılındaki Iraklıların göçüne göre ayırt edici bir noktaya taşımaktadır. Kullanılan teknolojinin gelişimi, 2011 göçü için ayırt edicidir.
- iv. Türk güvenlik güçleri arasındaki koordinasyonun artması, 2011 yılındaki göçü ayıran noktalardan bir diğeri olarak görünmektedir.

Buna paralel olarak yapılan başarılı operasyon sayısının yakın geçmişte daha fazla olması söz konusudur.

- v. Türkiye'nin teröristleri tespit etmek ve etkisiz hale getirmek için kullandığı ekipmanlar iki dönem arasındaki farklılıklar arasındadır. 2011 sonrasında silahlı insansız hava araçları ile yapılan operasyonlar buna örnek olarak verilebilir.
- vi. 1991 sonrası Iraklıların göçünde Türkiye'ye 500 bin düzeyinde göçmen gelirken 2011 sonrası Suriyelilerin göçünde 5 milyona yakın göçmen Türkiye'ye gelmiştir.
- vii. Çatışma süresinin farklı olması, 1991 ve 2011 göçleri arasındaki temel farklılıklardan birisidir. Körfez Savaşı aynı yıl içinde sona ererken Suriye iç savaşı 11 yılı aşkın süredir devam etmektedir.

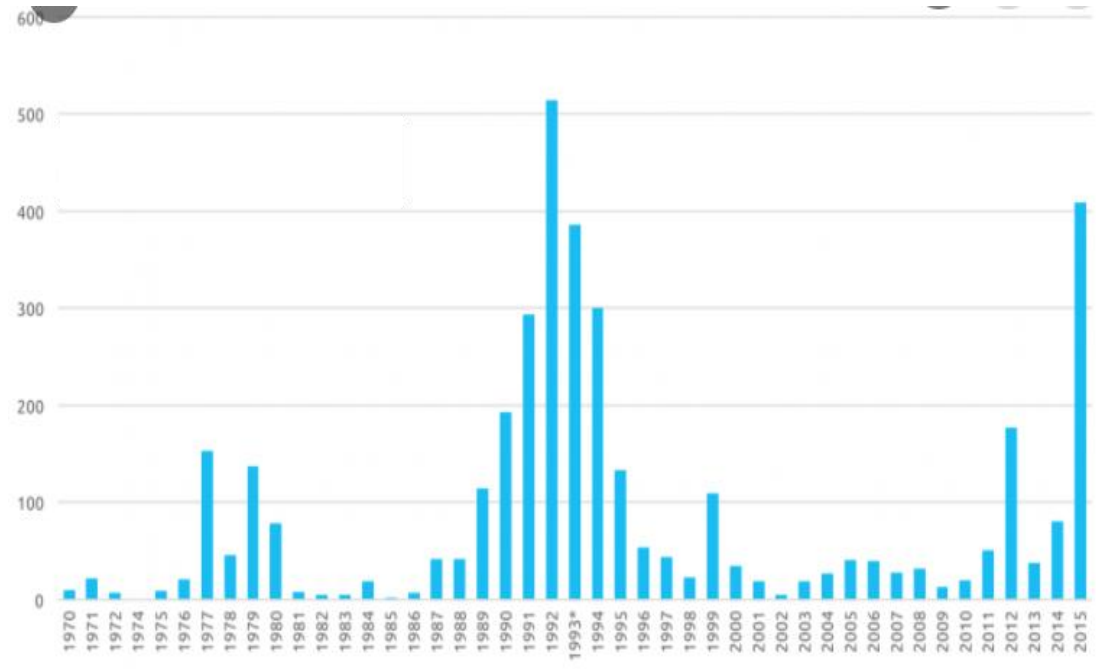
2011 yılında yaşanan göç hareketinin kendisine özgü dinamiklerinin daha fazla sayıda olması, bu göçle birlikte yaşananların özgün nitelikte olmasında etkisini göstermiş durumdadır. Türkiye'nin ülke olarak içinde bulunduğu durum ve hem dünyadaki hem de bölgedeki rollerinin değişmesi ile birlikte 2011 yılındaki göç sürecinin etkileri 1991 yılındaki göç sürecinin etkilerine göre kayda değer düzeyde değişim göstermiş durumdadır.

1991 yılında yaşanan göç hareketinde BM tarafından yapılan müdahale ve güvenli bölge kurulması, farklılıklar kapsamında yer almaktadır. 2011 yılında Suriyelilerin göçünde böyle bir durum yaşanmamış, Türkiye yaptığı sınır ötesi askeri operasyonlarla güvenli bölge oluşturmaya çalışmıştır. Göç edenlerin bakımlarının sağlanması noktasında 1991 yılındaki göçte BM öncü rol üstlenirken 2011 yılındaki göçte Türkiye genellikle kendi imkanları ile bunu sağlamaya çalışmıştır.

Göç edenlerin dönüşü, 1991 ve 2011 göçü arasındaki önemli farklılıklardan bir diğeridir. 1991 Irak Kürtlerinin göçünde 5 yıllık zaman içerisinde göç edenlerin büyük bir kısmı geri dönüş yaparken 2011 yılında göç eden Suriyelilerin oldukça küçük bir kısmı geri dönüş yapmıştır. Suriye'deki iç savaşın hala devam etmesi ve kalıcı bir çözüm gerçekleşmemesi bu durumun ortaya çıkmasındaki temel etkidir.

Türkiye'nin izlediği politika ve yardıma ihtiyacı olan taraflara karşı yardım elini uzatması, hem 1991 Irak Kürtlerinin göçü hem de 2011 Suriyelilerin göçü için benzer yönler arasındadır. Yaşanan savaşların ardından yardıma muhtaç durumda olan sığınmacı kılığına giren teröristlerin varlığına karşı Türkiye'nin izlemiş olduğu açık kapı politikası ve mazlumun yanında yer alması düşüncesi, aradan geçen yıllarda değişmemiş, aynı şekilde devam etmiştir.

Terör saldırılarının artış göstermesi, 1991 ve 2011 göçlerinin sonucunda gözlenen ortak noktalardan bir tanesidir. 1970 yılından 2015 yılına kadar olan dönemdeki terör saldırılarının/eylemlerinin sayısına yönelik bilgiler bunu destekler niteliktedir. Şekil 18 üzerinde bu bilgiler derlenmiştir.

Şekil 18 Türkiye'de Düzenlenen Terör Saldırıları (1970-2015)

Kaynak: Hukuktar, 22 Ağustos 2016.

Şekil 18 üzerinde yer alan bilgilere göre Türkiye'de düzenlenen terör saldırılarında 1990'lı yıllara gelinirken senede yaklaşık 100 civarında rakamlar bulunmaktadır. Terör örgütü PKK tarafından yürütülen terörist eylemlerde büyük artışların yaşanması ise 1991 ve sonrasındaki dönemde olmuştur. 1992 yılında terör saldırılarının sayısının zirve yaparak 500'ü geçmesi, Irak'tan Türkiye'ye yönelik göç hareketi sonrasında teröristlerin Türkiye'de hareket alanı bulmasıyla açıklanabilir. 1993, 1994 yıllarında belirli oranda düşüşler gözlemlense de ortalamanın çok üzerinde

terör saldırılarının gerçekleştiği gözlenmektedir. 2011 yılındaki göç hareketi sonrasındaki durum değerlendirmeye alındığında ise göç öncesinde oldukça azalmış görünen terör eylemlerinin 2012 yılı itibariyle gözle görülür bir artış kaydettiği anlaşılmaktadır. 2015 yılında ise 1990'lı yıllardaki seviyeye ulaşılarak Türkiye'de yılda 400'den fazla terör saldırısının gerçekleşmesi söz konusu olmuştur. 1991 ve 2011 yılındaki göç hareketlerinin Türkiye'nin sınırında güvenlik sorunları meydana getirmesinin Türkiye içine olan etkileri kaçınılmaz olmuştur ve Türkiye'de gerçekleşen terör saldırılarında büyük artışlar yaşanmıştır. Her iki göç hareketinin ardından Türkiye'de terör eylemlerinin kayda değer düzeyde artması, göç ve terörizm ilişkisini göstermektedir. 1991 ve 2011 yılındaki göç hareketlerinin ardından gerçekleşen terör eylemlerinde temel fark ise 1991 sonrası dönemde saldırılar PKK terör örgütü tarafından düzenlenirken 2011 sonrası dönemde ise PKK/YPG'nin yanında DEAŞ terör örgütü de saldırılar gerçekleşmiştir.

Türkiye'ye göç eden Suriyeli sayısı ile terör eylemlerinin seyri arasındaki ilişki değerlendirilirken yıllara göre Türkiye'ye gelen Suriyeli sayısının bilinmesi gerekir. Göç İdaresi tarafından açıklanan verilere göre 2012'de 14 bin, 2014'te 220 bin düzeyinde olan Türkiye'ye göç eden Suriyeli sayısı 2014'te 1.5 milyon düzeyine, 2015'te ise 2.5 milyon düzeyine ulaşmıştır. 2017 itibariyle 3 milyonu aşan Türkiye'deki Suriyeli sayısı hızlı bir şekilde artış göstermiştir (Dünya, 28 Ağustos 2021). Türkiye'de düzenlenen terör saldırıları ile göç rakamları arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. 1991 yılı sonrası için geçerli olan bu durum 2011 yılı için dalgalı bir seyir olmakla birlikte geçerli görünmektedir. Türkiye'nin Suriye'de devam eden iç savaşın bir tarafı olması, ilgili dönemde terör saldırılarının dalgalı seyrinde etken olabilir. Bununla birlikte ülke içi dinamikler de göç hareketleri ve terör saldırıları ilişkisinde etkilidir. 2015 yılında çözüm sürecinin sona ermesi, Türkiye'de terör saldırılarının artmasında etkili olmuştur. 2015 yılında PKK terör örgütünün 16 yerde özyönetim ilan etmesi, Türkiye'de terör olaylarının artmasında etkili olmuştur. Hendek olayları olarak bilinen süreçte şehirler fiziksel ve ekonomik açıdan yıkıma uğramış, siviller hayatını kaybetmiş, güvenlik görevlileri şehit düşmüştür ve hendek kazılan yerler teröristlerden temizlenmiştir. Sonuçta PKK terör örgütünün halka isyan çağrısı bölge halkında karşılık bulmamış, şehirlerde ayaklanma çağrılarına itibar edilmemiştir (Coşkun, 2015: 74).

Türkiye'de terör eylemlerinin 1990'lı yılların başı ile 2015 ve 2016 yıllarında büyük artış gösterdiği dikkat çeken bir ayrıntıdır (Topal, 2020: 60). Bu dönemlerin ortak noktası ise 1991 yılındaki Irak Kürtlerinin göçü ve 2011 yılında Suriyelilerin göçünün sonrasında oluşan benzer koşullardır. Güvenlik açısından oluşan koşulların yetersiz kalması ve terör örgütlerine hareket alanı tanınması, her iki göç hareketi sonrasında da terör eylemlerinin artmasını beraberinde getirmiştir. Ayrıca her iki dönemde de terör örgütleri Irak'ta ve Suriye'de topraklar işgal etmiş, kamplar kurmuş ve daha geniş hareket alanı elde etmiştir.

Paylaşılan haberlerde ve verilen bilgilerde, Irak ve Suriye'den Türkiye'ye giriş yapan bireylerin terör eylemleri içerisinde yer aldığı görülmektedir. Türkiye'nin yakın geçmişte izlediği göç politikasının sonucunda ülkeye sığınan masum insanların yanında terör eylemi yapacak olan insanların ülkeye giriş yaptığı anlaşılmaktadır. Ulaşılan haberlerde teröristlerin çoğunlukla Suriye uyruklu oldukları dikkat çekmektedir. Buradan hareketle 2011 göçünün terör eylemleri bakımından Türkiye'ye daha fazla zarar verdiği yönünde bir değerlendirme yapılabilir.

VII. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç yakın dönemde dünyadaki öncelikli gündem maddelerinden ve güvenlik konularından birisi haline gelmiştir. Göç hareketlerinin etkilediği birey ve ülke sayısının artmasıyla birlikte göç, ülkeler için önemli bir konu haline almıştır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre göç, uluslararası ilişkileri etkileyen bir yapıdadır ve özellikle güvenlik boyutuyla ön plana çıkmaktadır.

Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte küreselleşmenin dünyanın tamamında etkisini göstermesi, uluslararası göç hareketlerinin artmasını beraberinde getirmiştir. Bu dönemde yaşanan göç hareketlerinin ardından ülkelerin uluslararası göçü bir güvenlik tehdidi olarak gördüğü sonucuna varılmıştır. Çalışmada ayrıca 11 Eylül terör saldırılarının uluslararası göçün bir güvenlik tehdidi olarak görülmesinde etkili olduğu sonucu vurgulanmıştır.

Güvenlikle ilişkili teorilerde öne çıkan farklı yaklaşımlar terörizm ve uluslararası göç hareketlerinde odak noktalarının değişkenlik göstermesinde etkindir. Çalışmada realizm yaklaşımında tehditlere karşı güç uygulamanın kaçınılmaz olduğu düşüncesinin ön planda olduğu belirtilmiştir.

Terör, ulusal ve uluslararası gündemde yoğun şekilde yer alan bir konudur. Ekonomik, politik, sosyal ve kültürel faktörlerin terörün nedenleri arasında olduğu çalışmada ulaşılan sonuçlar arasındadır. Yoksulluk, işsizlik, gelir adaletsizliği, emek sömürüsü gibi faktörler ekonomik nedenler; devlet otoritesinin reddi, totaliter rejim, yolsuzluk, halkın sosyal güvenlik kaygısı gibi faktörler politik nedenler; göç hareketleri, toplumdan dışlanma, nüfus artışı faktörleri ise sosyal ve kültürel nedenler kategorisinde yer almaktadır.

Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre terör; uyuşturucu ticareti, kaçakçılık, soygun, haraç gibi kaynaklardan beslenmektedir. Suriye ve Irak gibi savaşla yakın dönemde yüzleşen ülkelerde terörün bu kaynaklarının örneklerinin daha sık gözlemlendiği çalışmanın sonuçlarından birisidir.

Dünyada terör riski algısı hakkında yapılan araştırmalar, ülkelerin terör örgütleri konusunda anlaşmazlıklarının olduğunu göstermektedir. Bir ülke için terörist olarak nitelendirilen grupların başka bir ülke için direnişçi olarak nitelendirilmesi söz konusu olmaktadır. Bu durum ülkelerin kendi güvenlik önceliklerine göre terör konusunda harekete geçmesini beraberinde getirmektedir. ABD'nin Irak'a yaptığı askeri müdahale buna örnek olarak gösterilmektedir.

Terörle mücadele, ülkelerin birlikte hareket etmesi gereken çok yönlü bir süreç olarak görünmektedir. Devletler için terör tanımlarının farklılık göstermesi sebebiyle terörle mücadele konusunda da farklı yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre ülkelerin terör örgütlerini kendi çıkarları için kullanması sebebiyle terörle mücadele konusunda uluslararası çözüm üretilmesi güçtür.

Türkiye, terörden çok zarar görmüş bir ülkedir. Terörle mücadele konusunda komşu ülkelerdeki istikrarsızlık, düzensiz göç, teröre dış desteğin sürmesi gibi gelişmeler Türkiye'nin sürdürülebilir çözümler üretmesine engel olmaktadır. Uluslararası güvenlik kuruluşları ile iş birliklerinin etkin şekilde yapılamaması, Türkiye'nin terörle mücadelesindeki tehditler arasında yer almaktadır.

Ortadoğu, istikrarsızlığın hakim olduğu çok sayıda ülkenin yer aldığı bir bölgedir. Türkiye'nin komşu ülkeleri başta olmak üzere bu ülkelerde yaşanan istikrarsızlıklar ve bunlara dayalı olarak gerçekleşen süreçler, Türkiye'nin terörle etkili bir şekilde mücadele etmesine engel olmaktadır. Çalışma kapsamında Irak ve Suriye'den Türkiye'ye yapılan göçler neticesinde artan terör eylemleri buna örnek olarak belirtilmiştir.

Terör örgütlerinin faaliyetleri, terörle mücadele konusunda istenen sonuçları elde etmenin önündeki güçlükler arasındadır. İçinde bulunulan dönemde terör örgütleri, özellikle medya araçlarını (özellikle sosyal medya) etkili bir şekilde kullanarak militan toplamakta, böylece eylemler için terörist temin etme konusunda sorun yaşamamaktadır. Daha geniş bir bakış açısıyla bu durum terörle etkin şekilde mücadelenin önüne geçmektedir.

Türkiye'nin dışarıdan aldığı göçlerin siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri açıdan etkilerinin olduğu çalışmanın sonuçlarından bir tanesidir. Körfez Savaşı'ndan kaçan Irak Kürtlerinin göçü (1991) ve ülkelerindeki iç savaştan kaçan Suriyelilerin göçü

(2011) Türkiye'ye dışarıdan göçlerdir. Bu göçler aynı zamanda Türkiye'de güvenlik ve terör sorunlarını beraberinde getirmiştir.

Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre Türkiye'de gerçekleşen terör saldırılarının sayısının zirveye ulaştığı dönemler, 1990'lı yılların ilk çeyreği ile 2015 ve 2016 yıllarını kapsamaktadır. Her iki dönem de Türkiye'ye yönelik kitlesel göç hareketlerini takip eden dönemlerdir. 1991 sonrası Irak Kürtlerinin göçü ve 2011 sonrası Suriyelilerin göçü sonrasında terör örgütlerinin eylem yapmak için hareket alanı bulması nedeniyle ilgili dönemlerin terör olaylarının zirve yaptığı dönemler olduğu çalışmada ulaşılan sonuçlar arasındadır.

1991 sonrası Irak Kürtlerinin göçü Türkiye'de PKK terör örgütünün eylemlerinin artması ile sonuçlanmıştır. Teröristlerin göç dalgasını kullanarak kamufle olmaları neticesinde Türkiye'ye sızmaları terörle mücadele ve güvenlik açısından sorunları ortaya çıkarmıştır. Aynı dönemde terör örgütü PKK'nın Irak'ta hakimiyet alanları oluşturmaya başlaması ve çok sayıda yerleşim yerini işgal etmesi güvenlik sorunlarının devam etmesinde etkili olmuştur.

2011 sonrası Suriyelilerin göçü sonucunda Türkiye'nin sınır güvenliğinde sorunlar yaşanmıştır. Bu dönemde DEAŞ, PKK/YPG gibi terör örgütlerinin saldırılarının Türkiye'ye güvenlik, askeri, siyasi, ekonomik ve sosyal açılardan zarar verdiği çalışmanın sonuçlarından birisidir. Suriye'den gerçekleşen kitlesel göç hareketlerinin ardından terör örgütlerinin ülke topraklarının büyük bir kısmını işgal etmesi, Türkiye'ye yönelik olumsuz etkilerin sürmesinde etkindir. PKK/YPG ve DEAŞ gibi terör örgütleri, Suriye topraklarının %50'sinden fazlasını işgal etmiştir. Bu da terör örgütlerinin göç hareketleri sonrasında oluşan boşluktan yararlanarak kendi nüfuz alanlarını genişlettiğini göstermektedir.

Yakın geçmişte terörle ilgili yaşanan bu gelişmelerin Türkiye'nin her açıdan kalkınmasına zarar verdiği ve Türkiye'nin terörün olumsuz etkilerini derinden hissettiği çalışmanın temel sonuçlarından bir tanesidir.

Irak ve Suriye'den Türkiye'ye sığınma hakkı talep eden bireyler gibi giriş yapan teröristler tarafından yapılan eylemler, göç hareketlerinin Türkiye'nin ulusal güvenliğine verdiği zararlara dair en somut örnekler arasında yer almaktadır. Çalışmada paylaşılan örnekler, Türkiye'ye kaçak yolları kullanmadan giriş yapan veya

Türkiye'de yaşayan Irak ya da Suriye uyruklu teröristlerin eylemlerini ya da eylem hazırlıklarını ortaya koymuştur.

Türkiye'nin coğrafi konumu, uluslararası göç hareketleri ile yüzleşmenin kaçınılmaz olduğunu beraberinde getirmektedir. Türkiye uzun yıllar boyunca uluslararası göç hareketlerinde transit ülke konumunda olmuş, yakın geçmişte ise hedef ülke haline gelmiştir. Suriye'de devam eden iç savaşa dayalı olarak gözlenen yoğun göç hareketleri, Türkiye'nin uluslararası göç hareketlerinde hedef ülke halini almasında büyük oranda etkili olmuştur.

PKK/YPG ve DEAŞ mensubu teröristlerin Türkiye sınırında ya da Türkiye içinde terör eylemleri düzenlemeleri, yakın geçmişte sık karşılaşılan bir durum olarak görünmektedir. Çalışmada Reyhanlı saldırısı, Ankara gar saldırısı, İstanbul Atatürk Havalimanı saldırısı gibi saldırıların arkasında bu terör örgütlerinin yer aldığı vurgulanmış, teröristlerin ülkeye büyük oranda Suriye'den giriş yaptıkları ifade edilmiştir.

Çalışmada ulaşılan önemli sonuçlardan birisi de yakın geçmişe kadar coğrafi konumu sebebiyle göç hareketlerinde transit ülke olan Türkiye'nin gelinen noktada hedef ülke konumunda olduğudur. 2011 sonrası Suriyelilerin göçünü takip eden dönemde pek çok farklı ülkeden göçmenin Türkiye'de çalışma izni aldığı bu sonucu destekleyen ayrıntılardan birisidir.

Ulaşılan bu sonuçlar dikkate alınarak konuyla ilgili aşağıdaki öneriler getirilmektedir:

i. Göç politikalarının dinamik olması ve hızlı değişen koşullara göre kurgulanması önerilmektedir.

ii. Öncelikle ülke güvenliği düşünülerek göç politikaları planlanmalı ve uygulanmalıdır.

iii. Göç hareketlerinin sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik açıdan etkilerinin olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

iv. Ülkenin ve ülke vatandaşlarının çıkarları öncelikli olacak şekilde göç politikalarının uygulanması önerilir.

VIII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ADIGÜZEL, Y. (2016). **Küreselleşme Çağında Göç**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları.

AĞIRBAŞ, E. (2021). **Terör Örgütlerinin Propaganda Amacıyla Medya Kullanımı**, İstanbul, Sarmal Kitabevi.

ALPTEKİN, H. (2018). **Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri**, İstanbul. SETA Kitapları.

DENİZ, O. (2011). **1990 Sonrasında Türkiye'ye Yönelen Sığınma Hareketleri ve Etkileri. VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu 2010 Bildiriler Kitabı** (ss. 93-102), Ankara, Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi.

ERDOĞAN, M.M. (2020). **Suriyeliler Barometresi**, Ankara, Orion Kitabevi.

İRGE, N.F. ve AL, A. (2017). **Günümüzün Risk ve Tehditlerine Karşı Güvenlik Algılamasındaki Yeni Stratejilerin Uluslararası Politik Ekonomi Açısından Değerlendirilmesi. Devlet Doğasının Değişimi** (ss.451-482), İstanbul:, Tasam Yayınları.

MAKALELER

ABDURRAHMANLI, E. (2018). “Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm”, **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, cilt 5, sayı 18, 586-605.

AĞIR, O. ve SEZİK, M. (2015). “Suriye’den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları”, **Birey ve Toplum Dergisi**, cilt 5, sayı 9, 95-124.

- AKBULUT, F. ve BEREN, F. (2012). “Terörle Mücadelede Bütüncül Yaklaşımın Sosyal Politika Uygulamaları Bağlamından Algılanması”, **Akademik İncelemeler Dergisi**, cilt 7, sayı 2, 257-284.
- AKIN, M.H. ve BOZBAŞ, G. (2020). “Suriye’den Türkiye’ye Göçün Sosyolojik Sonuçları”, **Liberal Düşünce Dergisi**, cilt 25, sayı 97, 47-65.
- AKINER, N. (2004). “11 Eylül Saldırıları ve Amerikan Medyası”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, sayı 20, 133-142.
- AKKOYUNLU ERTAN, K. ve ERTAN, B. (2017). “Türkiye'nin Göç Politikası”, **Contemporary Research in Economics and Social Sciences**, cilt 1, sayı 2, 7-39.
- ALAGÖZ, B. ve KANDEMİR, E. (2015). “11 Eylül Sonrası Dönemde Bölgesel Güvenlik ve İran’ın Afganistan Siyaseti”, **Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi**, cilt 2, sayı 2, 109-140.
- ALP, İ.A. (2013). “Terörün Ekonomik Etkileri”, **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, cilt 4, sayı 1, 1-19.
- ALTINDAĞ, N. (2020). “Türkiye'nin PKK Bölücü Terör Örgütü İle Mücadelesine Dair Bir Analiz”, **Anadolu Strateji Dergisi**, cilt 2, sayı 1, 33-48.
- ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ, C. (2011). “Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki”, **Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi**, cilt 2, sayı 1, 1-20.
- AVCI, E. ve DEMİR, C.K. (2017). “Terörizm Çalışmaları: Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, cilt 13, sayı 26, 1-45.
- AYHAN, H. (2015). “Terör Kavramı, Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul Özelinde Birleşmiş Milletlerin 2001 Sonrası Terör Yaklaşımı”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, cilt 11, sayı 21, 117-147.

- BABAHAÑOĐLU, V. ve BİLİCİ, Z. (2018). "Realizm Versus İdealizm: G, Bölgesel Barış ve İstikrar Düşmanı Mı", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, cilt 11, sayı 61, 734-740.
- BAKAN, S. ve şAHİN, S. (2018). "Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler", **The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences**, cilt 4, sayı 2, 135-152.
- BİÇER, R.S.S. (2019). "Uluslararası Çatışmaların Değişen Yapısında Terörün Yeri ve önemi zerine Bir İnceleme", **Savunma Bilimleri Dergisi**, cilt 18, sayı 2, 110-133.
- BÜLBÜL, S. ve KÖSE, A. (2010). "Türkiye'de Bölgeler Arası İ G Hareketlerinin Çok Boyutlu lekleme Yöntemi İle İncelenmesi", **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, cilt 39, sayı 1, 75-94.
- CAN, B.K. ve ÖZGEN, I. (2020). "Turistlerin Terör Riski Algısı ve Riskle Başa Çıkma Davranışları", **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, cilt 32, sayı 2, 125-137.
- CEYLAN, A. ve USLU, İ. (2019). "Türkiye'nin Cumhuriyetine Yönelen Kitlemel Göç Hareketleri ve Kabul Mekanizmasındaki Yaklaşımlara İlişkin Bir İnceleme", **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi**, sayı 36, 199-222.
- COşKUN, V. (2015). "Hendek, z Yönetim ve Siyaset", **Liberal Düşünce Dergisi**, sayı, 79, 69-75.
- ÇAKRAN, ř. ve EREN, V. (2017). "Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 13, sayı 39, 1-30.
- ÇELİK, O. (2015). "Dini İstismar Eden Terör rgtlerinin Radikalleşme Süreçleri", **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı 22, 99-122.

- ÇINĞI, T.G. (2020). “Terör Korkusu ve Algılanan Terör Riskinin Alturistik Boyutları”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, cilt 37, sayı 2, 358-371.
- DENİZ, T. (2014). “Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye”, **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, cilt 18, sayı 1, 175-204.
- DEVİRAN, Y. (2015). “Medya ve Terör Sorunsalı”, **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, cilt 3, sayı 2, 84-95.
- EKİCİ, S. ve TUNCEL, G. (2015). “Göç ve İnsan”, **Birey ve Toplum Dergisi**, cilt 5, sayı 9, 9-22.
- ERSOY, U. (2018). “Terörizm ve Nefret Suçları Arasındaki Tetikleme Etkisi”, **Ankara Barosu Dergisi**, sayı 2, 145-170.
- GÖK, G.O. (2016). “Kimin Güvenliği: Uluslararası Göç-Güvenlik İlişkisi ve Uluslararası Örgütlerin Rolü”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı 31, 64-82.
- GÖLCÜ, A. ve ÇUHADAR, M. (2017). “Batı Toplumlarında İslamofobinin Üretilmesinde Medyanın Rolü”, **Ombudsman Akademik Dergisi**, cilt 4, sayı 7, 71-99.
- GÜLER, A. (2021). “Göç Olgusunun Çok Boyutlu Etkileri ve Türkiye'ye Yansımaları”, **Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 10, sayı 2, 218-239.
- GÜNEŞ, M.E. (2013). “İç Göç Terörizm İlişkisinde Mersin Örneği”, **Akademik İncelemeler Dergisi**, cilt 8, sayı 2, 275-302.
- GÜREL, S. (2015). “Terör ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”, **Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, cilt 2, sayı 4, 15-27.
- IŞIK, N., DEMİR, F. ve KILINÇ, E.C. (2016). “Terörün Kamu Harcamalarına Etkisi”, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 8, sayı 16, 46-60.

- KARABULUT, A. ve DEĞER, F. (2015). “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı ve Realist Yaklaşım Genel Bakış”, **İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 2, sayı 2, 69-79.
- KARABULUT, U. ve ERYILMAZ, E. (2016). “PKK Terör Örgütü ve Türkiye-Suriye İlişkilerine Etkileri”, **Belgi Dergisi**, sayı 11, 17-40.
- KARADUMAN, M. ve AKBULUTGİLLER, B. (2018). “İnternet Gazeteciliği ve Haber Söylemi: Reina Saldırısı Haberlerinin Çözümlemesi”, **Erciyes İletişim Dergisi**, cilt 5, sayı 3, 12-26.
- KARAKAYA, İ. (2019). “Küresel Terörizmin Dönüşümü”, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 38, sayı 1, 149-198.
- KARAMANOĞLU, Y.E. (2016). “Terör Olaylarının İstatistiksel Analizi: Türkiye Örneği”, **İstatistikçiler Dergisi**, sayı 1, 12-25.
- KARTAL, A.B. (2018). “Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, cilt 15, sayı 27, 39-77.
- KAŞIKÇI, T. (2016). “Küresel Terörizm ve Birleşmiş Milletler Sistemi”, **The Turkish Yearbook of International Relations**, sayı 47, 1-21.
- KAYGUSUZ, D. (2021). “Uluslararası İlişkilerde Göç Olgusu ve Göçün Güvenlikleştirilmesi”, **Akademik Düşünce Dergisi**, sayı 3, 60-76.
- KESKİNEL, B. ve DOĞAN, C. (2020). “Göç, Çokkültürlülük ve Toplumsal Uyum”, **Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 6, sayı 2, 51-58.
- KINACIOĞLU, M. (2012). “Terörle Mücadele ve Hegemonya”, **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, cilt 8, sayı 32, 67-83.
- KOÇAK, O. ve GÜNDÜZ, R.D. (2016). “Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 7, sayı 12, 66-91.

- KÜÇÜKSOLAK, Ö.K. (2012). “Güvenlik Kavramının Realizm, Neorealizm ve Kopenhag Okulu Çerçevesinde Tartışılması”, **Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi**, cilt 4, sayı 14, 202-208.
- MANDACI, N. ve ÖZERİM, G. (2013). “Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi”, **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, cilt 10, sayı 39, 105-130.
- MEMİŞOĞLU, F. ve YİĞİT, C. (2019). “Uluslararası Göç ve Kalkınma”, **Yıldız Social Science Review**, cilt 5, sayı 1, 39-62.
- MERİÇ, Ö. ve YARAR, N. (2015). “İmparatorluğu Sorunsallaştırmak: Charlie Hebdo Saldırısı ve İslami Radikalizm”, **İLEF Dergisi**, cilt 2, sayı 1, 11-43.
- MOLLA, A. (2009). “Soğuk Savaş Sonrası Körfez Krizleri ve Türkiye-ABD-NATO İlişkileri”, **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, cilt 7, sayı 11, 29-45.
- MUTLU, Ç. ve AKBAŞ, Z. (2016). “11 Eylül Saldırıları Üzerinden Uluslararası Terörün Turizme Etkisi: Türkiye Örneği”, **Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 6, sayı 2, 1-14.
- ORAL, B. ve ÇETİNKAYA, F. (2017). “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç, Tanımı, Nedenleri ve Göç Kuramları”, **Türkiye Klinikleri Dergisi**, cilt 3, sayı 1, 1-8.
- ÖZDEMİR, A., ESER, M. ve EROL, H. (2018). “Küresel Terörizm ve Yoksulluk İlişkisi”, **Social Science Development Journal**, cilt 3, sayı 12, 434-446.
- ÖZDEMİR, E. (2016). “Türk Dış Politikası Açısından Bir Kriz Örneği. I. Körfez Savaşı ve Türkiye'ye Gelen Iraklı Kürt Sığınmacılar (1991)”, **Bölgesel Çalışmalar Dergisi**, cilt 1, sayı 1, 217-249.
- ÖZDEMİR, H. (2002). “11 Eylül: Postmodern Savaşın Miladı Ya Da Dış Politika Mücadelelerinin Görünmeyen Boyutu”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 7, sayı 1, 153-173.

- ÖZDEMİR, S. (2020). “İran-İrak Savaşı: Türkiye Sınırlarında Terörizme Etkisi”, **Akademik Bakış Dergisi**, cilt 13, sayı 26, 49-78.
- ÖZEL, M. ve DÖNMEZ, D. (2016). “Toplum Sözleşmecilerinden 11 Eylül’e Güvenlik Anlayışındaki Değişim”, **Türk İdare Dergisi**, 239-282.
- ÖZTÜRK, S. ve ÇELİK, K. (2009). “Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri”, **Alanya İşleme Fakültesi Dergisi**, cilt 1, sayı 2, 85-106.
- SALMAŞUR, Y.E. ve ŞAHİN, B.E. (2020). “Suriye İç Savaşı Sonrası Yaşanan Göç Hareketliliğinin Türkiye Demografik Yapısına Yansımaları”, **Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi**, Göç Özel Sayısı, 85-103.
- SAVAR, E. ve KEDİKLİ, U. (2019). “Türkiye’de Mülteci Ve Sığınmacılara Sağlanan İmkanlar ve Uyum Sorunları”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, cilt 15, sayı 4, 1119-1142.
- SAYIN, Y., USANMAZ, A. ve ASLANGİRİ, F. (2016). “Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler”, **Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, cilt 18, sayı 31, 1-13.
- SEVİM, Y. (2001). “Göç Edenlerin Terör Olaylarını Değerlendirme Biçimleri”, **Polis Bilimleri Dergisi**, cilt 3, sayı 1-2, 13-20.
- SEVİNÇ, İ. ve BABAHANOĞLU, V. (2019). “Küresel Güvenliğin Değişken Yapısı ve Terör Örgütleri Üzerine Etkisi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 24, sayı 4, 969-987.
- SEZER, A. ve ŞANLI, C. (2017). “Coğrafya Öğretim Programında ve Ders Kitaplarında Göç Olgusu”, **Marmara Coğrafya Dergisi**, sayı 36, 16-25.
- ŞAHİN, G. ve GÜNGÖRSEN, R. (2021). “2001 Sonrası NATO’nun Terörizmle Mücadele Unsur, Araç Ve Politikalarının Küresel Güvenliğe Etkisi”, **Güvenlik Bilimleri Dergisi**, cilt 10, sayı 2, 397-424.
- ŞANTAŞ, G. (2019). “Türkiye’de İç Göçün Dağılımı”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, cilt 19, sayı 45, 893-917.

- ŞİMŞEK, M. (2016). “Terörizm: Kavramsal Bir Çalışma”, **Akademik Bakış Dergisi**, sayı 54, 319-335.
- TERZİ, M. (2018). “Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Dayalı Oluşumlar İle Bu Oluşumların Uluslararası İlişkilere Güvenlik Bağlamındaki Etkisi”, **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, cilt 28, sayı 1, 73-108.
- TOPAL, B.G. (2020). “Türkiye’de Terör Eylemleri ve Savunma Sanayi İlişkisi”, **Fırat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 4, sayı 1, 51-86.
- TÜMTAŞ, M.S. ve ERGUN, C. (2016). “Göçün Toplumsal ve Mekansal Yapı Üzerindeki Etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 21, sayı 4, 1347-1359.
- YAYCI, C. (2019). “İrak’ta Yaşanan Savaşlar ve Türkiye’ye Etkileri”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, cilt 15, sayı 30, 331-352.
- YILDIRIMOĞLU, H. (2005). “Uluslararası Emek Göçü: Almanya’ya Türk Emek Gücü”, **Kamu-İş Dergisi**, cilt 8, sayı 1, 1-24.
- YILDIZ, Z., YILDIZ, S. ve AYTEMİZ, L. (2015). “Kara Turizmi, Terör Turizmi ve Türkiye Potansiyeli”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, cilt 4, sayı 2, 390-407.
- ZHANADİLOVA, A. (2018). “Farklı Kurumlar Çerçevesinde Uluslararası Göç Sorunu”, **Muhakeme Dergisi**, cilt 1, sayı 2, 116-122.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- URL-1 “Türkiye’deki Mülteci Sayısı”, <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> , Erişim Tarihi: 20.03.2022.
- URL-2 “Kitleli Akınlar”, <https://www.goc.gov.tr/kitleli-akinlar> , Erişim Tarihi: 18.03.2022.

- URL-3 “Cilvegözü Sınır Kapısı Bombalı Saldırı”, Anadolu Ajansı, 2 Ekim 2017, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/cilvegozu-sinir-kapisindaki-bombali-saldiri-davasinda-karar-/924770> , Erişim Tarihi: 18.06.2022.
- URL-4 “Kilis’te 2 PKK’lı terörist tutuklandı”, CNN Türk, 6 Haziran 2022 <https://www.cnnturk.com/turkiye/kiliste-2-pkkli-terorist-tutuklandi> , Erişim Tarihi: 18.06.2022.
- URL-5 “Şanlıurfa’da YPG’li Terörist Yakalandı”, En Son Haber, 24 Haziran 2022, <https://www.ensonhaber.com/ic-haber/sanliurfada-ypgli-terorist-yakalandi> , Erişim Tarihi: 18.06.2022.
- URL-6 “DEAŞ’lı Canlı Bomba Tutuklandı”, Haberler.com, 30 Mayıs 2022, <https://www.haberler.com/guncel/deas-li-canli-bomba-tutuklandi-14979746-haberi/> , Erişim Tarihi: 18.06.2022.
- URL-7 “Kayseri’de DEAŞ Operasyonu”, Habertürk, 22 Haziran 2022, <https://www.haberturk.com/6-deas-suphelisi-kayseri-de-yakalandi-3471674> , Erişim Tarihi: 18.06.2022.
- URL-8 “750 bin Kürt YPG’den Kaçtı”, Yenişafak, 14 Ekim 2019, <https://www.yenisafak.com/dunya/750-bin-kurt-ypgden-kacti-3510272> , Erişim Tarihi: 21.07.2022.
- URL-9 “Suriye Uyruklu 1 Kişiyeye DEAŞ Gözaltısı”, Milliyet, 2 Haziran 2022, <https://www.milliyet.com.tr/yemel-haberler/kayseri/suriye-uyruklu-1-kisiye-deas-gozaltisi-6766228> , Erişim Tarihi: 04.08.2022.
- URL-10 “PKK’lı Terörist Yüz Tanıma Sistemiyle Yakalandı”, Yenişafak, 21 Ocak 2022, <https://www.yenisafak.com/gundem/pkkli-terorist-yuz-tanima-sistemiyle-yakalandi-deport-edilecek-3731305> , Erişim Tarihi: 04.08.2022.
- URL-11 “PKK’nın Sözde Savaşçısı Şanlıurfa’da Yakalandı”, İhlas Haber Ajansı, 11 Nisan 2022, <https://www.iha.com.tr/haber-ypgpkknin-sozde-savascisi-sanliurfada-yakalandi-1048725/> , Erişim Tarihi: 04.08.2022.

- URL-12 “PKK’lı 4 Yabancı Uyruklu Yakalandı”, Aydınlık, 21 Haziran 2022, <https://www.aydinlik.com.tr/haber/pkkypli-4-yabanci-uyruklu-beypazarinda-yakalandi-322227> , Erişim Tarihi: 05.08.2022.
- URL-13 “Ankara’da YPG’li 16 Yabancı Uyruklu Yakalandı”, Habertürk, 26 Temmuz 2022, <https://www.haberturk.com/ankara-da-pydypg-terror-orgutu-mensubu-16-yabanci-uyruklu-sahis-yakalandi-3480171> , Erişim Tarihi: 05.08.2022.
- URL-14 “Irak Uyruklu PKK’lı Yakalandı”, Afyon Şehir, 9 Haziran 2022, <https://afyonsehir.com/asayis/admin/57201/> , Erişim Tarihi: 05.08.2022.
- URL-15 “Çankırı’da DEAŞ Operasyonu”, Anadolu Ajansı, 2 Kasım 2017, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/cankiridaki-deas-operasyonunda-11-irak-uyruklu-tutuklandi/955239> , Erişim Tarihi: 05.08.2022.
- URL-16 “Irak Uyruklu DEAŞ Şüphelisi Tutuklandı”, TRT Haber, 21 Ocak 2022, <https://www.trthaber.com/haber/guncel/irak-uyruklu-deas-suphelisi-tutuklandi-647443.html> , Erişim Tarihi: 06.08.2022.
- URL-17 “Osmaniye’de Suriye Uyruklu DEAŞ Şüphelisi Yakalandı”, TRT Haber, 11 Aralık 2021, <https://www.trthaber.com/haber/guncel/osmaniyede-suriye-uyruklu-deas-suphelisi-yakalandi-634941.html> , Erişim Tarihi: 06.08.2022.
- URL-18 “PKK ve Yabancı Terörist Savaşçılar”, Global Savunma, 5 Mart 2020, <https://www.globalsavunma.com.tr/pkk-pyd-ve-yabanci-terorist-savascilar.html> , Erişim Tarihi: 06.08.2022.
- URL-19 “2011’den Bu Yana 9.000 Yabancı Terörist Savaşçı Sınır Dışı Edildi”, İçişleri Bakanlığı, 2 Ağustos 2022, <https://www.icisleri.gov.tr/2011-yilindan-gunumuze-102-farkli-uyruktan-9-bin-yabanci-terorist-savasci-sinir-disi-edildi> , Erişim Tarihi: 06.08.2022.
- URL-20 “26 Yılın Kanlı Bilançosu”, 24 Haziran 2010, Milliyet, 24 Haziran 2010, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/26-yilin-kanli-bilancosu-1254711> , Erişim Tarihi: 31.10.2022.

- URL-21 “Türkiye’de Yaşanan Terör Olayları”, 8 Ocak 2018, <https://indigodergisi.com/2018/01/turkiye-teror-olaylari-1993-2018/> , Erişim Tarihi: 31.10.2022.
- URL-22 “PKK’nın Irak’taki Varlığı”, 21 Ekim 2016, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/pkknin-iraktaki-varligi-/669425> , Erişim Tarihi: 31.10.2022.
- URL-23 “Suriye’de 2014 ile 2015 arasındaki büyük harita farkı”, 30 Aralık 2015, <https://www.stratejikortak.com/2015/12/suriye-2014-2015-harita-farki.html> , Erişim Tarihi: 31.10.2022.
- URL-24 “Suriye’de Hakimiyet Alanlarında Değişim Sürüyor”, 8 Ağustos 2018, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyede-hakimiyet-alanlarindaki-degisim-suruyor/1225561> , Erişim Tarihi: 31.10.2022.
- URL-25 “Türkiye’deki Terör Saldırıları (1970-2016)”, 22 Ağustos 2016, <https://hukuktar.org/2016/08/22/turkiyedeki-teror-saldirilari-1970-2016/> , Erişim Tarihi: 31.10.2022.
- URL-26 “Yabancıların Çalışma İzinleri”, <https://www.csqb.gov.tr/media/87487/yabanciizin2020.pdf> , Erişim Tarihi: 31.10.2022.
- URL-27 “Düzensiz göç sosyo-kültürel ve ekonomik yapıyı değiştiriyor”, <https://www.dunya.com/ekonomi/duzensiz-goc-sosyo-kulturel-ve-ekonomik-yapiyi-degistiriyor-haberi-632119> , Erişim Tarihi: 05.11.2022.
- URL-28 “Niğde saldırganları tutuklandı”, 25 Mart 2014, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/nigde-saldirganlari-tutuklandi-26078888> , Erişim Tarihi: 13.11.2022.
- URL-29 “Cizre’de iki Sırp sniperdan biri öldürüldü”, 2 Şubat 2016, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cizrede-iki-sirp-sniperdan-biri-olduruldu-40048201> , Erişim Tarihi: 13.11.2022.

- URL-30 “Suriye Sınırında Tedbirler Arttırıldı.”, Anadolu Ajansı, 22 Temmuz 2015, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/suriye-sinirinda-tedbirler-arttirildi/23734> , Erişim Tarihi: 02.12.2022
- URL-31 “2015 IŞİD Raporu” Hürriyet, 17 Ocak 2016, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/2015-isis-raporu-40041735> , Erişim Tarihi: 02.12.2022
- URL-32 “Türkiye terör suçlamasıyla 3 yıldır hapiste tuttuğu iki Çek vatandaşını serbest bıraktı.”, Euronews, 25 Temmuz 2020, <https://tr.euronews.com/2020/07/25/turkiye-teror-suclamas-yla-3-y-ld-r-hapiste-tuttugu-2-cek-vatandas-n-serbest-b-rakt> , Erişim Tarihi: 02.12.2022

TEZLER

- ABDYBAEVA, M. (2005). “Hukuki Bakımdan Terör ve 11 Eylül Saldırısı”, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- ÇOBAN, Ç. (2014). “Uluslararası Göçün Kent Üzerindeki Etkilerinin Sinemada Temsili”, (Yüksek Lisans Tezi), Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- GÜR, L. (2014). “Terörün Ekonomiye ve Ekonomik Büyümeye Etkisi”, (Yüksek Lisans Tezi), Savunma Bilimleri Enstitüsü, Kara Harp Okulu.
- KALAYCI, R. (2011). “11 Eylül Sonrası BM Güvenlik Konseyi Kararlarında Terörizm”, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- KAVAK, G. (2011). “I. Körfez Savaşı Sonrası Irak’tan Türkiye’ye Göçler ve Sonuçları”, (Yüksek Lisans Tezi), Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- ÖZDEMİR, E. (2017). “Türk Dış Politikası Açısından Bir Kriz Örneği: Iraklı Kürt Sığınmacılar ile Suriyeli Mültecilerin Karşılaştırılması”, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

SÜMERCAN, M.M. (2010). “Uluslararası Terörizm ve PKK Terör Örgütü: 1980’den Günümüze”, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale Üniversitesi.

TANGUT, H. (2021). “Terörizm ile Mücadelede Teknoloji Yönetimi”, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Ticaret Üniversitesi.

TAVAS, O.E. (2015). “Türkiye'nin Avrupa Birliğine Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Stratejisi. (Doktora Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

TÖRELİ, T. (2002). “PKK Terör Örgütü: Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi”, (Doktora Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi.

DiĞER KAYNAKLAR

AYKAÇ, M. ve YERTÜM, U. (2016). “Avrupa Birliği Göç Politikalarının Gelişimi”, Sosyal Siyaset Konferansları, sayı 70, 1-29.

BÜKEÇ, C.M. ve ÇELİK, D. (2010). “11 Eylül Sonrası Dönemde Havacılıkta Güvenlik ve İşbirliği”, Ulusal Havacılık ve Uzay Konferansı, 16-18 Eylül, sayı 3, 1-16.

DÜNYA GÖÇ RAPORU (2020). “Göç ve Göçmenler: Küresel Bakış”, Küresel Rapor, 8-47.

İÇDUYGU, A., ERDER, S. ve GENÇKAYA, Ö.F. (2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, Mirekoç Araştırma Raporları, İstanbul.

KESKİN, Y.B. ve TURAN, İ. (2018). “I. Ve II. Körfez Savaşları Döneminde Türk Dış Politikasının Karşılaştırmalı Analizi”, Sosyal Bilimlerde Güncel Akademik Çalışmalar, 202-215.

DÜNYA GÖÇ RAPORU (2020). “Göç ve Göçmenler: Küresel Bakış”, Küresel Rapor, 8-47.

İÇDUYGU, A., ERDER, S. ve GENÇKAYA, Ö.F. (2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, Mirekoç Araştırma Raporları, İstanbul.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ KALKINMA BAKANLIĞI (2021). Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

TÜRKİYE ULUSLARARASI GÖÇ POLİTİKALARI (2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları: 1923-2023. Göç Araştırmaları Merkezi, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Akın KAYA

Yabancı Dili : İngilizce (A2)

ÖĞRENİM DURUMU

Lisans :

-2016, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği, 3.15/4

-2017, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Sosyoloji, 2.30/4

-2021, İstinye Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, 3.05/4

Yüksek Lisans:

-2022, İstanbul Aydın Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Uluslararası İlişkiler ve Terörizm Araştırmaları, 3.31/4